

TRIMITAS

**VASARIO 16-OJI
PRIEŠ ŠIMTĄ METŲ**

9771392475004

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Dviejų
vienodų
asmenybių
nėra,
yra
bendras
tikslas

SKIRTINGI
UNIKALŪS

VISUS VIENIJA MEILĖ
TĖVYNEI

www.lka.lt

DAUGIAU
INFORMACIJOS

+370 682 31072

@karoakademija

lka.atranka@mil.lt

@lietuvos_karo_akademija

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

2021 m. Nr.2 (1346)
Tiražas 1500 egz.

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **LŠS KRONIKA.** Generolui Pranui Liatukui - 145
- 3 **LŠS KRONIKA.** Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės vado pasikeitimo ceremonija
- 4 **LŠS KRONIKA.** Lietuvos šaulių sąjungai perduota 11 visureigių „Mitsubishi Pajero“
- 6 **ATMINTIS IR PAGARBA.** Ne atrodęs, o atsakingai buvęs | KOSTAS IVANAUSKAS
- 8 **SUKAKTIS.** Druskininkų šaulių kuopai - 30 | RAMŪNAS ŠERPATAUSKAS
- 10 **JAUNIEJI ŠAULIAI.** Jaunųjų šaulių veiklai pandemija - ne kliūtis | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 12 **VIENA IŠ MŪSŲ.** Šauliška patirtis | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 14 **IŠMOKTOS PAMOKOS.** Vandens naudojimo žiemą ypatumai | EDUARDAS KLIMENKA, GABRIELIUS E. KLIMENKA
- 16 **GINKLAS.** Tanegašima - Tekančios Saulės šalies karių ginklas | VIDMANTAS AIRINI
- 20 **GINKLO BROLIAI.** Siekti savo tikslų šaulei studentei nesutrukdė net COVID-19 protrūkis | AISTĖ JANULEVIČIŪTĖ, GODA BILSKYTĖ
- 22 **PAŽINK PASAULĮ.** Vytis, vyčiai ir profaniškas praeities specukų ilgesys | VALDAS KILPYS
- 24 **NUOMONĖ.** Tarp draugystės ir neapykantos: slavų pasaulis ir Lietuva | VALDAS KILPYS
- 26 **TECHNOLOGIJOS.** Dronai: tai dera žinoti kiekvienam, II dalis | KĘSTUTIS ŠČEVINSKAS, VALDAS KILPYS
- 30 **VLADO PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS.** Lukiškių kalėjime nukankintas generolas | STASYS IGNATAVIČIUS
- 34 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Vasario 16-oji prieš šimtą metų | BIRUTĖ MALAŠKEVIČIŪTĖ
- 38 **IŠ AUTOMOBILIŲ ISTORIJS.** Autotransporto priemonių klasifikacija, I dalis | JONAS RINKEVIČIUS
- 42 **LAUKO VIRTUVĖ.** Madame Chantal cukinijų apkepas | VYTARAS RADZEVIČIUS
- 44 **GALVOSŪKIS.** Kryžiažodis „Trumpiausias mėnuo“. Atsakykite į klausimą ir laimėkite prizą | KASTYTIS STUMBRYŠ

©„Trimitas“, 2021
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753

Autorių dėmesiui - medžiagų kitam
numerui laukiame iki einamojo
mėnesio 10 dienos imtinai!

Projektą „Valstybė ir asmuo: universalių sprendimų
link“ (straipsniai): „Šauliška patirtis“, „Tarp draugystės ir
neapykantos: slavų pasaulis ir Lietuva“ remia Spaudos,
radijo ir televizijos fondas remimo fondas.

2021 m. skirta 3 500 eurų.

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas Greta Janutyte, Paulius Budrikis (CRITICAL)
Maketas Greta Janutyte

Redakcijos kolegija: Redakcijos kolegija:
Dovilė Pukertaitė (LŠS viešųjų ryšių specialistė)
Tadas Venskūnas (LŠS vado pavaduotojas, jaunųjų šaulių vadas)
Irena Šalaviejiene (LŠS išeivijoje šaulė)
Gražvydas Zulanis (CV narys)
Skaidrilė Grigaitė-Mockevičienė (LŠS studentų korporacijos
„Saja“ narė, CV narė)
Gediminas Jankus (CV narys)
Edgaras Diržius (CV narys)

Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus Torontas
(Kanada) V. Pūtvis kuopos vadas V. Pečiulis

Viršelio nuotrauka: Valdas Kilpys

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
facebook.com/sauliusajunga.lt

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt

Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite
oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa
su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami
ir nerecenzuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuve.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas

GENEROLUI PRANUI LIATUKUI – 145

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKA: Vitalija Šlepavičienė

Šiomet, sausio 29-ąją, sukako 145 metai, kai gimė Lietuvos kariuomenės vadas generolas Pranas Liatukas. Turėjęs nemenkos patirties kovos lauke, vadovavo brigadai, išstūmusiai iš Lietuvos bolševikus, sėkmingai įveikė bermontininkus. Deja, netikėtai susidūręs su savos kariuomenės maištu, turėjo palikti tarnybą, o savo gyvenimą baigė NKVD kalėjime. Kur jo amžino poilsio vieta – nežinoma iki šių dienų.

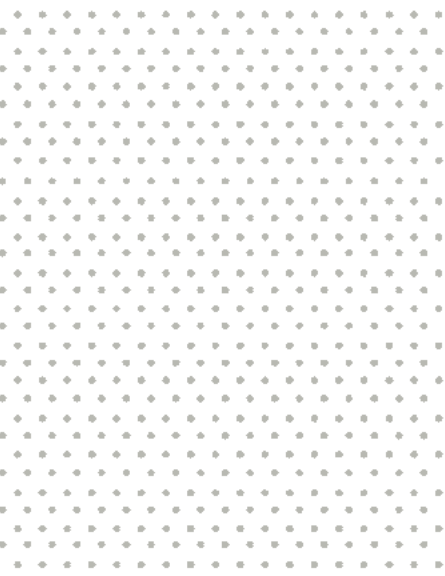
1

Šią sukaktį paminėjo LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės šauliai, uždegdami žvakelę ir atiduodami pagarbą Tautos kariui.

„Rinktinės šauliai kasmet stengiasi pagerbti Lietuvos istorijai reikšmingus asmenis. Generolas Pranas Liatukas – ne išimtis. Šiandienė situacija verčia kiek pakoreguoti šaulių veiklą, minėjimai nebe tokie iškilmingi ir juose nebe taip gausu dalyvaujančių šaulių, gaila, kad šįmet negalime suburti jaunimo, kuriems tokios sukaktys ir pagerbimas yra puiki, gyva istorijos pamoka. Džiaugiuosi, kad, nepaisant aplinkybių, aktyvūs šauliai rodo iniciatyvą ir laikosi tradicijų – esant progai, visada pagerbia didvyrių atminimą“, – sako LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės vadas Kęstutis Bauža.

Šilalės 703-iosios kuopos šauliai apjuosė generolo paminklą tautine juostele ir padėjo gėlių ant paminklinio akmens Kvėdarnos seniūnijos Padievaičio kaime.

Daugiau apie generolą Praną Liatuką skaitykite 30 puslapyje. x

1. LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės šauliai prie paminklinio akmens, skirto įamžinti P. Liatukos atminimą Padievaičio kaime.

SUVALKIJOS ŠAULIŲ 4-OSIOS RINKTINĖS VADO PASIKEITIMO CEREMONIJA

„Trimito“ informacija

Sausio 29 dieną Marijampolėje įvyko Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės vado pasikeitimo ceremonija. Nuo 2018 metų rinktinę vadovavęs ats. kpt. Kęstutį Pilecką pakeitė Egidijus Papečkys.

Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės vėliavos ir pareigų perdavimo ceremonijoje dalyvavo Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus, Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas ats. mjr. Židružas Šadauskis. Sąjungos vadovybė padėkojo ats. kpt. K. Pileckui už trejų metų tarnybą, atsakingą vadovavimą ir atliktus darbus rinktinės bei Sąjungos labui. Pasveikino rinktinės kovinę vėliavą perėmusį E. Papečką ir linkėjo sėkmės tęsiant pradėtus darbus bei energijos ir įkvėpimo naujiems iššūkiams ir veikloms.

„Didžiuojuosi galimybe vadovauti Rinktinai, kurios gretose užaugau kaip šaulys. Kiekvieną kartą pradėdamas tarnybą sutikdavau naujų žmonių, šį kartą tarnausiu

su tais pačiais broliais ir sesėmis, su kuriais ne vienus metus stovėjau bendroje rikiuotėje, dalyvavau pratybose ir vasaros stovyklose, dirbau kelio postuose. Noriu padėkoti buvusiam Rinktinės vadui ats. kpt. K. Pileckui, kuris įdėjo labai daug darbo ir jėgų ją stiprindamas. Tęsiu jo pradėtus darbus ir imsiuosi naujų. Jų nemažai, bet, gerai pažinodamas rinktinę ir jos šaulius, neabejoju, kad visus iššūkius įveiksime“, – perėmęs rinktinės vėliavą kalbėjo naujasis jos vadas E. Papečkys.

Šiomet Suvalkijos šaulių 4-oji rinktinė mini 100-ąsias įkūrimo metines – 1920 metų vasario 5 dieną yra oficiali Marijampolės rinktinės įsteigimo data.

Klebiškio, Šeštokų, Kalvarijos, Menkupių ir Liubavo būrių šauliai dalyvavo 1923 metų sausio 10–15 dienos Klaipėdos išvadavimo operacijoje, 43 šauliai buvo apdovanoti Klaipėdos išvadavimo medaliais. 1929 metais buvo įsteigtas šaulių raitelių-dragūnų eskadronas, Marijampolės futbolo komanda „Šaulys“. Rinktinė turėjo 9 šaulių choras ir 8 orkestrus, aktyviai veikė moterų šaulių skyriai.

1990 metų rugpjūčio 15 dieną LŠS Centro valdybos nutarimu buvo įregistruota Marijampolės šaulių rinktinė. Marijampolės savivaldybėje 1990 metų rugpjūčio 22 dieną buvo įregistruotas Marijampolės šaulių būrys. Pirmuoju būrio vadu buvo išrinktas dim. lt. Vincas Urbanavičius. x

2

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGAI PERDUOTA 11 VISUREIGIŲ „MITSUBISHI PAJERO“

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKOS: VSAT

Vasario 9 dieną Lietuvos šaulių sąjunga perduota vienuolika Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (VSAT) priklausančių visureigių. Antradienį vykusios simbolinės ceremonijos metu vidaus reikalų ministrė Agnė Bilotaitė automobilių raktelius perdavė Lietuvos šaulių sąjungos vadui plk. Albertui Dapkui.

„Džiaugiuosi Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir Šaulių sąjungos bendradarbiavimu. Tai tik dar kartą parodo, kad organizacijų bendradarbiavimas yra labai naudingas ne tik pareigūnams, bet ir visai visuomenei. Šiandien labai džiaugiuosi turėdama galimybę išreikšti padėką ir pagarbą Lietuvos šauliams. Žmonėms, kurie per didžiąsias metų šventes ir po jų stovėjo priešakinėse pozicijose kartu su mūsų pareigūnais užtikrindami karantino apribojimų kontrolę“, – sakė vidaus reikalų ministrė.

Ceremonijos metu kalbėjęs Sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus pabrėžė, kad šios pandemijos metu šauliams užduotims atlikti reikalingi ir papildomi resursai. Šaulių sąjungos vadas pasidžiaugė ir akcentavo jau ne vienus metus tęsiamą glaudų ir intensyvių bendradarbiavimą su Valstybės sienos apsaugos tarnyba. Pasak jo, užtikrinti ir stiprinti nacionalinį saugumą yra vienas pagrindinių tikslų, vienijančių šaulius ir pasieniečius. „Šiandien sulaukiame dovanos, kuri padės Šaulių sąjungai ir toliau siekti tikslų, įgyvendinti išsikeltus uždavinius. Esu tikras, kad ir toliau mūsų bendradarbiavimas bus puoselėjamas bei stiprinamas, o kartu su juo bus stiprinama ir mūsų valstybė“, – sakė Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. A. Dapkus.

Gauti visureigiai bus panaudoti dar geresniam LŠS narių rengimui bei teikiant pagalbą kitoms institucijoms. Šaulių sąjunga gautus automobilius pagal poreikį ketina paskirstyti šaulių rinktinėms. Pasienio tarnyba kasmet atnauja savo automobilių parką, Šaulių sąjungai perduoti vienuolika 2007 metais įsigytų visureigių. VSAT vadas gen. Rustamas Liubajevas pasidžiaugė, kad pasieniečių automobiliai tikrai pravers kolegų šaulių darbe, juolab kad šauliai pasieniečiams nuolat padeda ir vykdančios sienos apsaugą. „Tai simbolinė padėka kolegoms už bendradarbiavimą, pagalbą, geranoriškumą. Neabejoju, kad šios transporto priemonės bus panaudotos stiprinant Lietuvos nacionalinį saugumą“, – teigė pasieniečių vadovas.

2018 metais Lietuvos šaulių sąjungos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadovai pasirašė bendradarbiavimo sutartį, pagal kurią valstybės sienos apsaugai numatoma pasitelkti Lietuvos šaulių sąjungos narius bei stiprinti abiejų institucijų bendradarbiavimą.

Remiantis abipusiu susitarimu, VSAT ir LŠS žmogiški ir materialūs ištekliai pasitelkiami abiejų institucijų tikslams pasiekti, taip pat intensyvinamas bendradarbiavimas personalo mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo, kultūrinės ir sportinės veiklos srityse.

- 1. Automobilių perdavimo ceremonijos metu vidaus reikalų ministrė Agnė Bilotaitė perdavė visureigių raktelius Sąjungos vadui.
- 2. VSAT vadas gen. Rustamas Liubajevas akcentavo, kad tai simbolinė padėka Šaulių sąjungai už tvirtą bendradarbiavimą.
- 3. Sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus dėkoja už dovanas, kurios padės organizacijai tobulinti veiklą ir siekti tikslų.

NE ATRODĘS, O ATSAKINGAI BUVĘS

TEKSTAS: Kostas Ivanauskas
NUOTRAUKOS: Kostas Ivanauskas

4

Vasario 2 dieną Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliai paminėjo Balio Sruogos, asmens, kūrusio Šaulių sąjungą, 125-ąjį gimtadienį. Tą dieną keli šauliai sniegais atbrido prie brolio šaulio kapo Rasose, nukasė sniegą, pagerbė kuklios rikiuotės tylos minute, pasakė trumpus suseikėtus žodžius ir kapo grunduluose šaltas vėjas liko virpentį šaulišką vėliavėlę.

Organizuojant minėjimą, natūraliai kilo mintis aptarti Sruogą ir jo nubrėžtus erdvėlaikius, todėl su filologu, šauliu Vidmantu Petru Kuprevičiumi pasikalbėdami bandėme į visa tai pažvelgti kiek iš arčiau. Mus,

besišnekančius, jungia tos pačios gimtosios Šiaurės Lietuvos Mūšos–Nemunėlio lygumos, kur Vabala skuba į Tatulą, o šioji skleidžiasi Mūšon, na, o ši, juosdama Bauskės pilį, podraug su Nemunėliu tampa Lielupe. Didžiąja upe Didžių vandenų derlingos upės įvaizdis galėtų būti nusakomas visas Sruogos gyvenimas: žinomas ir nežinomas. Pokalbio fragmentu dalijamės su „Trimito“ skaitytojais.

Valia priešintis yra pagrindas, kai žinai, kas esi.

K. I. Prieš 125-erius metus Baibokuose prie Vabalos gimė Balys Sruoga. Mažumai – šaulys, didžiumai – rašytojas ir poetas. Na, o mums, iš Vabalninko-Saločių-Nemunėlio Radviliškio lygumų kilusiems, žemietis...

V. P. K. Prof. Balys Sruoga buvo labai palčios erudicijos žmogus ir labai labai jautrios poetinės sielos, o vidinis gyvenimas – nenusakomo subtilumo. Taip, Petrapičio, Maskvos, Miuncheno studiozas, mokytojas, šaulys, poetas, rašytojas, dramaturgas, vertėjas, publicistas, literatūros profesorius, literatūrologas, universiteto dėstytojas, teatrologas, teatrologijos pedagogas, menotyrininkas, filosofijos daktaras. Mums, žinoma, žemietis-kraštiečiai. „Grumstai snieguotam arime, – tarsi pakylančių varnėnų būrys“, – tarsi savaime tokia eilutė sužimba, kai gimtinės laukais snieguotais skrieja žvilgsnis per langą autobuso. Ir Tautos įkaitas Trečiajame Reiche.

K. I. Okupanto kariuomenė gali užkariauti teritoriją, tačiau negali užkariauti ir palaužti vieningos tautos sąmonės ir siekių gyventi laisvai – šią idėją jau XX amžiaus pradžioje Lietuvoje išpuoselėjo ir įgyvendino Vladas Putvinskis, įkurdamas Lietuvos šaulių sąjungą. 1919 metais vokiečių kareiviams birželio 20–21 dienomis Šiauliuose nukovus ir sužeidus keletą Lietuvos kareivių, birželio 27 dieną Vladas Putvinskis įstojo į Mato Šalčiaus steigiamą „Plieno batalioną“, kuris ir tapo Lietuvos šaulių sąjungos pradžios tašku. Į pirmąsias steigiamos organizacijos rikiuotės ir šaudymo pratybas, kurios vyko Kauno Vytauto kalno aikštelėje, be Vlodo Putvinskio ir Mato Šalčiaus, dalyvaudavo Mikas Mikelkevičius, poetas Faustas Kirša, rašytojas Antanas Žukauskas-Vienuoelis, profesorius Tadas Ivanauskas, advokatas Vladas Stašinskas, dailininkas Antanas Žmuidzinavičius, advokatas Rapolas Skipitis, rašytojas, profesorius Balys Sruoga ir kiti.

1919 metų rugpjūčio 8 dieną buvo sušauktas susirinkimas dėl šaulių organizacijos įsteigimo. Steigiamasis susirinkimas įvyko rugpjūčio 20 dieną, o Vladas Putvinskis buvo išrinktas Lietuvos šaulių sąjungos pirmininku.

V. P. K. Savitai, savičiau atsiveria žmogaus gyvenimas, kai, tarsi netikėtai, apie žmogų prabyla jį pažinojusieji. Raštu ar gyvai.

Balį Sruogą 1987 metais Vilniaus pedagoginio instituto amfiteatrinėje auditorijoje, pradėdamas dėstyti senąją rusų literatūrą [tautosaka, bylinos, „Sakmė apie Igorio žygį“...], paminėjo doc. dr. Stasys Paliulis, kai, nė neklaustas pasakė, jog slavistiką dėsto todėl, kad prof. Balys Sruoga jam pasakęs, jog to dabar labai reikia. Kokis čia tas reikalingumas tautosakininkui iš Gedučių dėstyti lituanistams slavistines neįdomias tada senybes, buvo tikrai nesuprantama. Bet visai kitaip atrodo nuo tada, kai sužinojau, jog generolo leitenanto Kazio Ladigos [iš Gulbinėnų – kaip ir tavo, Kostai, mama iš tenai], kurį sovietai nužudė Sol Ilceke [Orenburgo srityje], žmonos Stefanijos pavardė Paliulytė. Supranti, kad Sruoga jaunajam kaimynui [Savučiai nuo Baibokų ir 10 km nenuolę] taip patarė, žinodamas, kad komunačiai nuo nacių skiriasi tik uniforma, nevalyvumu ir betvarke.

K. I. Įkaitas už Tautą „Pajūrio kurorte“...

V. P. K. Taikliai ir taupiai Štuthofo [dabar tai Štutovas] konclagerio laikus aprašo Juozas Stražickas: „Priešpiet tame pačiame kieme, kur jie laukė vakar, „senbuviai“ išvydo grupę vilniečių. Vakaro patikrinime stovėjo rikiuotėje jau visi kartu – 46 vyrai. Tuo pačiu apdaru ir apavu. Tik veidai dar nepraradę raudonio, o kūnai fizinių galių: keturi – buvę generaliniai tarėjai, penki – profesoriai, keturi – gimnazijų direktoriai, trys – advokatai, du – kunigai, keletas mokytojų, karininkų, įstaigų darbuotojų, studentų. Pusė jų vienaip ar kitaip susiję su Pranu Germantu ir švietimo vadyba.

Gestapas Kaune įkaitus parinko apgalvotai ir skrupulingai – pagal gyvenamąją vietą, profesiją ar užsiėmimą, pasaulėžiūrą, amžių. Buvę krikščionys demokratai ir tautininkai, valstiečiai liaudininkai ir socialdemokratai, katalikai, liuteronai, baptistai, ateitininkai ir skautai. Amžiumi vyriausias – Vladas Jurgutis, jam penkiasdešimt aštuoneri, jauniausias – Pilypas Žukauskas [Narutis], dvidešimt trejų studentas.“

K. I. Sukrečiantys žodžiai... O dar?..

V. P. K. Kitas asmeninis susidūrimas gyvai su Baliu Sruoga įvyko kalbantis su Vytautu Makniu [skautu, teatrologu]. Profesorius Balys Sruoga skaitė paskaitas gana nuobodžiai ir tyliai. Kas norėdavo išgirsti turiningą ir sisteminių akademišką pasakojimą, turėdavo sėstis arčiau ir įdėmiai klausytis. Tačiau profesorius, anot teatrologo Vytauto Maknio, būdavo visai kitoks, kai užkopdavo į „paukštyničių“ – palėpėje buvo teatrologijos seminaro patalpos. Tada Sruoga koją ant kojos tik šast, ir anekdotas, vienas kitas, sąmojinga pastaba, – ir visai kas kita, linksmas...

Ne akademinis auditorijos. Čia priminė papilėną poetą K. Binkį. Jie abu, man atrodo, labai panašūs tuo savitu LDK pasienio charakteriu birženišku, bet taip pat – labai skirtingi.

Dar vienas susitikimas su Baliu Sruoga – tai su jo knyga, išleista Lenkijoje „Les Bogov“ [liet. „Dievų miškas“], kurią galima pamatyti įžengus į Štuthofo koncentracijos stovyklos knygynėlį, aplankyti baraką, kuriame buvo lietuvių tautos įkaitai: kapitonas Jonas Noreika – būsimasis Generolas Vėtra, Pranas Germantas, kun. Stasys Yla, Balys Sruoga ir kiti.

Grįžęs Sruoga buvo labai blogos sveikatos, tačiau nepaliovė rašyti. Išvažiavęs į Birštoną ilsėtis, atgauti jėgų atsivežė rašomąją mašinėlę CORONA [nelinksmas sutapimas, deja] ir užbaigė savo rankraštį, kuris, nors ir kupiruotas, tebuvo išspausdintas Sruogai mirus. Dabar jau yra išleistas toks, koks buvo Balio Sruogos sumanytas romanas, ir kaip redaguotas buvęs, – yra išspausdinta.

Skaitydamas jo tekstus pamatai jo gyvenimą ir prisimeni, kaip jis siekė šviesos ir gėrio visai Lietuvai ir pasauliui.

Staiga jis turėjo baigti dienas grįžęs iš vieno konclagerio į kitą sovietinį konclagerį, tik kad regimu būdu spygliuotos vielos nebuvo Sovietų Lietuvoje. Sunkios buvo jo dienos – psichologiškai. Bet valia priešintis buvo nepalaužiama. Apie tai vis pagalvoju. Valia priešintis yra pagrindas, kai žinai, kas esi. Profesorius habilituotas daktaras Vytautas Antanas Vitkauskas skaitė savo paskutinę paskaitą Vabalninko žemės ūkio technikum, o šiojo bibliotekininkė Dalia Liaukevičienė mus nuvežė į Baibokus: ant tvenkinio ledo kaip sniegenos žėrėjo Sruogų sodo obuoliai, vakarei žarai gaivaus šalčio tyloje blėstant tylėjom prieklėty apie didžią didaus žmogaus visatą.

K. I. Prof. Balį Sruogą sovietai palaidojo prie Petro Cvirkos...

V. P. K. Antkapiai yra meno kūriniai su bareljefais. Žmogau, atėjai, tai pamąstyki, kokią poziciją užimsi ir ginsi: tik atrodyti ar BŪSI. x

1. Šauliai atidavė pagarbą Baliui Sruogai prie jo kapo Rasų kapinėse.

DRUSKININKŲ ŠAULIŲ KUOPAI – 30

ISTORIJA

Vasario 16-oji Druskininkų šauliams svarbi ne tik dėl to, kad tai – Lietuvos valstybės atkūrimo diena. Tai – svarbi data, nes kuopa mini savo įkūrimo metines. Šiomet sukanka 30 metų nuo to laiko, kai buvo įkurta kuopa.

Prasidėjus atgimimui Lietuvoje ėmė atsikurti Lietuvos šaulių sąjunga, ne išimtis buvo ir Dzūkijos kraštas. Pirmieji šauliai Tėvynės gynybon vėl stoji 1991 metų sausį, tada jau pradėjo formuotis šaulių būriai, kuopos ir rinktinės.

Beje, ar žinojote, kad garsiojo Druskininkų Dineikos parko įkūrėjas Karolis Dineika taip pat buvo šaulys ir kurį laiką net Lietuvos šaulių sąjungos sporto instruktorius?..

1991 metais buvo įkurtos Alytaus ir Dainavos rinktinės, pastarosios štabas tuomet buvo Varėnoje, o jai vadovavo S. Arnauskas. Šiai rinktiniai priklausė ir Druskininkų šaulių kuopa.

1. 1991 metų vasario 16 dieną Druskininkų šauliai Perlojoje prie Vytauto Didžiojo paminklo po priesaikos.

2. Lietuvos kariuomenės dienos minėjimas Druskininkuose, 1993 m.

Vėliau štabas buvo perkeltas į Druskininkus ir čia Druskininkų šauliams ėmė vadovauti šviesaus atminimo Vladislovas Kleinotas.

1998 metų vasarį, Lietuvos šaulių sąjungai reorganizavus visas rinktines, abi Dzūkijos šaulių rinktinės buvo sujungtos į vieną – Alytaus apskrities karininko A. Juozapavičiaus šaulių rinktinę su štabu Alytuje buvusiuose Šaulių namuose ir kuopomis Alytuje, Druskininkuose, Lazdijuose, Varėnoje, Veisiejuose. Nuo 1991 metų kuopai vadovavo šie kuopos vadai: Vladislovas Kleinotas, Zigmąs Mizara, Henrikas Vindbergas, Aloyzas Motiejūnas, Alvydas Truska, Kristina Uteševa-Daunoravičiūtė, o nuo 2012 metų rugpjūčio 2 dienos Druskininkų šaulių kuopai vadovauja atsargos karys Ramūnas Šerpatauskas.

Nuo 1997 metų spalio 31 dienos Druskininkų šauliai pradėjo glaudų bendradarbiavimą su miesto policija ir šis bendradarbiavimas trunka jau daugiau kaip 20 metų.

2002 metais Druskininkų šaulių kuopą sukrėtė tragiška nelaimė. Mokymų metu jaunojo šaulio Giedriaus Matulionio rankose sprogo mokomąja laikyta granata, kuri nusinešė 17-mečio, perspektyvaus rankininko ir jaunųjų šaulių instruktoriaus Giedriaus gyvybę. Jo atminimui kasmet Druskininkų sporto centre yra organizuojamas atminimo rankinio turnyras, kuris per tiek laiko tapo tarptautinis ir žinomas ne tik Druskininkuose.

2014 metų kovo 14 dieną Druskininkų šaulių kuopai suteiktas Giedriaus Matulionio vardas. Tais pačiais metais šalia Druskininkų „Ryto“ gimnazijos buvo pasodintas ažuolas Giedriui Matulioniui atminti.

Kadangi šiomet kuopa mini tokią gražią sukaktį, nusprendėme pakalbinti jai priklausančius šaulius ir sužinoti jų šauliško kelią pradžią, pasidomėti, ko šauliai linki kuopos draugams ir visai organizacijai.

TEKSTAS: Ramūnas Šerpatauskas
NUOTRAUKOS: G. Matulionio 103-iosios kuopos archyvas

RŪTA MAIŽIEŠIŪTĖ

G. Matulionio 103-iosios kuopos šaulė, sporto klubo „Olimpo kalnas“ kineziterapeutė

Pirmą kartą į Šaulių sąjungą įstojau dar būdama nepilnametė ir tapau jaunąja šaule. Visada žavėjo disciplina, ginklai, pagalba kitam, komandinis darbas, noras tobulėti ir mokytis naujų dalykų išeinant iš komforto zonos. Kadangi mano mama – istorijos mokytoja, visada buvo kalbama apie praeitį, Lietuvos istoriją ir jos vientisumo gynybą ankstesniais laikais, tad visada norėjau prie to prisidėti.

Tiek mokantis mokykloje, tiek vėliau dirbant buvo palanku organizacijoje siūlomas veiklas suderinti su tuometėmis savo pareigomis mokykloje ir universitete bei darbe, nes į visas šauliškas veiklas lanksčiai žiūrima ir dalyvavimas jose privalomas tiek, kiek gali tam skirti laiko. Į Druskininkų kuopą nusprendžiau ateiti dėl to, kad tuo metu dirbau Druskininkuose ir vienoje kelionėje sutikau šaulį, kuris privertė grįžti į prisiminimus ir papasakojo apie kuopos vadą, koks jis iniciatyvus ir atsidaavęs savo kuopos šauliams ir savo darbui, norėjosi ne tik naujų iššūkių, bet ir grįžti į disciplinuotą, patriotizmo kupiną bendruomenę. Būti Šaulių sąjungoje motyvuoja disciplina, naujovės ir tobulėjimas kitoje srityje, nei dirbu. Žmonėms, kurie vis dar abejoja, ar įstoti į Šaulių sąjungą, palinkėčiau pasikalbėti su kuopos vadu, papasakoti savo lūkesčius, norus ir nedvejoti prisijungti prie mūsų. Na, o kuopos 30-mečio proga linkiu ne tik kuopai ilgai gyvuoti per visus sunkmečius, bet ir savo kolegoms toliau išlikti vienu kumščiu kaip ir iki šiol! »

POVILAS MOCKEVIČIUS

Buvęs Druskininkų šaulių kuopos jaunasis šaulys

Esu šaulys jau daugiau nei 20 metų. Atėjau į Lietuvos šaulių sąjungos Alytaus rinktinės Druskininkų kuopą 1999 metais, kai mane pakvietė klasės draugas. Nors tuo pačiu metu aktyviai žaidžiau krepšinį ir daug mokiausi, šauliai patraukė savo sukarinta, patriotine, sportiška veikla. Laukė bendradarbiavimas su KASP (rikuotės, radijo ryšio, taktikos, ginklų, medicinos ir kt. paskaitos bei mokymai), VSAT, regioninės vasaros stovyklos, nacionalinės ir tarptautinės sporto žaidynės, instruktorių kursai Rukloje, Karo akademijoje, pratybos Birutės batalione – supratau, kad laukia nuotykių ir atsiveria nauji pažinimo bei patirčių klodai.

Pabaigę mokyklą, jau būdami studentai, susibūrėme iš skirtingų Lietuvos kampelių ir atkūrėme tarpukario šaulių studentų korporaciją SAJA. Joje netrūko kultūrinės, švietėjiškos ir kitos prasmingos veiklos. Dabar suprantu, kad mano šeima taip pat augino mano patriotiškumą bei iš dalies pastūmėjo mane į Lietuvos šaulių sąjungą. Mano abi senelių šeimos susijusios su aktyvia rezistencija okupacijos metais. Vienas senelis pats buvo partizanų ryšininkas (Genių kaimas), močiutę dar vaiką su visa šeima ištremė į Sibirą, kai jos partizanauti išėjusį brolių pagavo stribai (Neliubonių kaimas). Augdamas daug girdėjau pokario istorijų, tai formavo mano pasaulėvaizdį. O ir seneliai itin didžiavosi, kad anūkas šauliu tapapo.

Šaulių sąjungoje užsimezgė bene tvirčiausios mano draugystės, kurios trunka jau daugiau nei 20 metų. Esu dėkingas už tai šiai organizacijai. Beje, savo žmoną taip pat sutikau čia. Ji – šaulė iš Utenos rinktinės. Šiandien ir toliau esu aktyvus Šaulių sąjungos narys – esu kovinių šaulių gretose. Buvimas šauliu stiprina atsakomybę, bendruomeniškumą, parodo kitokį pilietiškumą. Šauliai geba telktis ir padėti visuomenei, ypač kai to labiausiai reikia. Buvimas šauliu neapsiriboja vien uniforma ir karyba, tai itin plati savanorystės forma, kur kiekvienas gali atrasti sau įdomią sritį. Šauliai tikrai draugiški, motyvuoti žmonės. Iniciatyvos yra sveikintinos, o ir prisidėti prie jų galima itin lengvai. Druskininkų kuopai norėčiau palinkėti būti aktyviems ir matomiems, didžiuotis savo narių amžiaus balansu, nes svarbūs tiek vyresni, tiek mokiniai. Prireikus būti drąsiems prašant materialinės ir kitos pagalbos, nes jūsų veikla tikrai labai svarbi. Atrasti bei puoselėti savo stipriąsias veiklas.

GYTIS JANUKEVIČIUS

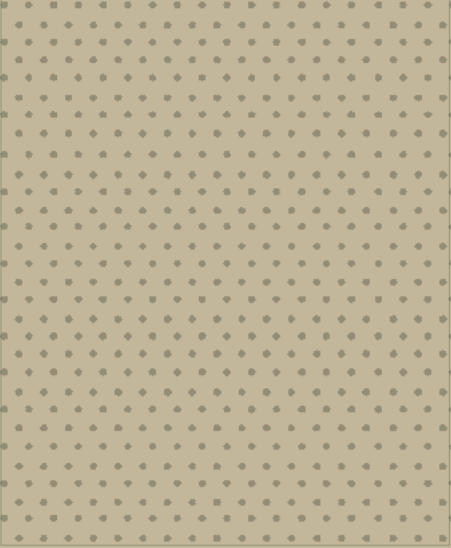
G. Matulionio 103-iosios kuopos jaunasis šaulys, moksleivis

Visą laiką turėjau svajonę tapti kariu, tad sužinojęs apie galimybę prisijungti prie Šaulių sąjungos nedelsdamas prisijungiau prie jaunųjų šaulių būrelio ir jau 4 metus esu jaunasis šaulys. Šiuo metu esu abiturientas ir turiu minčių toliau tęsti šaulišką tarnybą jau tarp suaugusiųjų šaulių, žinau, kad ši veikla man patiks ne mažiau nei jaunųjų šaulių mokymai.

Įdomi visa jaunųjų šaulių veikla – tiek žygiai, tiek įvairios stovyklos: nuo poilsinių iki specializuotų pakopinio ugdymo stovyklų, tačiau bene labiausiai įsimena žygiai, kurie organizuojami po laisvės kovų vietas Druskininkų apylinkėse, kur galima gyvai prisiliesti prie istorinių įvykių, sužinoti, kada ir kokiomis aplinkybėmis žuvo laisvės gynėjai. Ne mažiau įdomu kasmet dalyvauti Sausio 13-osios bėgime Druskininkuose, kuriame dalyvauja vis daugiau šaulių.

Man svarbu būti šauliu, nes Šaulių sąjunga sudaro galimybes padėti kitiems taip, kaip aš moku ir noriu. Būti jaunuoju šauliu man reiškia būti pavyzdžiu kitiems ir ne tik bendraamžiams. Šaulių sąjunga nepakeitė mano ateities pasirinkimo tapti kariu, atvirkščiai – parodė bei išmokė tai, ko gali pririnkti pasirinkus svajonių profesiją.

Kuopos įkūrimo 30-mečio proga noriu palinkėti, kad šauliai nepamirštų, ką mūsų Sąjunga yra padariusi dėl mūsų šalies laisvės, nepamiršti, kad esame svarbi Lietuvos dalis, kuri turi puoselėti ir ginti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, jos kultūrą, nes Šaulių sąjunga tiek 1918 metais, tiek po 1991-ųjų, tiek dabar yra svarbi krašto kultūros puoselėtoja. Su švente, broliai ir sesės šauliai.

VYR. EIL. JUSTINA JURKONYTĖ

Lietuvos kariuomenės Kunigaikštienės Birutės Ulonų bataliono profesinės karo tarnybos karė. Buvusi Druskininkų G. Matulionio 103-iosios kuopos jaunoji šaulė

Į Šaulių sąjungą atėjau būdama 12 metų, o paskatino čia ateiti dauguma mano pažįstamų bendraamžių. Pamenu, kai kaime, kuriame gyvenau, vyko jaunųjų šaulių žygis, tada labai tuo susidomėjau ir taip smalsumas mane atvedė į šią organizaciją. Mokydamasi mokykloje su nekantrumu laukdavau mokslo atostogų, kad galėčiau išvykti į jaunųjų šaulių ugdymo stovyklas. Būdama 12-oje klasėje ir turėdama daug žinių apie Lietuvos kariuomenę, įgūdžius, įgytus Šaulių sąjungoje, nusprendžiau patobulinti ir pritaikyti pasirinkdama tarnybą Lietuvos kariuomenėje. Tad vos gavusi brandos atestatą tapau nuolatinės privalomosios karo tarnybos kare (NPPKT) ir dėl to nė kiek nesigailiu.

Ryžtis šiam žingsniui mane pastūmėjo būtent Šaulių sąjunga, norėjosi dar labiau save išbandyti. Būdama jauna šaule jau žinojau, ką reiškia miegoti miške, rikiuotės pratybos taip pat būdavo kasdienybė. Visa ta rutina negąsdino. Kad reikės anksti keltis, eiti į mankštą, lovos klojimas ir pratybos – visa tai jau buvo išbandyta būnant jauna šaule.

Baigusi šauktinės NPPKT tarnybą nusprendžiau tolesnį savo gyvenimą susieti su Lietuvos kariuomene ir šiandien jau tarnauju kaip profesinės karo tarnybos karė Lietuvos kariuomenės Kunigaikštienės Birutės Ulonų batalione.

Druskininkų šaulių kuopos įkūrimo 30-mečio proga norėčiau jauniešiams šauliams palinkėti ištvermės, siekti savo užsibrėžtų tikslų ir, jeigu tik yra noro, taip pat išbandyti NPPKT, manau, tikrai nenusivilsite ir galbūt visą savo gyvenimą kaip ir aš susiesite su kariuomene ar pasirinksite kitas ne mažiau garbingas profesijas.

Suaugusiems šauliams norėčiau palinkėti daug motyvacijos, nepasiduoti užklupus pirmiems sunkumams, mokytis ir savo patirtį perduoti jauniešiams šauliams. Taip pat linkiu gerų bei taiklių šūvių per šaudymo pratybas. Šaulys – Tėvynės labui! x

JAUNŲJŲ ŠAULIŲ VEIKLAI PANDEMIJA – NE KLIŪTIS

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKA: LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės archyvas

Viena aktyviausių Šaulių sąjungos narių grupių – jaunieji šauliai, kurių ugdymas nuosekliai vykdomas visoje Lietuvoje ištisus metus. Jaunųjų šaulių būreliai, kursai, žygiai, pasiruošimas pakopinėms stovykloms ir dalyvavimas jose – pagrindinės veiklos, kuriose jaunimas aktyviai ir noriai dalyvauja. Pavasarį prasidėjusi pandemija iškėlė ne vieną iššūkį, kaip tęsti Sąjungos veiklas jaunimui, neapleisti šios narių grupės, ką įdomaus ir patrauklaus jiems pasiūlyti, kaip išlaikyti jaunuolių dėmesį ir susidomėjimą organizacijos veikla šiuo sudėtingu laikotarpiu.

Situacija parodė, kad norint ir toliau vykdyti jaunųjų šaulių neformalųjį švietimą teks pasitelkti ne tik kompiuterines žinias, bet ir kūrybingumą. Pandemijos pradžioje buvo du galimi pasirinkimai: atsitraukti nuo neformalaus švietimo ir atidėti geresniems laikams arba priimti iššūkį ir bandyti spręsti iškilusias problemas. LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Vilkyškių NVŠ jaunųjų šaulių grupės vadovo Eligijaus Kriaučiūno teigimu, pačioje karantino pradžioje buvo itin svarbus vadovybės vaidmuo, padaršinimas ir rūpinimasis tiek vadovais, tiek jaunaisiais šauliais: „Prieš prasidedant karantinui vyko vadovų pasitarimas, ką daryti. Rinktinės vadas informavo, kad turime 2 galimybes – dirbti arba ne, ir tikrai nežinome, kaip viskas klostysis, tačiau ir padaršino sakydamas, kad šauliai visada buvo kūrybingi, jie niekada nepasidavė. Taigi nusprendėme veikti. Kas anksčiau gąsdino, šiandien atrodo normalus dienos režimas.“

Būrelių vadovų pasiryžimas tęsti veiklą sudėtingomis sąlygomis džiugino ne vieną, nes tai tik patvirtino, kad su jaunimu dirba atsakingi ir motyvuoti žmonės. „Džiaugiuosi, kad būrelio vadovai priėmė jaunųjų šaulių ugdymą nuotoliniu būdu iššūkį. Žinoma, dalis vaikų atsisakė dalyvauti veikloje, bet liko būtent tie, kurie yra motyvuoti ir turintys aukštesnių tikslų gyvenime. Padėka būrelių vadovams, kurie tarp jaunimo ugdo vaikų smalsumą bei siekį sužinot ką nors naujo.

Džiugu, kad nesustojome, o gebame operatyviai organizuoti nuotolinį darbą ir spręsti kylančias problemas. Vadovai vykdo įdomius, turiningus mokymus nuotoliniu būdu ir taip suteikia jauniešiams šauliams galimybę nepertraukiamai pažinti, bendrauti ir tobulėti šauliškoje veikloje“, – sakė LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės vadas ats. mjr. Kęstutis Bauža.

Rinktinės jaunųjų šaulių būrelių vadovai kartą per savaitę su jaunaisiais šauliais „susitinka“ „Zoom“ platformoje arba „Google meet up“ programoje. „Dar pavasarį nesitikėjome, kad visa tai užsitęs ir reikės mokytis dirbti kitaip. Džiaugiuosi, kad stipriai įkalbinėti LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunųjų šaulių būrelių vadovų neteko. O šiandien jau tapo labai įprasti kassavaitiniai susitikimai virtualiose platformose“, – apie pasikeitusią darbo specifiką su jaunaisiais šauliais pasakojo LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės vado pavaduotoja Vitalija Šlepavičienė. Jauniešiams šauliams yra skiriamos užduotys, kurias jie turi atlikti. Pasak rinktinės vado pavaduotojos Vitalijos Šlepavičienės, didžiausias kūrybiškumo išbandymas prasideda tada, kai reikia sugalvoti užduotis, kurios būtų įdomios ir motyvuotų jaunimą.

„Jaunųjų šaulių veikos nenutraukimas tiek jauniešiams šauliams, tiek vadovams padeda palaikyti ritmą, suteikia dienai struktūrą, o tai labai svarbu krizių atvejais, kai turime likti namuose. Žinoma, kad buvo ir yra daug klaidžiojimo, ieškojimo, kaip dirbti, vadovai turi pajusti, koks optimalus krūvis, kokie užduočių kiekiai ir pan. Neretai vedamas ir asmeninis pokalbis su jaunuoliais, nes iki tol mes labai dažnai bendraudavome, juokaudavome ir, žinoma, mokydavomės“, – sakė Marina Cariova, LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunųjų šaulių „Šaltinio“ grupės vadovė.

Rinktinėje esantis neformalaus švietimo mokytojas kartą per savaitę „aplanko“ jaunuosius šaulius su pilietinio intelekto pamokėlėmis, kurios atspindi 10 šaulių priesakų ir einama per emocinį intelektą. „Ne paslaptis, kad karantino metu kiekvienas išgyvename bendrystės susitikimų trūkumą, tad paskaitų metu bandome motyvuoti jaunimą ir pakelti jų

Jaunimas skatinamas kūrybiškai ir aktyviai leisti laisvalaikį gamtoje.

dvasią. Kas iš pradžių atrodė neįmanoma, šiandien tai tapo kasdienybe bandyti atlikti įvairias užduotis po vieną arba komandines, tačiau būnant atskirai“, – apie vykdomą veiklą ir priemones, bandymus motyvuoti pasakojo LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės neformalaus švietimo mokytoja Toma Valančiūtė.

Net ir dirbant nuotoliniu būdu svarbiausi prioritetai išlieka tie patys – būrelių vadovai jaunimą skatina kuo daugiau judėti, aktyviai laisvalaikį leisti gamtoje. Tai šiuo metu ypač svarbu, nes jaunimas ir taip daug laiko praleidžia prie kompiuterio dalyvaudamas nuotolinėse pamokose. x

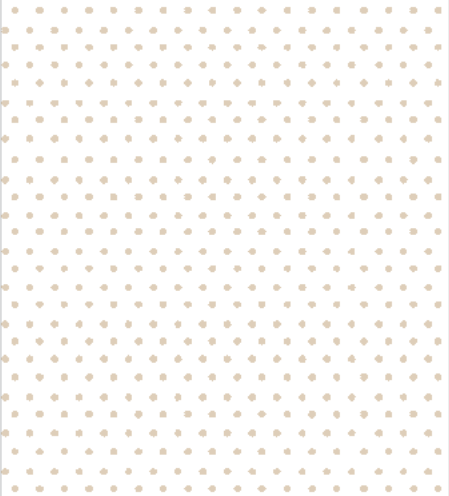

ŠAULIŠKA PATIRTIS

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė

NUOTRAUKOS: asmeninis Ritos Marcinonytės archyvas

Šaulių gretas nuosekliai papildė vis nauji nariai, norintys prisidėti prie šauliškumo puoselėjimo, savanorystės ir savo šalies gerovės. Kadangi vasaris Giedriaus Matulionio 103-iajai kuopai ypatingas, mat vasario 16-ąją minimos 30-osios kuopos įkūrimo metinės, kalbamės su šios kuopos šaule Rita Marcinonyte, kuri, tiesa, nors ir visai neseniai – tik prieš metus – įstojo į Šaulių sąjungą, bet jau spėjo patirti šauliškos veiklos prasmę, įsitikinti savanorystės ir bendruomeniškumo jėga. Apie patirtus šauliškumą iššūkius ir įgytas patirtis su ja ir pasikalbėjome.

1. Knygų mugėje šaulių stende „pasimatuota uniforma“ tiko – jau metus Rita yra šaulių gretose.

Atėjo metas atiduoti tėvynei tai, ką privalau, nes mano tėvynė man davė laivę ir galimybę pažinti pasaulį ne tik savo krašte, bet ir už jo ribų.

LAISVĖ IR GALIMYBĖ PAŽINTI

Kai nedėvi uniformos, Rita Marcinonytė dirba pardavimo vadybininke „Eglės sanatorijoje“. Pasak Ritos, tai – dinamiškas ir įdomus darbas, o ir pati organizacija yra progresyvi ir nuolat besikeičianti gerąja prasme, todėl ji drąsiai sako, kad jai patinka būti „Egliete“. Tačiau mintys, kad norisi ko nors daugiau, jau ilgą laiką nedavė ramybės. „Nuo paauglystės visada pamąstydavau ir pasvajodavau, kad kada nors norėčiau užsiimti ne pelno siekiančia veikla. Tiesiog dar nežinojau, kuo būtent užsiimti. Matyt, viskam gyvenime ateina laikas“, – kalbėjo Rita.

Nors kelias iki akimirkos, kai buvo duodama priesaika, gana ilgas, ji džiaugiasi atradusi tai, kas patinka: „Po ilgų metų emigracijos ir pasaulio pažinimo grįžau pagaliau namo, atradau sau patinkantį darbą, na, ir, matyt, subrendau šiai, šauliškai veiklai. Atėjo metas atiduoti tėvynei tai, ką privalau, nes mano tėvynė man davė laivę ir galimybę pažinti pasaulį ne tik savo krašte, bet ir už jo ribų. Tai yra milžiniška vertybė. Ir dėl to dabar esu čia, Šaulių sąjungos gretose. Tai suvokti prirėkė laiko ir gyvenimiškos patirties, tačiau tai man virto dogma.“ Bet svarbiausia rezultatas – rasta veikla, kuri dabar džiugina.

ĮVAIROVĖ – DIDŽIULIS PRIVALUMAS

Šaulių sąjunga yra organizacija, kuri vienija labai įvairius žmones. Skirtingo amžiaus grupių, profesijų, įsitikinimų. Paklausta, kokie kriterijai lėmė organizacijos pasirinkimą, šaulė ilgai negalvojusi tai ir akcentavo, prisiminė, kad domėdamasi Lietuvos šaulių sąjunga pirmiausia dėmesį atkreipė būtent į tai. „Pagalvojau, kad kiekvienas čia gali rasti savo vietą ir būti naudingas. Tai man pasirodė didžiulis privalumas, kuris paskatino pasidomėti labiau“, – pradžia, kai mintyse tik užsimezgė svarstymai apie galimybę dalyvauti šauliškoje veikloje, prisiminė šaulė.

PIRMOJI PAŽINTIS

Kas atidžiau seka šaulių veiklą, žino, kad šaulį galima sutikti praktiškai visur. Pirmoji Ritos pažintis su šauliais įvyko Vilniaus knygų mugėje. Prieš metus „Facebook“ paskyroje pamačiusi, kad ten gali sutikti šaulių, ji nusprendė iš Druskininkų vykti į sostinę ir iš pirmų lūpų išgirsti apie organizaciją, apie kurią skaitė ir girdėjo iki tol. „Kadangi dar buvau neapsisprendusi, ar vykti į Knygų mugę, pamačiusi Šaulių sąjungos stendą, apsisprendžiau nuvykti ir gyvai susitikti su atstovais. Pabendrausi ir pasidomėjusi rūpima informacija, supratau, kad tai yra šilta ir draugiška bendruomenė, kurią vienija bendri tikslai. Taip padėjau galutinį tašką savo apsisprendime“, – apie galutinį apsisprendimą pasakojo Rita.

IR UŽKLUPO PANDEMIJA...

Po Knygų mugės užpildžiusi prašymą, netrukus davė šaulio priesaiką. „Kartais viskas vyksta daug paprasčiau, nei gali atrodyti, tereikia žengti pirmą žingsnį. Ir kaip tik.... mus užklupo pandemija... Laimė, dar spėjau įsigyti uniformą“, – juokdamasi sako Rita.

Galima sakyti, kad Rita nuo pirmųjų dienų apsirengė uniformą ir vykdė šauliškąs užduotis nė neklausdama, kam to reikia, nedvejodama ir nesvarstydama. „Baisu nebuvo, tiesą pasakius, ir svarstyti nebuvo kada. Tiesiog susiklosčiusi situacija mus visus pastatė prieš faktą, su kuriuo teko susitaikyti ir suvokti, kad su tuo dabar teks gyventi. Kaip su tuo gyventi, kiekvienas sprendžiame individualiai“, – sako šaulė.

Kodėl, galima sakyti, stačia galva, staiga, pandemijos metu ir tokiomis aplinkybėmis ji nėrė į šaulišką, dar gerai nepažintą veiklą – Rita negali paaiškinti. „Gal intuicija pasufleravo, kad reikia kažką daryti, kad atėjo metas, kai privalau daryti tai, apie ką kažkada tik pasvarstydavau. Tarsi mažas kuždesys, tūnojęs manyje visą laiką, staiga garsiai pasakė „dabar“, – išgirdusi klausimą, svarstė Rita.

Pirmoji šauliška Ritos užduotis buvo budėjimas Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninėje. „Labai daug įspūdžių, nes tai buvo man absoliučiai nauja veikla. Pribloškė ligoninės priėmimo skyriaus darbuotojų atsidavimas, drąsa ir ištvermė. Tikri „kietuoliai“. Su jais dirbti buvo įdomu ir malonu. Daug ko išmokau. Ši patirtis man įsirėžė į atmintį visam gyvenimui“, – įspūdžius pasakoja šaulė.

Kita veikla, kurią vykdė Rita, yra patruliavimas Druskininkų ir Alytaus miestuose. Pasak Ritos kuopos vado Ramūno Šerpatausko, ji daugiau nei 200 valandų yra praleidusi šauliškoje tarnyboje,

nors, anot Ritos, to nesureikšmina ir sako, esą net neskaičiuojanti, tiesiog daro tai, ką reikia daryti, ir tiek.

TOBULĖTI IR RŪPINTIS VALSTYBE

Įsiliejusi į šaulių gretas, pašnekovė nedelsė ir iš karto baigė bazinį šaulio kursą. Pasak jos, kursai, kuriuos gali pasiūlyti Šaulių sąjunga, ją labai domina, nes mokymai yra informatyvūs ir įvairūs. „Vienas iš įsimintinų kursų, kuriuose dalyvavau, buvo karinės technikos atpažinimo kursas, jis nelingvas, bet, manau, kiekvienas šaulys turi jį pereiti“, – įvertino Rita.

Praėjus metams, nusivylimo gaidelės Ritos balse nė negirdėti, šaulė vertina organizacijoje esamą tvarką, nes čia, pasak jos, veikla yra konkrečiai ir konstruktyviai organizuojama. Aišku, ką, kaip ir kada daryti. „Mane asmeniškai tai itin žavi. Man patinka dirbti ir mokytis su šauliais, nes čia ateina motyvuoti žmonės, ne dėl materialinių vertybių, kas man yra labai svarbu“, – savo vertinimu dalijasi šaulė.

Priklausymas visuomeninėms organizacijoms ir galimybė skirti tiek, kiek gali, – laisvas žmogaus pasirinkimas, tai Rita puikiai suprato ateidama į Šaulių sąjungą. O paklausta, kaip pakviestų prisijungti į šaulių gretas nieko apie šaulystę šiandien nežinantį, Rita nedvejoja: „Visų pirma kiekvienas iš mūsų turi savęs paklausti, ar man rūpi mano valstybė? Ar aš noriu prisidėti kuriant geresnę ir saugesnę valstybę? Jeigu atsakymai yra „taip“, vadinasi, nėra ko delsti ir reikia jungtis į Lietuvos šaulių sąjungos gretas.“

ORGANIZACIJOS NARIAI YRA SKIRSTOMI Į 2 GRUPES:

jaunuosius šaulius – asmenys nuo 11 iki 18 metų;

šaulius – asmenys nuo 18 metų.

Visi Lietuvos Respublikos piliečiai, norintys tapti šauliais, privalo būti dori, pavyzdingi visuomenės nariai. Šauliu gali tapti bet kokios profesijos ar specialybės asmenys. Apribojimai nėra taikomi profesinės karo tarnybos kariams, seržantams ir karininkams. Nes LŠS yra visuomeninė organizacija.

Asmenys, pasiryžę tapti šauliais, gali kreiptis į artimiausią LŠS padalinį [kuopą arba rinktinę]. Jums tereikia užpildyti reikalingus dokumentus, susipažinti su organizacijos veiklos specifika ir duoti Jaunojo šaulio pasižadėjimą [asmenims iki 18 metų] arba šaulio priesaiką. x

www.tapksauliu.lt

VANDENS NAUDOJIMO ŽIEMĄ YPATUMAI

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS:
Eduardas Klimenka
Gabrielius E. Klimenka
#KlimEndka

Per parą žmogus turi išgerti mažiausiai du litrus vandens, be jo jis vidutiniškai išgyvena tris paras. Šias dvi taisykles kiekvienas daugiau mažiau esame išmokę. Kiekvienas iškylautojas vasarą visuomet pasiima vandens ir tai yra norma: vasara karštą, todėl reikia daug gerti. Tačiau žiemą kūnas praranda tiek pat skysčių kaip ir vasarą. To neįvertinę galime pakenkti savo sveikatai, o kritiniu atveju sukelti pavojų savo gyvybei. Mirtina klaida – netroškina, tai kam gerti?

1. Sniegas bus švaresnis, jeigu jį rinksite nuo aukščiau esančių šakų.
2. Sniegą tirpinkite mažais kiekiais. Tirpinimui pakanka žarijų kaitros.
3. Jeigu negalite apsaugoti vandens nuo šalčio, transportuokite jį dugnu į viršų.
4. Specialiai paruošta kišenė vidinėje striukės dalyje vandeniui transportuoti.

Iš tiesų esant šaltam orui, kūno pojūčiai kiek prislopsta ir troškulys, toks ryškus vasarą, žiemos metu nueina į antrą planą. Tačiau, jeigu jaučiate troškulį, vadinasi, organizmas jau yra praradęs 0,5–1 litro skysčių. Dehidratacija jau yra prasidėjusi. Paradoksalu, kai netenkame dar daugiau skysčių, troškulio jausmas gali dingti. Todėl yra svarbu gerti, kol dar neatsirado troškulys. Kiti, pažengusios dehidratacijos požymiai yra silpnumas, išsekimas, sausa oda, vidurių užkietėjimas, žiemą aiškiausias simptomas yra suskerdėjusios lūpos, tad, jei skeldėja lūpos, gydykite priežastį, o ne simptomus, t. y. ne balzamai tepkite, o atstatykite skysčių balansą organizme. Taip pat svarbu stebėti šlapimo spalvą: patamsėjęs, drumstas, ryškios spalvos šlapimas liudija apie vandens trūkumą organizme.

Žiemos metu geriamą vandenį galima išgauti tiesiog tirpinant sniegą. Atidžiai rinkitės vietą, iš kurios imsite sniegą. Patartina rinkti nuo bent krūtinės aukštyje esančių šakų ar aukščiau. Taip galimybė, kad sniegas buvo užterštas, pavyzdžiui, gyvūnų išmatomis ar šlapimu, yra sumažinama iki minimumo. Nerinkite sniego arti dažnai naudojamų kelių bei greta esančių medžių. Renkant sniegą geriau imti ne nuo paties paviršiaus, o iš pusnies gilumos. Sniegas, esantis giliau, labiau granuliuotas ir iš jo išgausite didesnį kiekį vandens nei iš puros paviršinio.

Sniegą tirpinkite mažais kiekiais. Didelį kiekį tirpinti yra neefektyvu, vanduo užverda ir išgaruoja greičiau nei tirpsta, todėl sunaudosite daug energijos dėl menko rezultato. Sutirindami sniegą jau susidariusiame vandenyje padėsite jam greičiau tirpti. Šiame etape sniegas yra tirpimo stadijos, o vanduo pakankamai vėsus, todėl nėra jokios rizikos nusiplikyti. Sniegui tirpinti pakanka ir žarijų kaitros, atvira liepsna gali net trukdyti, nes reikia daug kartų kišti ranką dedant sniegą į patį tirpinimo indą.

Pradžioje visuomet ištirpinkite šiek tiek sniego, kad susidarytų nedidelis kiekis vandens. Šis vanduo tolesnį tirpinimo procesą padarys efektyvesnį.

Ištirpus sniegui, įvertinkite, ar būtina vandenį perfiltruoti tam, kad iš jo išvalytumėte šakeles ar kitokias atsitiktines priemaišas. Svarbu – net ir šį vandenį būtina užvirinti.

Sniegas iš esmės yra distiliuotas vanduo. Jame nėra mineralų, kurių paprastai gauname gerdami gėlą vandenį. Todėl yra patartina verdant į vandenį įmesti eglės ar pušies šakelių, kuriose gausu vitamino C ir mineralų (iš eglišakių gaunamas gėrimas yra labai tonizuojantis, tad negerkite jo dažnai, taip pat jo vertėtų vengti esant inkstų ligoms; dažnas tokios arbatos gėrimas taip pat nerekomenduotinas). Taip pat galima įberti žiupsnį druskos, taip vandenį papildome mineralais.

Visuomet efektyviau tirpinti ledą nei sniegą, nes iš jo išgaunamas didesnis kiekis gėlo vandens. Tirpdant ledą svarbu atkreipti dėmesį į tai, iš kur išgaunamas ledas ir kokia jo spalva. Pavyzdžiui, jaunas jūros vandens ledas netinka gėrimui ištirpdžius, nes jame per daug druskų. Toks ledas paprastai būna grublėtas ir pieno atspalvio. Senas jūros vandens ledas yra melsvo atspalvio ir paprastai būna vėjo užapvalintais kraštais. Iš mėlynojo ledo išeina gerti tinkamas vanduo. Žinoma, giliai kontinente su šia problema nesusidursime ir techniškai bet kuris ledas yra tinkamas vandeniui išgauti.

Esant galimybei, gerkite karštus gėrimus, tačiau gamtos sąlygomis patartina vengti šlapimą skatinančių augalų nuovirų (pavyzdžiui, čiobreliai). Venkite gerti atšalusį vandenį, o juo labiau valgyti patį sniegą, taip kūnas praranda sukauptą šilumą ir gali pažeisti burnos audinius. Vandeniui transportuoti pravartu turėti termosą. Kitas būdas – specialiai paruošta kišenė vidinėje striukės [ar kito žieminio rūbo] dalyje. Taip, transportuojant šiltą vandenį, kūnas turės papildomą šilumos šaltinį. Be to, kūno šiluma neleisdžia vandeniui atšalti iki nekomfortabilios ribos.

Jeigu negalite apsaugoti vandens nuo šalčio, transportuokite jį dugnu į viršų. Vanduo visuomet pradeda šalti nuo paviršiaus, net jeigu jis pradės šalti,

Žiemą dehidratacija tokia pat pavojinga kaip ir bet kuriuo kitu metų laiku, tik žiemą ji klastingesnė ir ne iškart pastebima.

atvertus butelį, apledėjusi dalis atsidurs dugne. Šaltą, kone ledinį vandenį gerkite mažais gurkšniais, sušildykite palaikydami reikiamą laiką burnoje. Principas toks: mažą gurkšnelį apie 20 sekundžių pašildome burnoje ir tik tada praryjame. Procedūrą pakartojame. Nepamirškite, kad pagrindinė skysčių gėrimo šaltyje taisyklė – jei tik įmanoma, gerk šiltą gėrimą. Tad, jei tik įmanoma, gerkite arbatą. Kai kurie mėgsta kavą, bet nuo kavos derėtų susilaikyti, nes ji, būdama diuretikų, skatina šlapimo išsiskyrimą ir dar labiau mus dehidratuoja. Žiemą dehidratacija tokia pat pavojinga kaip ir bet kuriuo kitu metų laiku, tik žiemą ji klastingesnė ir ne iškart pastebima.

Nesant galimybei ištirpinti sniego ar kitais būdais išgauti vandens, visiškai kraštutiniu atveju galima bandyti nedideliais kąsneliais tirpdyti purų sniegą burnoje. Žinoma, šis būdas tinkamas nebent tik pirminiam troškulio apmalšinimui, nes, jei esate pavargęs ir sušalęs, taip tik dar labiau pakenksite savo sveikatai, tad, jei yra galimybė vandens prasimanyti kitais būdais, sniego burnon geriau nedėti. Valgant sniegą ar ledą kyla peršalimo bei nušalimo pavojus, žinoma, šiuo atveju numalšintas troškulio jausmas netrukdytų bandant išgyventi. Valgydami sniegą vadovaukitės panašiu principu kaip ir gerdami itin šaltą vandenį. Valgant sniegą, jį galima suspausti į gniūžtę, tada nenušalsite lūpų. Nerekomenduojama valgyti ledo, galite rimtai pažeisti burnos ertmę ir tai prisidės prie dehidratacijos.

Svarbu reguliariai gerti vandenį. Ir ne taip, kaip esame įpratę, t. y. porą kart per dieną užsiverčiant po pusę litro. Toks didelio vandens gėrimas vienu ypu yra neefektyvus, nes organizmas iš tokio kiekio pasisavina nedaug, daug efektyviau gerti dažnai ir po porą gurkšnelių. Šį gyvybiškai svarbų įgūdį galime treniruoti kasdien būdami namie, dirbdami, eidami pasivaikščioti, skaitydami knygą, bendraudami su draugais ir t. t. Nebūtina laukti, kol pasiklysite Sacharoje. x

TANEGAŠIMA – TEKANČIOS SAULĖS ŠALIES KARIŲ GINKLAS

TEKSTAS: Vidmantas Airini,
Vytauto Didžiojo karo muziejaus
ginklų fondo saugotojas

Pasaulinės karo istorijos ir ginklų istorijos kontekste dėmesio verti maždaug XVI amžiaus viduryje atsiradę japonų šautuvai, kurie pakeitė ir vietinę karinę sistemą, ir pačią Tekančios Saulės šalį. Iš europiečių perimti ir jų pavyzdžiu gaminami ginklai lėmė svarbius karybos pokyčius, kurie atvėrė kelią tolesniam viso karšto vystymuisi.

Pasaulinės karo istorijos ir ginklų istorijos kontekste dėmesio verti maždaug XVI amžiaus viduryje atsiradę japonų šautuvai, kurie pakeitė ir vietinę karinę sistemą, ir pačią Tekančios Saulės šalį. Iš europiečių perimti ir jų pavyzdžiu gaminami ginklai lėmė svarbius karybos pokyčius, kurie atvėrė kelią tolesniam viso karšto vystymuisi.

1543 metais šautuvus į Japoniją atplukdė portugalai. Pirmiausia jie išsilaipino Tanegašimos (angl. *Tanegashima*) saloje, esančioje piečiau Kiūšiū. Nuo pat pradžių viena pagrindinių į Japoniją portugalų, o vėliau ir ispanų įvežamų prekių buvo rankiniai šaunamieji ginklai, visų pirma arkebuzos. Šiems ginklams prigijo salos, kurioje pirmiausia išsilaipino europiečiai, pavadinimas – tanegašima (angl. *tanegashima*).

Arkebuza buvo 90–140 cm ilgio, paprastai aštuonkampiu vamzdžiu su taikikliu ir kryptuku, dagtine spyna su spyruoklės nuleidžiamu serpentinu (svirtelė), mediniu apsodu ir grūstuvu. Spyna buvo žalvarinė. Jos išorinėje pusėje esanti spyruoklė, paspaudus nuleistuką, greitai nuleisdavo serpentiną su smilkstančia dagtimi į parako lentynėlę, o joje kilusi liepsna pro uždegimo angą akimirksniu pasiekdavo vamzdyje esantį užtaisą. Prieš šaunant uždegimo lentynėlę dengdavo žalvarinis dangtelis. Trumpa tanegašimos buožė buvo pernelyg trumpa ginklui remti į petį įprastu būdu, tad šūvio metu jis buvo tiesiog tvirtai laikomas rankose. Tekančios Saulės šalyje kelis šimtmečius naudotų dagtinių arkebuzų forma ir konstrukcija beveik nepasikeitė. Tanegašima išsaugojo europiečių įvežtų arkebuzų bruožus. Nuo europietišų šautuvų ji kartais labai

skyrėsi savita puošyba. Japonų arkebuzų vamzdžius puošdavo išgraviruoti, žalvariu ir sidabru inkrustuoti paukščių (gervių) ir augaliniai (pušų) motyvai. Žalvarinės ginklų dalys kai kuriais atvejais taip pat buvo graviruojamos, prie buožės tvirtinamas žalvarinis drąsą, jėgą ir išmintį įkūnijančio liūto atvaizdas. Paplitus parakiniams ginklams Japonijoje buvo naudojamos ne tik arkebuzos, bet ir sunkieji tvirtoviniai šautuvai, kurių kalibras siekdavo 30 mm, o svoris – 25 kg.

Šaudant iš tanegašimos sužeisti ar nukauti buvo įmanoma maždaug per 200 m, tačiau tikrai efektyvi ugnis galėdavo prasidėti per 100 m ir mažesnę distanciją. Šiuolaikiniai bandymai parodė, kad šaudant iš arkebuzos į šarvuoto kario pavidalo taikinį, šūvis iš 50 m paprastai labai netaiklus (tik 1 pataikymas į krūtinę iš 5 šūvių), tačiau pataikius kulka vis dėlto kiaurai pramušdavo 1 mm storio plieno plokštę, t. y. japonų šarvų atitikmenį. Eksperimentas parodė, kad šaudant iš 30 m arkebuzų ugnis žymiai taiklesnė: 5 šūviai – 5 kulkos pataikysios į krūtinės sritį. Arkebuzų užtaisymas trukdavo ilgai. Įgudę arkebuzininkai spėdavo paruošti ginklą naujam šūviui per 20–30 s, tačiau mažiau patyrę ar ne tokie vikrūs žmonės dažniausiai darydavo tai dvigubai lėčiau, tad per minutę iššaudavo tik vieną kartą. Užtaisymas sulėtėdavo ir dėl vamzdyje šaudant besikaupiančių nuosėdų. Per laiką skirtą arkebuzai užtaisyti iš lanko buvo galima paleisti iki keliolikos strėlių. Lankams arkebuzos nusileisdavo ir taiklumu. Vis dėlto paprastesnis ir greitesnis arkebuzininkų paruošimas, galimybė peršauti priešų šarvus lėmė tolesnį arkebuzų plitimą. »

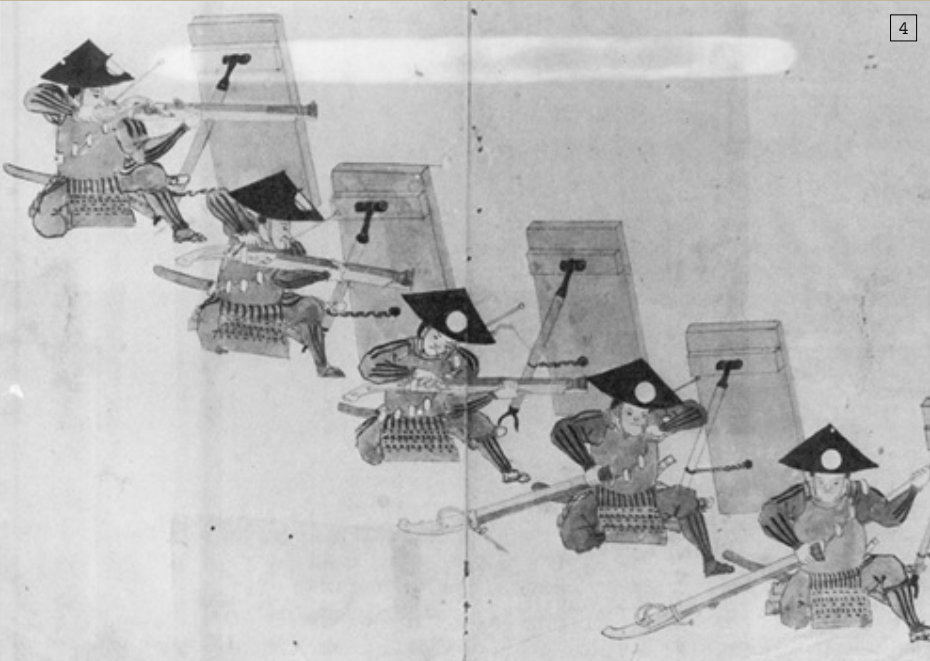
1. Dagtinė arkebuza tanegašima. Kalibras – 11,6 mm. Japonija, XVI a. antroji pusė–XVII a. Bendras ilgis – 1032 mm, vamzdžio ilgis – 728 mm, svoris – 2,98 kg (Vytauto Didžiojo karo muziejus, inv. Nr. G-283).

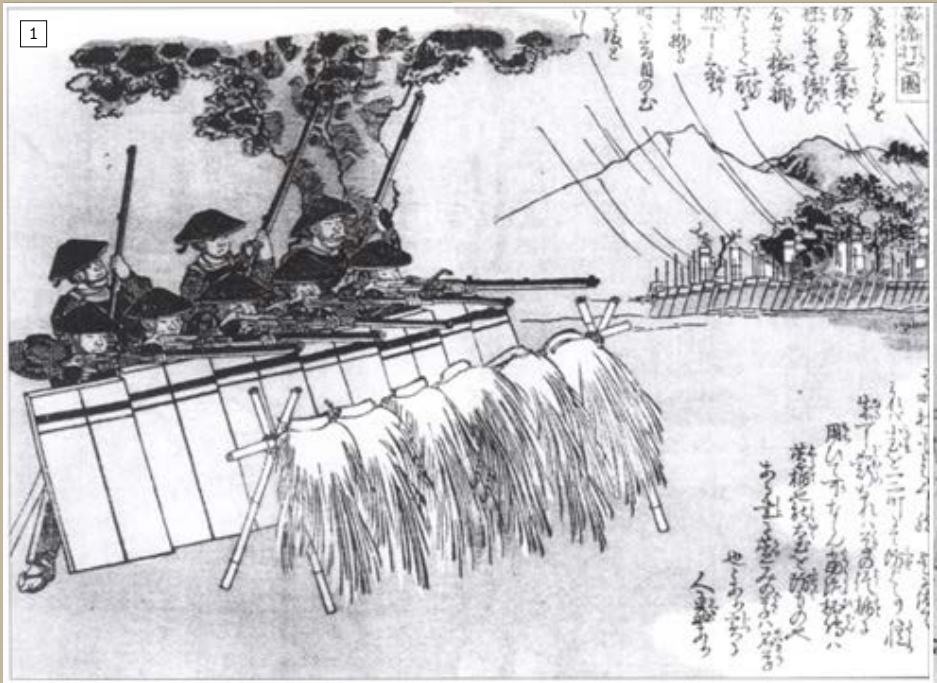
2. / 3. – Tanegašimos fragmentas.

4. Ginklus baigiantys užtaisyti ir šaudantys ašigaru (pėstininkų) arkebuzininkai. Dešinėje pusėje karys ištraukia iš vamzdžio grūstuvą, įgrūdęs kulką į reikiamą padėtį. Antras karys pasiima parakinę, o trečias suberia iš jos paraką į uždegimo lentynėlę. Ketvirtasis atlaužia serpentiną (svirtelę), o penktasis nusitaiko.

Piešinys iš Kioto universiteto bibliotekos.

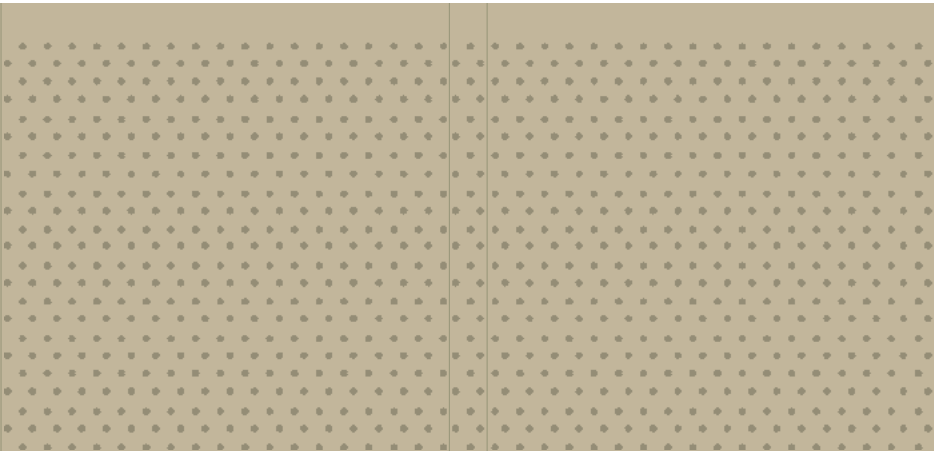

1. Ašigaru arkebuzininkai šaudo iš tanegašimų prisidengę skydais ir kita priešo veiksmams trukdančia kliūtimi. Edo laikotarpio spaudinys.

2. Naktį į iš anksto numatytus taikinius šaudantys japonų arkebuzininkai naudoja virves, kurios padeda nukreipti ugnį reikiamu kampu. Edo laikotarpio spaudinys.

3. Šaudantys ašigaru arkebuzininkai. Tanegašimų spynos pridengtos smilkstančias dagtis ir paraką nuo lietaus saugančiomis dėžutėmis. Edo laikotarpio spaudinys.

Nepaisant didelių importo mastų, šautuvų krašte vis tiek trūko, todėl daimio, taip pat Honšiu salos pietinėje dalyje esančio Sakai miesto pirkliai ir net kai kurie budistų vienuolynai ėmėsi organizuoti jų gamybą.

Supratę šaunamųjų ginklų teikiamas galimybės ir tikėdamiesi jais įveikti savo priešininkus nuolatiniuose vidaus karuose, daimio [angl. *daimyo*] vadinami Japonijos žemių valdytojai, arba kunigaikščiai, stengdavosi įsigyti jų kuo daugiau. Nepaisant didelių importo mastų, šautuvų krašte vis tiek trūko, todėl daimio, taip pat Honšiu salos pietinėje dalyje esančio Sakai miesto pirkliai ir net kai kurie budistų vienuolynai ėmėsi organizuoti jų gamybą. Europiečių įvežti ginklai tapo perversmą Japonijos karyboje lėmusiu faktoriumi. Prieš paplintant parakiniams šaunamiesiems ginklams, pagrindinė kariuomenės dalis čia buvo meistriškai kardus ir ietis naudoję raiti bei pėsti samurajai, kuriems talkino, kartais vien kaip ginklanešiai, iš valstiečių šaukiami pėstininkai. Samurajams vadovaujantys daimio, kurie turėdavo paklusti šioگونui [angl. *shogun*] – vyriausiajam karo vadui, tikrajam Japonijos valdytojui. Pasirodžius arkebuzoms, ašigaru [angl. *ashigaru*] vadinamų japonų pėstininkų vaidmuo mūšyje labai išaugo ir daugeliu atvejų tapo lemtingas.

Ašigaru dalinius sudarydavo pikinieriai (ietininkai), lankininkai ir arkebuzininkai. Vykstant vidiniams karams, mūšis paprastai prasidėdavo dviejų priešininkų arkebuzininkų grupių susišaudymu ne didesniu nei 100 m atstumu. Išretėjus, pairus priešo gretoms, atakuodavo ašigaru pikinieriai ir raiti bei pėsti samurajai. Pridengti kitų pikinierių, arkebuzininkai ir lankininkai galėdavo persirikiuoti. Arkebuzos peršaudavo šarvus, o siekiant kompensuoti jų taiklumo stoką ir padidinti ugnies efektyvumą, stengtasi šaudyti salvėmis. Ginklus užtaisancius arkebuzininkus turėdavo palaikyti lankininkai. Kautynių metu arkebuzininkas turėdavo sutelkti savo dėmesį į šaudymą ir ginklo užtaisymą, nepaisyti sąmyšio, mūšio garsų ir pavojų. Jis turėdavo įsitikinti, kad uždegimo anga neužteršta, kulka teisingai įgrūsta į vamzdį, ir saugotis, kad smilkstanti dagtis nesukeltų savaiminio šūvio. Siekiant išvengti savaiminio šūvio, parako lentynėlę reikėdavo laikyti uždengtą dangteliu iki pat visiško pasiruošimo iššauti. Tankioje rikiuotėje ginklų užtaisantis karys turėdavo stengtis judinti grūstuvą į viršų ir žemyn, nes judindamas į šoną galėdavo juo išmušti akį šalia esančiam draugui. Didelis vaidmuo tekdavo ašigaru arkebuzininkų karininkams. Jie privalėdavo išdalyti kariams kulkas iš nešiojamos skrynios, kurias pastarieji įsidėdavo į savo šovininės. Prie juosmens arkebuzininkų vadas nešiodavo ilgąjį ir trumpąjį kardus, o rankoje turėdavo raudonu laku nulakuotą bambuko lazdą su tvirtu grūstuvu viduje. Šis grūstuvus buvo skirtas kariui, kurio grūstuvai būtų sulūžę. Aplink kairę ranką šaulių vadas turėdavo atsarginę dagtį.

Odos Nabunagos kariuomenėje 5,6 m ilgio pikėmis ginkluoti pikinieriai sudarė 27 proc., o arkebuzininkai – tik 13 proc. visų pajėgų. Arkebuzininkų skaičius kariuomenėje labai svyravo, nors buvo matyti augimo tendencija. Lemtingam Nagašino mūšiui [1575], kuriam buvo įveiktas galingas Takedos klanas, Oda Nabunaga turėjo atrinkti pačius geriausius arkebuzininkus. Šiame mūšyje medinių lauko įtvirtinimų ir pikinierių priedangą turintys Nabunagos ašigaru įveikė Takedos kavaleriją arkebuzininkų salvių ugnimi, pikėmis ir kardais. Turėdami stiprią, dagtiniais šautuvais ginkluotą kariuomenę su naujų teritorinių užkariavimų siekiančia karių kasta priešakyje, japonai ėmė skverbtis į žemyninę Aziją, visų pirma Korėją. 1592 metais į Korėją išvykusiuose Šimazu klanu daliniuose buvo 1 500 lankininkų, 1 500 arkebuzininkų ir 300 ietininkų. 1600 metais Datė [angl. Date] šeima išruošė Tokugavai 200 lankininkų, 1 200 arkebuzininkų ir 850 pikinierių. Korėjos kampanijos metu pasitvirtino arkebuzų salvių efektyvumas. Vienas japonų generolas namiškiams rašė, kad kariam, vykstantiems į Korėją, reikia imti tik šautuvus, nes nieko kita čia neprireiks. Labai ambicingi užkariavimo planai baigėsi nesėkme, nes okupuotos Korėjos išlaikyti savo valdžioje japonams nepavyko. Vis dėlto mūšio lauke jų kariuomenė turėjo rimtų pranašumų, kuriuos daugiausia lėmė arkebuzos ir tinkamas jų naudojimas.

Siekiant apsaugoti samurajų sluoksnio vertybes ir interesus, neįsivaizduojant ypatingo šaunamųjų ginklų poreikio geografinės padėties gerai apsaugotam kraštui ginti, izoliacionizmo politikos laikotarpiu [1631–1854] šautuvų gamyba ir naudojimas buvo apriboti. Paskutinis žymus šautuvų naudojimo Japonijoje atvejis siejamas su 1637–1638 metų sukilimu. Dagtiniai šautuvai Japonijoje kurį laiką vėl buvo plačiau naudojami pasibaigus izoliacionizmo laikotarpiui XIX amžiaus antrojoje pusėje.

Pasibaigus izoliacionizmo laikotarpiui nuo dagtinių šautuvų buvo pereita prie tobulesnių šaunamųjų ginklų. „peršokant“ raidos etapus, kurias nuėjo kitos pasaulio šalys. Taip XIX amžiuje, praleidus ankstesnius šautuvus ratukinėmis ir titnaginėmis spynomis, Tekančios Saulės šalies kariai pradėjo naudoti kapsulinius šautuvus. Prasidėjo naujas Japonijos istorijos laikotarpis, o senąją šios šalies karybą menančios tanegašimos ilgainiui tapo viso pasaulio muziejų ir privačių kolekcijų puošmena. x

SIEKTI SAVO TIKSLŲ ŠAULEI STUDENTEI NESUTRUKDĖ NET COVID-19 PROTRŪKIS

1. Laukta galimybė išmėginti
Austrijos kario pagrindinį
šautuvą AUG-77 išsipildė.

10

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKA: asmeninis Godos
Bilskytės archyvas

Dėl pastarosiomis dienomis Europoje ir visame pasaulyje fiksuojamo koronaviruso COVID-19 protrūkio kilo grėsmė daugeliui moksleivių ir studentų žinomai veiklai pagal Europos Sąjungos sukurtą programą „Erasmus+“. Šia programa siekiama skatinti tvarų jos šalių partnerių vystymąsi aukštojo mokslo srityje ir padėti siekti Europos Sąjungos jaunimui strateginių tikslų. Asmenys, pasinaudoję programos galimybėmis, gali įgyti įvairiapusės tarptautinės patirties – studijuoti, kelti savo kompetencijas, tobulėti neformaliojo ugdymo būdu – užsienyje, tarptautinėje bendruomenėje. Tačiau žmonių keliavimas tarp valstybių koronaviruso pandemijos metu tapo komplikutas.

Su šia problema susidūrė ir Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės narė Goda Bilskytė. Šaulė šiuo metu studijuoja Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (LKA) trečiame kurse ir jau gali pasidalyti dalyvavimo „Erasmus+“ mobilumo programoje patirtimi. Pirmasis kariūnės bandymas pereiti kandidatų į šią mainų programą atranką baigėsi nesėkme. O kai ji buvo atrinkta 2019–2020 mokslo metų pavasario semestrą studijuoti Brno gynybos universitete Čekijos Respublikoje, kursas buvo atšauktas dėl grėsmingų pirmosios pandemijos bangos padarinių.

Neišvykusi pirmą kartą, Goda nepasidavė. Kariūnė 2020–2021 mokslo metų rudens semestrą dar kartą dalyvavo atrankoje ir buvo atrinkta vykti į Austrijos Teresės karo akademiją. Prieš prasidedant tarptautiniam semestru visi „Erasmus+“ programos dalyviai jau žinojo apie pasaulį pradedančią kankinti antrąją viruso COVID-19 bangą ir galėjo patys sustabdyti planuojamą veiklą pagal programą.

Kilus daugybei neaiškumų ir įvairių klausimų, be to, sužinojus, kad kitos Europos šalys nutraukė švietimo įstaigų sudarytas mobilumo sutartis ir atšaukė kursus dėl vis didesnio viruso plitimo, merginai teko gerai pasvarstyti, ką toliau daryti. Bet Kauno rinktinės 201-osios kuopos šaulė surizikavo ir nusprendė vykti vienam semestru studijuoti į užsienį.

Niekam nepakenkiant ir imantis visų saugumo priemonių buvo pasiruošta kelionei. Ir prasidėjo naujas nuotykis...

Teresės karo akademija Lietuvos kariūnus priėmė labai svetingai. Kadangi ši Austrijos karinė mokslo įstaiga yra įsikūrusi XVI amžių menančioje pilyje, jau pirmąją savaitę Goda kartu su dviem kolegomis, kariūnais Emilija Smitriūte ir Viktoru Jakimavičiumi (kurie taip pat yra LŠS nariai), dalyvavo ekskursijoje po šį įspūdingo dydžio ir grožio architektūros kompleksą, vertingą praeities paveldą. Kariūnai buvo supažindinti su Austrijos karo akademijos istorija, tradicijomis ir žymiais asmenimis.

Trijų šaulių tarptautinis semestras tęsėsi, jiems įveikiant įvairius išbandymus. Dalinių studijų pagal „Erasmus+“ akademinių mainų programos dalyviai turėjo galimybę susipažinti su Austrijos kariuomene, jos karių ginklais ir dalyvauti kovinio šaudymo pratybose.

„Pamenu, kad tai buvo geriausias pirmadienis mano gyvenime. Modernioje šaudykloje galėjome išbandyti Austrijos kario pagrindinį šautuvą AUG-77 ir mums jau žinomą karininko pistoletą GLOCK-19, kurio visos serijos gamybos vieta yra Austrija“, – susižavėjimo neslepia Goda, nuo mažens lankiusi sportinio šaudymo treniruotės ir dalyvavusi daugelyje Lietuvos ir tarptautinių sportinio šaudymo varžybų.

Teresės karo akademijoje LKA auklėtiniai su kitais tarptautinio semestro dalyviais rungtyniavo orientavimosi sporto varžybose Austrijos sostinėje Vienoje. Kartu jiems čia buvo puiki proga geriau susipažinti su šalies istorija, sužinoti naujų faktų apie žymiausias kultūros objektus ir kitas vietas. Tačiau visa kelionė buvo apibota begalės taisyklių ir prevencinių priemonių, kad viruso plitimas būtų veiksmingai stabdomas. „Į vieną žymiausių Austrijos karo muziejųėjome mažomis grupelėmis, visur dezinfekavome rankas ir, žinoma, dėvėjome nosį ir burną dengiančias kaukes“, – pasakoja Goda, kokių priemonių buvo imtasi, stabdant nematomą pasaulio priešą.

Teorines žinias kaupę darbo dienomis, vieną savaitgalį tarptautiniai studentai leidosi į ekstremalų nuotykį – pasiryžo kopti į kalnus. Nelygiu reljefu garsėjančioje šalyje per 7 valandas kariūnai įveikė 25 kilometrus 1 600 metrų aukštyje esančios trasos.

Šio žygio į Šnėbergo kalną metu jaunuoliai išmoko kontroliuoti savo judėjimo tempą, sužinojo ir patyrė savo kailių, kad oras kalnuose labai greitai keičiasi, grožėjosi nepakartojamais gamtos vaizdais.

„Na, bet visi geri dalykai turi pradžią ir pabaigą“, – sako LKA III kurso kariūnai, kurių tarptautinis rudens semestras pagal mainų programą „Erasmus+“ jau baigėsi Austrijos Teresės karo akademijoje. Iškilmingoje ceremonijoje kariūnams buvo įteikti mainų programos baigimo pažymėjimai ir nuoširdžiai padėkota. Atsisveikinimo kalbose taip pat buvo paminėtos dėl pandemijos kilusios problemos, kai neišvengta Austrijos kariūnų užsikrėtimo koronavirusu atvejų, kurie sustabdė sklandžią studijų eigą ir privertė pereiti prie nuotolinio mokymo. Kad studentų darbas būtų produktyvus, o studijos – kokybiškos net ir tokioje situacijoje, visą laiką rūpinęsis Teresės karo akademijos pulkininkas asoc. prof. Haraldas Gellas išlydėdamas sakė: „LKA gali didžiuotis savo auklėtiniais. Jie gerai mokėsi ir atliko didžiulį darbą – puikiai reprezentavo akademiją ir savo šalį.“

Kariūnai po šio semestro studijų grįžo pasiekę nemažai asmeninių laimėjimų ir, žinoma, įgiję žinių bei unikalių patirties, kurią toliau taikys Lietuvos karo akademijoje ir Šaulių sąjungos veikloje. Nepaisant pandemijos sukeltų sunkumų ir dvejonų, ar tarptautinis studijų semestras nebus atšauktas, „Erasmus+“ mainų programa padėjo studentams patobulinti savo anglų kalbos žinias, suteikė galimybę susipažinti su kitos šalies kariuomene ir susirasti naujų draugų.

„Asmeniškai aš, mokydamasi vieną semestrą užsienio karo akademijoje, įgijau labai daug žinių, patobulėjau kaip asmenybė. Be to, kaip būsima karininkė gavau įvairių gyvenimo pamokų, ir dėl to esu labai laiminga. Nors ir teko patirti nuolatinės įtampos dėl COVID pavojaus, komendanto valandos išbandymą, kelionės stabdymą, vis tiek esu be galo dėkinga už šią man suteiktą galimybę. Linkiu, kad ši pandemija pasaulyje greitai baigtųsi, bet manau, kad net ir kilus sunkumų viskas įmanoma, tai darant saugiai ir atsakingai. Tad būkime supratingi ir saugokime vieni kitus!“ – linkėjimus siunčia šaulė kariūnė G. Bilskytė. x

VYTIS, VYČIAI IR PROFANIŠKAS PRAEITIES SPECUKŲ ILGESYS

TEKSTAS: Valdas Kilpys
NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Oficialus Lietuvos kariuomenės tinklapis ir visos kitos Lietuvos žiniasklaidos priemonės skelbia, kad 2018-aisiais Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgos minėjo 10-ties metų jubiliejų. LK Specialiųjų operacijų junginys (SOJ) 2008 metų balandžio 3 dieną *de jure* tapo Specialiųjų operacijų pajėgomis. Būtent ši data laikoma SOP gimtadieniu.

Bet žvelgdami į savo valstybės herbą ir permanydami karo istorikų raštus galime nujauti, kad „specialiosios pajėgos“ Lietuvos valstybingumo kelyje radosi gerokai anksčiau. Svarbu tik nepaklysti tarp romantiškų svaiojimų ir istorinių duomenų...

1. Vyčio simbolika nuolat kinta: Vytis iš ledo.

REIKŠMĖS

Pradėkime nuo esmės. Valstybės herbe užfiksuotas ant žirgo lekiantis karys yra daugiaprasmis ir senas simbolis. Tačiau, kai pradedama kalbėti apie Vytį, vyčius ir romantizuotas lietuviškąsias „specpajėgas“, visada pravartu atsiversti Lietuvių kalbos žodyną ir susitarti, apie ką vyksta pokalbis. Nustebsite, ten randamos net keturios šio žodžio reikšmės. Būtent jos vartojamos XIX–XX amžiaus lietuvių istorikų, rašytojų ir įvairaus plauko nuomonės formuotojų raštuose. Cituojame:

1. Raitas senovės karžygys, raitas pasiuntinys, raitelis; riteris: Bočius [= Dievas] sėdįs ant žibančiu kalnu, kuriam tarnaujantys devyni vyčiai arba riceliai [S. Daukantas]. Kada į Prūsus traukė vyčiai, tai Ordinas turėjo tiems svečiams ne tik karo žygius prirengti, bet ir puotas kelti [A. Janulatis]. Pasiųsk greičiau vyčius, ir be vokiečio kad man nedrįstų grįžti [V. Krėvė]. Saugojo pilis vyčiai [M. Jankus].

2. Lietuvos valstybės herbas.

3. Kilmingo luomo žmogus, bajoras: Bajorai – tai vyčių, kareivių luomas [A. Janulaitis]. Kiemo teismai susidėdavo iš kunigaikščių, ponų ir vyčių [A. Janulaitis]. Imperatorius buvo pasiūlęs įsteigti vyčių [bajorų] teismus [A. Janulaitis].

4. Kas vejasi: Vagiui vienas kelias, o vyčiui dešimt [Jiežnas, Pušalotas].

Apibendriname: vytis tai – senovės karys, valstybės herbas, kilmingas žmogus, besivejantis asmuo. Kai ginčų įkarštyje pajusite, kad nebesusikalbate su oponentu, tiesiog „pristabdykite arklius“ ir dar kartą pasitikrinkite, apie ką sukasi kalba. Visai tikėtina, kad ginčas bergždžias pirmiausia dėl skirtingų dalykų, kuriuos bandote aptarti.

SIMBOLIKA, SIEKianti DAUGIAU NEI ŠAMONĖ

Religijotyrininkas ir mitų išmanytojas Dainius Razauskas knygoje

„Vytis simbolikos požiūriu“ teigia, kad bendrai simbolika ir, konkrečiu atveju, raitelio su iškeltu kalaviju simbolika pačia savo esme nepriklauso išimtinai kokiam vienam ar kitam heraldiniam ženklui. Taip pastatytume vežimą prieš arklį, nes pats simbolis yra svarbesnis nei ženklas, o ne priešingai. Kitaip tariant, ne ženklas yra simbolikos šaltinis, o atvirkščiai – simbolis suteikia ženklui universalią, archetipinę prasmę.

Svarstydamas apie raitelio prigimtį dar vienas žymus religijotyrininkas ir rašytojas Gintaras Beresnevičius bando įminti raitelio prigimtį tiesiog klausdamas, kas yra raitelis? Pirmiausia, tai – žmogus, jojantis ant žirgo. Žinoma, kad pas mus nuo senų laikų kunigaikščiai buvo deginami su žirgais. Žirgai juos nešdavo į Dausas. G. Beresnevičius tvirtina, kad „žmogus į pragarą niekada nejoja raitas ant žirgo“. Tai – šlovės kelias, į Dausas, jei tinka, Rojų. O į žemutinį, požeminį, į pragarą žmogelis visuomet kulniuoja pėsčias.

Daugelyje pasaulio civilizacijų žirgas pirmiausia reiškia laisvę ir jėgą, energiją ir kovingumą, drąsą ir teisingumą. Pasak moderniosios psichoterapijos kūrėjo Carlo Gustavo Jungo, žirgas simbolizuoja mūsų sąmoningąją, instinktyviąją, gyvūniškąją dalį. Ir ne viskas čia taip romantiška: žirgas, tvirtina mokslininkas, yra energijos, impulsyvumo atitikmuo, tačiau tuo pat metu jis gali greitai pasibaidyti, pasiduoti panikai. Kad to nenuitektų – reikalingas raitelis.

Būtent žirgo ir raitelio, kaip sąmoningumo įsikūnijimo, sąsaja ir suteikia Vyčio simboliškai išbaigtumą. Sąmonė (žirgas) sutramdoma sąmoningo raitelio ir jis, sutramdęs, išmokęs, pajungęs savo valiai, sugeba nukreipti jį ten, kur nori. Tik bendradarbiaudami jie gali įveikti kliūtis, pasiekti tikslą, nugalėti priešą.

VYČIO ESMĖ – GYNĖJAS

Regis, visuotinai sutariama, kad ankstyvojoje heraldikoje baltasis raitelis vaizduotas ne besivejantis, bet pasirengęs

Vytis tai – senovės karys, valstybės herbas, kilmingas žmogus, besivejantis asmuo.

pirmam šuoliui, priešo atrėmimui. Tik vėliau jis virto į priešą vejantį, persekiojantį karį. Simonas Daukantas vyčiais vadino Lietuvos bajorus raitelius. Jo įkvėptas 1884 metais lietuviškame žurnale „Ausra“ Lietuvos herbą „Vitimi“ (nuo vyti, persekioti) bene pirmasis pavadino Mikalojus Akelaitis. Taip radosi bent kelios vyčio prasmės.

Jų dar padaugėjo šiuo žodžiu pavadinus ir Lietuvos herbą. Pirmieji heraldiškai jį patvarkyti ėmėsi Tadas Daugirdas ir Antanas Žmuidzinavičius. Po kelerių metų buvo pasiūlytas istoriškai labiau pagrįstas M. Dobužinskio projektas, bet jis nebuvo patvirtintas oficialiai, nors iki 1940 metų sovietinės okupacijos buvo naudojamas šalia kitų Vyčio variantų.

Atkūrus nepriklausomybę buvo įteisintas Lietuvos valstybės istorinis herbas Vytis, kurio pagrindu tapo Juozo Zikaro 1925 metais monetoms sukurtas Vyčio atvaizdas. Tai organiškai su žirgu susiliejęs baltas raitelis, tėvynės gynėjas ir sergėtojas.

Tačiau visuomet lieka atviras klausimas dėl pastaruoju metu išplitusios vienintelės unifikuotos Vyčio funkcijos – vytis (ir galbūt pribaigti). Kodėl tai negali būti ir puolimas? Juk kažkas, po galais, turi tą priešą priversti bėgti ir tik tuomet ateina metas jį galutinai pasivyti ir sudoroti. Nejaugi vyčiai sėdi sau, rūko pypkę ir tik tuomet, kai mūsų eiga pasisuka palankia kryptimi, šoka ant žirgo ir lekia į gaudynes?

Ko gero, toks traktavimas labai deramas ir priimtinas. Ši dviprasmybė dingsta, jei liekame prie gynėjo suvokimo. O vejasi jis ar pirmas atakuoja – jau kitas, antraeilis, klausimas.

TA NELEMTA TUŠTUMA TARP VYČIŲ IR DABARTIES SPECUKŲ

Būtų keista ir neteisinga manyti, kad Vyčio provaizdis neturėjo realių atitikmenų iš senosios Lietuvos karybos istorijos. Kiekvienas kunigaikštis išlaikė savo gvardiją – ištikimiausių vyrų būrį,

kuriems patikėdavo pačias sudėtingiausias užduotis. Nors tikslų duomenų apie tuomečius sopukus nėra, kad jie egzistavo – nesiginčija niekas.

Dabartiniams *specukams* įkvėpimo ir net konkrečių karybos žinių šaltiniu tapę pokario laisvės kovotojai buvo ne menkesni vyčiai nei viduramžiais siaubą varę baltų genčių kariai. Tačiau visuomet nenoromis iškyla klausimas – o kas tarp jų? Ar Abiejų Tautų Respublikoje būta ko nors panašaus?

Istorija besidomintis architektas Robertas Čerškus teigia, kad taip. Prieš daugiau nei 400 metų Lietuvos kariuomenės vyriausiojo vado, Didžiojo Lietuvos etmono Jono Karolio Chodkevičiaus [1561–1621] nurodymu Lietuvoje, Vilniaus vaivadijoje, gimęs, augęs ir mokslus Vilniaus Jėzuitų kolegijoje ėjęs Lietuvos („Ežio“ herbo) bajoras, pulkininkas Aleksandras Juozapas Lisauskas [1575–1616] 1615 metų sausio 12 dieną išleido „Universalą“. Šiuo raštu kreipėsi į visus patyrusius Lietuvos karius, kurie tuo metu buvo laisvi nuo tarnybos ar ieškojo naujos.

Štai ką jis skelbė: „Sunkiai ir pavojingai tarnybai mus šaukia Karalius ir Tėvynė, bet taip pat suteikia mums galias bei pasipelnymo teises, kurios yra draudžiamos kitiems pulkams. Ginkluose bei narsume – visas mūsų kariškas atlygis, visa nauda. Ir ji bus tikresnė, nei neužtikrinti atlyginimai iš išdo. Nepaprastos aš iš jūsų reikalauju drąsos! Jeigu jūsų tarpe yra tokių, kurie prieš į save nukreiptą patrankos vamzdį nepultų, vienas nesmogtų prieš penketą, kai aš įsakysiu, nešoktų pirmas ant mūrų, arba į sraunius ir gilius vandenis, lai į mano eiles neina! Ginklais mūsų bus kardas ir šaunynas, lankas su ryku [strėline], ragatinė, žirgas lengvas ir ištvermingas; nei vežimų, nei pastočių [gurguolių], nei jokios palydos nepakęsiu! Viską su savimi nešiositės patys. Nereikalausiu aš iš jūsų nepriekaištingos paradinės rikiuotės, tik drąsių išpuolių, kai reikalas – išsiskleisti, suvaidinti pabėgimą, vėl apsisukti ir priešą netikėtai užklupti, nes mūsų tai – menas!“

Drąsūs bebaimio kovotojo žodžiai. Galbūt jie gali užpildyti tą tuštumą ir mūsų vyčiui suteikti dar daugiau prasmių ir istorinio tęstinumo? x

TARP DRAUGYSTĖS IR NEAPYKANTOS: SLAVŲ PASAULIS IR LIETUVA

12

TEKSTAS: Valdas Kilpys
NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Egzistuoja nemažai geopolitinių teorijų, pagrindžiančių ir neigiančių baltų ir slavų bendrystę ar nesantaiką. Tekste bandoma aiškintis, kaip ir kodėl radosi mitai, įgalinantys teigti menamą viršenybę, ir kodėl šios „bendrystės“ idėjos yra tapusios propagandos objektais.

1. Ilgametė Lietuvos ir Rusijos priešstata nestokoja dramatiško. Riterių kovos netoli Kauno pilies.

G. BERESNEVIČIUS PASAKOJA...

Žymus religijotyrininkas Gintaras Beresnevičius nemažai gilinasi į slavų ir baltų genčių santykius. Jo autoritetas ir žinios daugeliui mokslininkų tapo straipsnių citatomis, G. Beresnevičiaus kūryba ir tyrinėjimai ir dabar yra integrali lietuvių savivokos dalis.

Pasak mokslininko, pirmosios slavų gentys šaltiniuose minimos apie IV–V amžiuje po Kr. Atsiranda jie baltų ir skitų pasaulių sandūroje. Baltai atsekami bent jau prieš penkis tūkstantmečius nuo mūsų dienų. Bet koku atveju baltai pilikalnius pradėjo pilti gerokai anksčiau. Rusai – slavų atšaka, kuri susiformavo iš Maskvos valdomų slavų, radosi gerokai vėliau, geriausiu atveju prieš tūkstantį metų.

Slavų protėvyne laikomos žemės šiauriau Balkanų, maždaug dabartinės Vengrijos teritorija, dar vadinama Panonija. VI–VII amžiuje traktuojamas kaip slavų genčių „sprogimas“, kai viena šaka įsiveržė iki Graikijos pietinių pakraščių ir 600 metų drauge su avarais puolė Konstantinopolį, o kita šaka šiaurėje jau buvo įsirežusi į Naugardo teritorijas.

Tikėtina, didžiąją baltų masyvo dalį slavai nugalėjo skaičiumi, gausa ir be ypatingų kovų. Būtent todėl jų kalba, mitai, pasakos ir sakmės yra gana artimi baltams. G. Beresnevičiaus teigimu, rusiškoji kiltis yra jauna ir kiek padevusi, jai vis dar būdingos identiteto paieškos keliamos anomalijos. Darydamas analogiją su asmens amžiumi, mokslininkas teigia, kad rusams dabar paauglystės metas su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis: maištavimu, pertekliniu jėgos naudojimu, dažnai sunkiai suvokiamu veiksmų motyvavimu.

VIENOS RUSIJOS NACIONALINĖS ŠVENTĖS RADIMOSI PĖDSAKAIS

Vienas Rusijos „paauglystės“ laikotarpį puikiai iliustruojantis įvykis nutiko 2005-aisiais, kai Kremliuje buvo nuspręsta sukurti naują šventę ir ją pavadinti Liaudies

vienybės diena. Ši proga paremta 1612 metų įvykiais, kai lapkričio 4-ąją, „iš liaudies kilusiam“ pirkliui Kuzmai Mininui ir bojarinui Dmitrijui Požarskui vadovaujant, Maskva buvo išlaisvinta nuo lenkų ir lietuvių „interventų“.

Nesigilinant į anuomečių istorinių aplinkybių užkulsius tampa aišku, kad Rusijos saviidentifikacijai trūks plyš reikalinga Abiejų Tautų Respublika. Pamiřstama net kur kas didesnė ir tikrai per Europą garsiai nuvilnijusi 1812 metų pergalė prieš Napoleono armiją.

Kodėl? Priežastys kelios. Pirmiausia, jei jau buvo nuspręsta „neutralizuoti“ lapkričio 7-osios Spalio bolševikų perversmo metinių minėjimą, tai tapo aišku, kad reikalingas „naujas priešas“. Atsižvelgiant į dabartinius tarptautinius santykius ir nuolatinis bandymus sukurti Paryžiaus–Berlyno–Maskvos ašį, juo paskelbti Prancūziją būtų kvaila. Supyktų. Gerokai tinkamesni tam lenkai ir lietuviai. Grįžtant prie jau aptarto valstybinio paauglystės fenomeno, belieka pasidžiaugti, kad Lietuva ir Lenkija iš esmės, nors netiesiogiai, apibrėžia Rusijos savasties trajektorijas. Ar derėtų tuo stebėtis? Ko gero, ne. Lietuva su Lenkija Rusijai yra it suaugę tėvai, prieš kuriuos paaugliai nuolat stengiasi maištauti ir daryti viską priešingai, nei sakoma. Kol subręsta.

AR NE PER DAUG RŪPINAMĖS, KAS RYTUOSE?

„Jei kalbėsime apie Rusijos požiūrį į Lietuvą, jis mūsų netenkina. Kartais juntamas toks stereotipas, kad esame „maža, pikta, rusofobiška šalis, kuri tik ir galvoja, kaip pakenkti Rusijai. [...]“, – viename savo interviu sakė Lietuvos ambasadorius Rusijos Federacijoje Eitvydas Bajarūnas.

Pabandykime identifikuoti ir priešingą, Lietuvos, požiūrį Rusijos atžvilgiu. Rytų Europos studijų centro praeitų metų pabaigoje pristatytas Geopolitikos ir tarptautinės politikos bei grėsmių suvokimo tyrimas aiškiai parodo, kad Rusija pas mus identifikuojama kaip nedraugiškiausia valstybė.

Tačiau paklausus abstraktaus klausimo – ar Lietuvai būtų naudinga pagerinti politinius santykius su Rusija – aiškiai suvokiama tokių santykių nauda. 40 proc. respondentų teigė, kad Lietuvai būtų naudinga pagerinti politinius santykius su šia kaimyne.

Regis, susiduriame su situacija, kai norisi draugauti, bet tas galimas draugas šiuo metu elgiasi itin niekšišškai. Tai dar labiau prikausto mūsų dėmesį prie jo ir tų negerų dalykų, kuriuos jis daro.

Nėra ko slėpti, daug veiklų ir procesų neišjuda iš vietos būtent dėl liguisto dėmesio Rytų kaimynui. Taigi mūsų paauglys. Rūpi. Tėviški jausmai niekur nedingsta.

„PLIKA“ STATISTIKA PAMĄSTYMU

Investicijos

Rusijos tiesioginės investicijos Lietuvoje – 295,48 mln. EUR.

Lietuvos tiesioginės investicijos Rusijoje – 125,8 mln. EUR.

3-ioji Lietuvos atvykstantojo turizmo rinka. 2019 metais Lietuvoje apsilankė 190,1 tūkst. Rusijos turistų.

(2019 metų URM duomenys)

PRIE IŠVADŲ

Jei bandytume formalizuotai vertinti ir analizuoti Lietuvos ir Rusijos santykius, nebūtų didelis iššūkis. Pirmiausia dėl to, kad nieko naujo juose nevyksta. Jokių pokyčių, jokių didesnių šuolių ar perturbacijų. Neatsirado nieko naujo, dėl ko būtų galima sutarti, bet ir nepranyko nė vienas klausimas, dėl kurio sutarimas neįmanomas (pavyzdžiui, Krymo okupacijos klausimas). Rusija ir toliau Lietuvai išlieka nedraugiškiausia kaimynė, daugiausia nerimo teikianti valstybė, kuria sunku pasitikėti. Įsivyravęs stabilus nestabilumas – tai, matyt, geriausias šių santykių apibrėžimas.

Regis, tokia situacija tinka ir pačiai Rusijai. Jei Lietuva imtųsi ką nors keisti, ji galėtų daryti tik derindama savo veiksmus su tarptautinėmis sąjungomis (NATO ir ES). Tačiau faktas lieka faktas: kol kas viskas lieka stabilus nestabilumo būsenos.

Gerokai įdomesni dalykai dedasi kalbant apie Lietuvos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos ir Lenkijos mentalitetų ir istorijų sampynas. Psichologiškai visos šios nacijos yra priklausomos viena nuo kitos ir nebus klaida teigti, kad jų egzistavimą ir savimonę neretai patvirtina ir lietuviškasis dėmuo.

Gali nuskambėti patetišškai, bet šia prasme Lietuva yra atsakinga už Rusijos ateitį. x

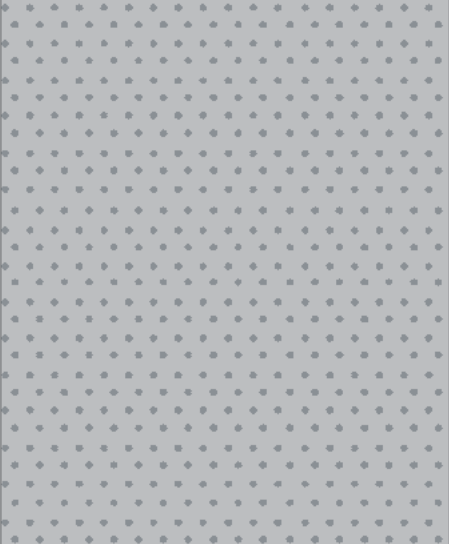
DRONAI: TAI DERA ŽINOTI KIEKVIENAM. II DALIS

TEKSTAS: Kęstutis Ščevinskas,
Valdas Kilpys

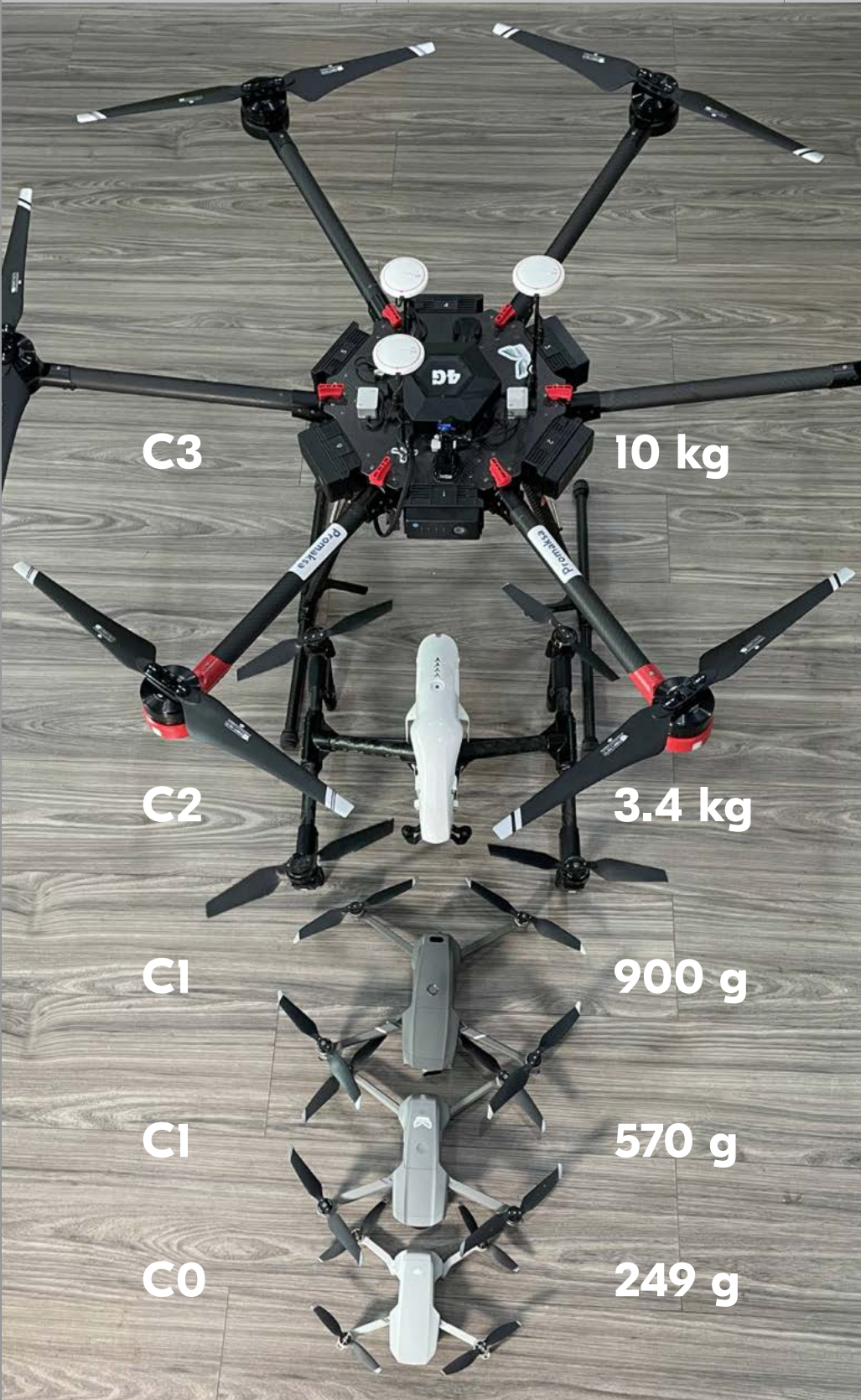
NUOTRAUKOS: Kęstutis Ščevinskas

Toliau tęsiame straipsnių ciklą apie dronus. Šiame straipsnyje aptariamos skrydžių kategorijos, tiksliai dabar galiojanti ir ateityje galiosianti tvarka, sertifikavimo reikalai. Šiuo straipsniu baigiame aptarti formaliąją bepiločių orlaivių naudojimo dalį, kad kituose tekstuose būtų galima kalbėti „viena kalba“ atsižvelgiant į dronų klasifikaciją, skrydžių pobūdį ir kitas reikiamas specifikacijas.

Remiantis rizikos lygio ir kitais kriterijais, skrydžiai skirstomi į tris kategorijas: atvirąją, specialiąją ir sertifikuotąją. Priklausomai nuo planuojamo skrydžio aplinkybių yra nustatoma skrydžio kategorija, kad nekiltų pavojų saugumui (žr. 1 lentelę).

13

BEPILOČIŲ ORLAIVIŲ SKRYDŽIŲ KATEGORIJOS

ATVIROJI					
Kategorija					
Pakategorės	A1	A2	A3		
Bepiločio orlaivio klasė	C0	C0	C1	C2	C3 ir C4
Bepilotis orlaivis su vaizdo kamera	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Maksimalus skrydžio aukštis	< 120 m	< 120 m	< 120 m	< 120 m	< 120 m
Leidimas atskirai kiekvienam skrydžiui	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Bepiločio orlaivio masė	< 250 g	< 250 g	< 900 g	< 4 kg	< 25 kg
Skrydis vykdomas tiesiogiai matant orlaivį	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Pilotas, užsiregistravęs TKA	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Piloto registracijos numeris, pažymėtas ant orlaivio	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Privaloma susipažinti su orlaivio gamintojo instrukcija	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
TKA internetinėje sistemoje savarankiškai baigti teorijos žinių mokymo kursą ir išlaikyti internetinį egzaminą	Ne	Ne	Taip	Ne	Taip
Savarankiškai baigti praktinį mokymo kursą ir išlaikyti papildomą teorijos egzaminą TKA egzaminų klasėje	Ne	Ne	Ne	Taip	Ne
Į TKA pateikimas skrydžio rizikos vertinimas	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Orlaivio sertifikavimas ir registravimas TKA	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne

SPECIALIOJI*		SERTIFIKUOTOJI
Kategorija		
Bepiločio orlaivio klasė	**	**
Bepilotis orlaivis su vaizdo kamera	Taip	**
Maksimalus skrydžio aukštis	> 120 m	> 120 m
Leidimas atskirai kiekvienam skrydžiui	Taip	Taip
Bepiločio orlaivio masė	**	**
Skrydis vykdomas tiesiogiai matant orlaivį	Ne	**
Pilotas, užsiregistravęs TKA	Taip	Taip
Piloto registracijos numeris, pažymėtas ant orlaivio	Taip	Taip
Privaloma susipažinti su orlaivio gamintojo instrukcija	Taip	Taip
TKA internetinėje sistemoje savarankiškai baigti teorijos žinių mokymo kursą ir išlaikyti internetinį egzaminą	Taip	**
Savarankiškai baigti praktinį mokymo kursą ir išlaikyti papildomą teorijos egzaminą TKA egzaminų klasėje	Taip	**
Į TKA pateikimas skrydžio rizikos vertinimas	Taip	Taip
Orlaivio sertifikavimas ir registravimas TKA	Ne	Taip

* Skrydžiai, kurie nepatenka į atvirąją kategoriją pagal nurodytus reikalavimus, yra priskiriami specialiajai.

** Ši reikšmė nėra reglamentuota.

Populiariausia, apimanti mažiausiai rizikos keliančius skrydžius bepiločių orlaivių skraidymo kategorija yra **ATVIROJI**, kai nereikia gauti leidimo atskirai kiekvienam skrydžiui.

Pagrindiniai šios kategorijos reikalavimai:
– bepiločio orlaivio didžiausia kilimo masė yra mažesnė nei 25 kg;
– pasitikrinti draudžiamas ir ribojamas zonas, kuriose negalima skraidyti ir neskristi, kol nėra gautas atitinkamos zonos valdytojo leidimas;
– skrydis vykdomas tiesiogiai matant bepilotį orlaivį;
– išlaikyti saugų atstumą nuo pašalinių žmonių ir gyvūnų;
– jei bepilotis orlaivis sužeidė žmogų ar įskrido į draudžiamą zoną, privaloma iš karto informuoti kontroliuojančią instituciją;
– skrydžio metu bepilotis orlaivis negabena pavojingųjų krovinių ir neišmeta jokių medžiagų.
Visais be išimties atvejais pilotuojant bepilotį orlaivį atviroje kategorijoje draudžiama:
– skristi virš žmonių minios;
– skristi aukščiau kaip 120 m nuo žemės paviršiaus;
– skristi šalia oro uostų, oro uostų prieigų, šalia sraigtasparnių kilimo ir tūpimo aikštelių. Skraidyti mažesniu nei 20 metrų atstumu (visomis kryptimis) nuo privačių teritorijų;
– fotografuoti, filmuoti žmones ar įrašinėti jų pokalbius be leidimo;
– skraidinti pavojingus daiktus;
– keisti bepiločio orlaivio techninius parametrus (išskyrus privačiai pagamintus);
– skristi virš savivaldybių nurodytų objektų (ligoninių, baudžiamosios institucijos, pramonės įmonės, valdžios institucijos, gamtosaugos teritorijos, infrastruktūros objektų ir pan.), kurių sąrašus patvirtina kiekviena savivaldybė atskirai. Jeigu planuojate skristi nežinomoje savivaldybėje, visų pirma įsitikinkite, ar ten, kur norite skristi, nėra objekto, įtraukto į savivaldybės sąrašą;
– skristi virš karinių teritorijų ir pasienio zonose. 2018 metų liepos 3 dieną Krašto apsaugos ministro įsakymu patvirtintas

65 vnt. karinių teritorijų sąrašas, virš kurių draudžiami bepiločių orlaivių skrydžiai bei draudžiama filmuoti, fotografuoti ar kitu būdu vizualizuoti;
– kitos skraidyti ribojančios zonos yra nurodytos 2004 metų birželio 16 dieną susisiekimo ministro įsakyme „Lietuvos Respublikoje oro erdvės draudžiamosios, ribojamosios ir pavojingosios zonos“, kuriose yra nurodyti tokie objektai kaip Visagino atominė elektrinė, AB „Mažeikių nafta“, AB „Achema“, AB „Lifosa“ ir daug kitų teritorijų. Visos neskraidymo zonos Lietuvos Respublikoje yra pateiktos svetainėje www.oran.lt .
SPECIALIOJI KATEGORIJA apima kitų tipų skrydžius, kurie kelia daugiau rizikos ir dėl kurių reikėtų atlikti išsamų rizikos vertinimą, kad būtų galima nustatyti, kokių reikalavimų reikia skrydžių saugai užtikrinti. Šie skrydžiai yra tie, kurie nepatenka į atvirųjų skrydžių kategoriją.
Specialiosios skrydžių kategorijos reikalavimai:
– į šią kategoriją patenka visi skrydžiai, kurių metu kylama aukščiau negu 120 metrų nuo žemės paviršiaus, kai nuotolinis pilotas nemato bepiločio orlaivio vizualiai, ir kiti skrydžiai, kurie nepatenka į atvirąją kategoriją;
– nuotolinis bepiločio orlaivio pilotas prieš skrydį privalo TKA internetinėje sistemoje pateikti prašymą ir pridėti skrydžio rizikos vertinimą;
– TKA išduoda naudojimo leidimą, jeigu po prašymo bei skrydžio rizikos vertinimo padaroma išvada, kad atsižvelgta į veiklos riziką.
Nuotolinis pilotas, norėdamas vykdyti skrydžius specialiojoje kategorijoje, turi įgyti teorijos žinių pažymėjimą. Tam reikia:
1. baigti teorijos žinių mokymo kursą ir išlaikyti internetinį egzaminą TKA sistemoje;
2. išlaikyti papildomą teorijos žinių egzaminą TKA egzaminavimo klasėje. Taip pat nuotolinis pilotas turi užbaigti praktinius mokymus ir gauti praktinių įgūdžių ugdymo pažymėjimą, kurį išduoda tokiai veiklai TKA pripažinta įstaiga.
Sertifikuotosios kategorijos skrydžiams, be orlaivio sertifikavimo, iš principo turėtų būti taikomos naudotojo atestavimo ir nuotolinių pilotų licencijavimo taisyklės. Sertifikuotajai kategorijai priklausančių bepiločių orlaivių pavyzdžiai – drone taxi,

daugiau kaip 150 kg sveriantys bepiločiai orlaiviai ir pan.
Šiai kategorijai priklauso ypač sudėtingomis sąlygomis vykdomi bepiločių orlaivių skrydžiai, tokie kaip virš žmonių sambūrių, orlaiviu skraidinami žmonės, skraidinami pavojingi kroviniai, kurie įvykus avarijai gali sukelti didelį pavojų tretiesiems asmenims.
SERTIFIKUOTOSIOS KATEGORIJOS REIKALAVIMAI:
– bepiločio orlaivio savininkui privaloma užsiregistruoti TKA internetinėje sistemoje;
– sertifikuotą orlaivį privaloma registruoti TKA – taikomi tinkamumo skraidyti reikalavimai, o bepiločiai registruojami Lietuvos Respublikos civilinių orlaivių registre;
– nuotolinis bepiločio orlaivio pilotas prieš skrydį privalo internetinėje sistemoje pateikti TKA prašymą ir pridėti skrydžio rizikos vertinimą;
– TKA išduoda naudojimo leidimą, jeigu po prašymo ir skrydžio rizikos vertinimo padaroma išvada, kad atsižvelgta į veiklos riziką.
Iki 2023-ųjų galiojanti skrydžių tvarka įsigaliojus reglamentui (ES) 2019/947, numatytas pereinamasis dvejų metų laikotarpis. Nuo 2020 metų įsigaliojo „Nacionalinis standartinis scenarijus“, kurio nuostatų derės laikytis iki 2023 metų. Šiame Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriaus įsakyme yra nurodyti reikalavimai skrydžiams, pateikti lentelėje.
Pagrindiniai reikalavimai norintiems pasinaudoti NACIONALINIU STANDARTINIU SCENARIJUMI:
– reikia išlaikyti teorijos žinių egzaminą TKA egzaminų klasėje;
– ne jaunesnis nei 16 metų;
– susipažinęs su bepiločio orlaivio gamintojo patektu naudojimo vadovu;
– kvalifikaciją patvirtinantis pažymėjimas;
– kaip ir automobilius, taip ir bepiločius orlaivius draudžiama pilotuoti veikiamam psichoaktyvių medžiagų arba alkoholio;
– pilotai negali skristi į vietas, kuriose vykdomi reagavimo į nelaimes veiksmai, arba skraidyti tokios vietovėsė, išskyrus atvejus, kai yra gavę atsakingų reagavimo į nelaimes tarnybų leidimą tai daryti. Kvalifikaciją patvirtina:

SKRYDŽIŲ VYKDYMO SĄLYGOS PAGAL „NACIONALINĮ STANDARTINĮ SCENARIJŲ“					
Skrydžio rūšis	NSTS-01	NSTS-02	NSTS-03	NSTS-05	NSTS-06
Vietovė	Tankiai apgyvendinta	Tankiai apgyvendinta	Tankiai apgyvendinta	Tankiai apgyvendinta	Tik retai apgyvendinta
Bepiločio orlaivio svoria	0,5–2 kg	2–4 kg	4–15 kg	15–25 kg	Iki 25 kg
Atstumas nuo pašalinių žmonių	10 m	30 m	40 m	50 m	--
Atstumas nuo pastatų ir transporto priemonių	5 m	5 m	10 m	15 m	--
Atstumas nuo pašalinių žmonių, pastatų ir transporto priemonių, kai bepiločio orlaivio greitis – iki 3 m/s	5 m	5 m	--	--	--
VLOS*	Taip	Taip	Taip	Taip	BVLOS**
Kaip ir pilotuojamų orlaivių, taip pat ir bepiločių orlaivių skrydžiams turi būti nuosekliai taikomos griežtos taisyklės.	* VLOS [angl. <i>Visual line of sight</i>] – skrydis vykdomas išlaikant bepilotį orlaivį tiesiogiai matomame skrydyje ir atidžiai stebint oro erdvę aplink bepilotį orlaivį, kad būtų išvengta susidūrimo su bet koku pilotuojamu orlaiviu rizikos. Nuotolinis pilotas nutraukia skrydį, jei dėl jo kyla pavojus kitam orlaiviui, žmonėms, gyvūnams, aplinkai arba turtui. ** BVLOS [angl. <i>Beyond visual line of sigt</i>] – skrydis gali būti vykdomas išlaikant bepilotį orlaivį tiesiogiai nematomame skrydyje, tačiau nuotolinis pilotas privalo turėti galimybę sekti bepiločio orlaivio		skrydžio trajektoriją erdvėje pasitelkęs prietaisus, matyti bepiločio orlaivio aukštį, greitį ir kitus parametrus, kurie leistų jam įvertinti, ar skrydis vykdomas pagal planuotą skrydžio planą. Viso skrydžio metu ir visoje skrydžio zonoje turi būti paskelbtas NOTAM [angl. <i>Notice of Airmen</i>] pranešimas, informuojantis apie vykdomą bepiločio orlaivio skrydį. Jeigu skrydis vykdomas ilgiau nei 10 kalendorinių dienų, NOTAM pranešimas turi būti skelbiamas iš naujo *** Dėl nežinomų priežasčių skrydžio rūšies „Tsts-04“ nėra.		
	Nors šiuo metu dar tik kuriama infrastruktūros, paslaugų ir tvarkos sistema „U-space“, kuria siekiama užtikrinti skrydžių, vykdomų naudojant bepiločius orlaivius, saugą ir remti jų integraciją į aviacijos sistemą, jau artimiausiu metu bus įtraukti reikalavimai dėl trijų sistemos „U-space“ reikalavimų (registracijos, geografinio orientavimo ir nuotolinio identifikavimo). Tikėtina, kad netolimoje ateityje situacija dronų srityje dar labiau komplikuosis. Juk kažkada ir keliuose žaidė vaikai, vaikščiojo naminiai gyvuliai, o pats kelias ėjo per kiemus. Tačiau atėjo laikas, kai kelias liko tik transportui, kurį vairuoja tam teisę turintys asmenys.				
	Straipsnis yra parengtas remiantis Europos Komisijos reglamentais [ES] 2019/945 ir 2019/947 bei naudojantis Transporto kompetencijos agentūros internetinėje svetainėje www.tka.lt pateikta informacija. x				

LUKIŠKIŲ KALĖJIME NUKANKINTAS GENEROLAS

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius,
LŠS V. Putvinskio-Pūtvio
klubo prezidentas

NUOTRAUKOS: Vytauto Didžiojo karo
muziejaus archyvas

**Sausio 29 dieną minimos
Nepriklausomybės Kovų dalyvio,
buvusio 2 ir 3 pėstininkų pulkų
vado, pėstininkų brigados
vado, kariuomenės vado, Krašto
apsaugos ministerijos valdytojo,
Vyčio Kryžiaus ordino kavaleriaus
generolo leitenanto Prano Liatuko
145-osios gimimo metinės.**

Būsimasis Lietuvos kariuomenės vadas gimė 1876 metų sausio 29 dieną Tauragės apskrities Kvėdarnos valsčiaus Padievaičio kaime pasiturinčių (tėvai turėjo 45 ha žemės) ūkininkų šeimoje. Šeimoje Pranas buvo vyriausias sūnus, todėl tėvai nusprendė jį leisti į mokslus. Tėvų išlaikomas, Pranas Palangoje baigė 4 progimnazijos (mokėsi kartu su būsimu prezidentu Antanu Smetona) klases ir toliau mokslus tęsė Rygoje, Nikolajaus gimnazijoje. Be tėvų paramos, jis ir pats užsidirbdavo lėšų rengdamas egzaminams jaunesniųjų klasių gimnazistus. Jau mokantis Rygoje išryškėjo Prano patriotiniai lietuviybės bruožai. Jis įstojo į slaptą lietuvių moksleivių kuopelę, kurioje aktyviai veikė K. Bielinis, V. Demskis, J. Einoris, Kasputis, Gubavičius ir kiek vėliau į kuopelės veiklą įsijungė A. Merkys, būsimasis generolas V. Nagevičius-Nagius, S. Kymantaitė-Čiurlionienė ir kiti tautiškai nusiteikę bei Rygoje besimokantys lietuviai

14

moksleiviai. Tai buvo grynai tautinio pobūdžio slapta kuopelė, kurios nariai studijavo įvairias teorines problemas ir lietuvių socialdemokratinės krypties partijų programas, platino uždraustą lietuvišką spaudą. Gimnazistas P. Liatukas drauge su kitais kuopelės nariais reikalavo, kad lietuviams moksleiviams pamokslai bažnyčioje būtų sakomi lietuvių kalba. Baigęs gimnaziją, P. Liatukas norėjo studijuoti istoriją, tačiau gyvenimo aplinkybės pakeitė jo siekius, ir jis 1902 metais savanoriu įstojo į carinę kariuomenę. Tarnybą pradėjo eiliniu kareiviu Vitebske, iš kur 1903 metais buvo pasiųstas mokytis į Vilniaus pėstininkų karo mokyklą. 1905 metais ją baigė ir jam buvo suteiktas paporučio laipsnis bei paskirtas tarnauti į pėstininkų pulką Naugardo gubernijoje Medvedžio kaime. 1908 metais buvo perkeltas tarnauti Vendenos pėstininkų pulke Liepojoje. 1909 metais P. Liatukui buvo suteiktas poručiko laipsnis ir jis buvo perkeltas tarnauti į Penzą. 1910 metais – jis jau štabskapitonas. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, atsidūrė fronte, vadovavo kuopai. Pasižymėjo aršiose kautynėse prie Krokuvos, už ką jam buvo suteiktas kapitono laipsnis. 1915 metais austrų-vengrų fronte kautynių metu buvo sunkiai sužeistas ir pervežtas gydytis į Kijevo sanatoriją. Pasveikęs pasiprašė į frontą, nors galėjo būti paskirtas į užnugario tarnybą. Jam buvo suteiktas papulkininkio laipsnis. Antrą kartą sužeistas gydėsi Rostove prie Dono ir Kislovodske.

1917 metų pradžioje grįžo į frontą ir buvo pakeltas pulkininku. Tačiau greitai Rumunijos fronte buvo sužeistas trečią kartą ir išvežtas gydytis Maskvos bajorų ligoninėje. Reikėtų paminėti, kad už narsą ir pasižymėjimą mūšiuose P. Liatukas buvo apdovanotas Šv. Anos IV ir III laipsnio ir Šv. Stanislovo su kardu ir kaspinu III ir II laipsnio ordinais. 1918 metų pradžioje jis išėjo iš ligoninės, tačiau Rusijoje valdžią jau buvo užgrobę bolševikai ir jam, aukšto rango cariniam karininkui, teko pereiti pro bolševikų „mėsmale“, kad nebūtų suimtas ir sušaudytas kaip „buržujus“. Laimei, prieš bolševikų komisarų jį užtarė jo pulko eiliniai kareiviai, su kuriais fronto apkasuose buvo draugiškas, jais rūpinosi ir buvo jų gerbiamas. 1918 metų rugpjūtį jam ir grupei lietuvių pabėgėlių pavyko prasibrauti pro bolševikų paspėstas

užkardas ir grįžti į Lietuvą. Apsigyveno pas tėvus Padievaičio kaime. Sužinojęs, kad kuriama Lietuvos kariuomenė, gruodžio 5 dieną atvyko į Vilnių ir savanoriu užsiregistravo Apsaugos komisijoje. Jau tą pačią dieną ministras pirmininkas (kartu ir KA ministras) prof. A. Voldemaras patyrusį kovos karininką P. Liatuką paskyrė dar nesančio 2-ojo pėstininkų pulko vadu. Pulką buvo įsakyta suformuoti Kaune, tačiau karininkas P. Liatukas į Kauną neišvyko, o liko Vilniuje ir ėmėsi rinkti pulkui karininkus ir karius, rūpintis ginkluote, amunicija, mundiruote, maitinimu. Turėjo aibes problemų ir reikalų. Gruodžio pabaigoje prasidėjo Lietuvos vyriausybės krizė. Gruodžio 23 dieną atsistatydino pirmasis prof. A. Voldemaro vadovaujamas Lietuvos ministrų kabinetas. Naują Ministrų kabinetą sudaryti buvo pavesta Mykolui Sleževičiui ir gruodžio 24 dieną savo darbą pradėjo naujoji Lietuvos vyriausybė. Pirmiausia ji likvidavo Apsaugos tarybą ir įsteigė Krašto apsaugos ministeriją, kurios ministru paskyrė karininką Mykolą Velykį, o šis karininką P. Liatuką (taip iki galo ir nespėjusį suformuoti 2-ąjį pėstininkų pulką) paskyrė Krašto apsaugos ministerijos štabo viršininku, o 2-ojo pėstininkų pulko vadu paskirtas karininkas Vincas Grigaliūnas-Glovackis, kuriam buvo įsakyta nedelsiant išvykti į Kauną ir ten baigti pulko formavimą. Karininkas V. Grigaliūnas-Glovackis puikiai sutarė su kareiviais, kurie jį tiesiog dievino, tačiau su valdžia jo reikalai buvo prastesni ir jis nevengė konfliktų. 1919 metų vasario pabaigoje pernelyg didelis V. Grigaliūno-Glovackio „įsipolitikavimas“ išaugo į atvirą konfliktą su ministru bei kariuomenės vadu, kuris baigėsi jo areštu. Susidarius tokiai padėčiai, kovo 4 dieną 2-ojo pulko vadu vėl buvo paskirtas karininkas P. Liatukas, tačiau pulkas naująjį vadą sutiko priešišškai. Ypač nepalankiai buvo nusiteikę jaunesnieji karininkai, kurie siekė, kad būtų paleistas iš arešto jų mėgstamas vadas (V. Grigaliūnas-Glovackis) ir grąžintas vadovauti pulkui. Brendo konfliktas... Gegužės 3 dieną pulkas nutarė sukilti ir išvaduoti buvusį vadą. Gegužės 4 dieną pulkas sukilo, suėmė vadą P. Liatuką ir paleido iš arešto V. Grigaliūną-Glovackį. Tą pačią dieną krašto apsaugos ministras A. Merkys atleido P. Liatuką iš 2-ojo pėstininkų pulko vado pareigų ir paskyrė 3-iojo pėstininkų pulko vadu. »

Lietuvos kariuomenės atsargos gen.
lttn. Pranas Liatukas apie 1920 m.

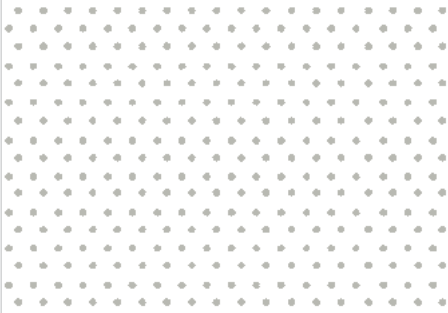

Šis pulkas turėjo būti suformuotas Raseiniuose. Raseiniuose tuo metu buvo palyginti ramiau negu kitose Lietuvos vietovėse, kur vyko kovos su bolševikais ir lenkais, tačiau pulką teko formuoti gana sudėtingomis sąlygomis dėl ginklų, rūbų, avalynės, maisto, pinigų stygiaus, nes kariuomenės intendantūros sandėliai buvo tušti. Viską pulkas turėjo įsigyti savo lėšomis ir jėgomis. Ir visgi P. Liatuko energija ir pastangomis pulkas buvo suformuotas ir iš karto įsiliejo į veikiančią kariuomenę bei stojo į kovą su bolševikais Ukmergės rinktinės sudėtyje. 1919 metų liepos mėn. Ukmergės rinktinė buvo pervadinta I pėstininkų brigada ir rugpjūčio mėn. jos vadu paskirtas karininkas P. Liatukas. Brigadai priklausė 1 ir 3 pėstininkų pulkai, Kauno, Ukmergės ir Vilniaus pėstininkų batalionai. Rugpjūčio 23 dieną vyriausiasis kariuomenės vadas gen. S. Žukauskas įsakė brigadai naktį iš 23 į 24-ąją pradėti puolimą prieš bolševikus ir užimti Zarasus. Keletą dienų prieš šį įsakymą brigados vadas P. Liatukas buvo išvykęs atostogų ir jį pavadavo karininkas K. Ladyga. Sužinojęs apie planuojamą operaciją, P. Liatukas nedelsiant grįžo į frontą. Brigados vadavietę jis rado jau Zarasuose. K. Ladyga informavo apie esamą situaciją fronte ir baigdamas pasakė: „Dabar, Tamsta vade, vadovaukite brigadai, o aš grįšiu prie savo pareigų.“ Tačiau P. Liatukas pavedė toliau tęsti pradėtą puolimą, nes šis geriau buvo susipažinęs su vietove ir puikiai žinojo fronto situaciją. K. Ladyga vadovavo brigadai iki Zarasų operacijos pabaigos, kol bolševikai nebuvo išvyti iš Lietuvos teritorijos ir lietuviai kariai juos persekiojo iki Daugpilio. 1919 metų spalio 7 dieną P. Liatukas pradėjo eiti vyriausiojo kariuomenės vado pareigas ir jam teko atsakinga užduotis – kovoti su į Lietuvą įsiveržusiais

bermontininkais, vadovaujamais carinės Rusijos kariuomenės generolo majoro P. Bermonto-Avalovo. Tai buvo stipri jungtinė vokiečių ir rusų kariuomenė, kuri skelbėsi kovojanti su bolševikais dėl monarchinės Rusijos atkūrimo. Vokiečių kariuomenės remiami bermontininkai, nesutikdami didesnio pasipriešinimo, užėmė Kuršėnus, Šiaulius, Radviliškį, Joniškį, taikėsi į Tauragę. Lietuvos kariuomenės vadas gen. P. Liatukas prieš bermontininkus sutelkė beveik visas karines pajėgas: 6 pėstininkų pulkus, kavalerijos pulką, 5 artilerijos baterijas, geležinkelį kuopą ir kitas technines dalis. Jau spalio 20–22 dienomis įvyko didesnės kautynės prie Linkaičių geležinkelio stoties. Dėl sumanaus vadovavimo ir lankstaus politinio gebėjimo prieš tarptautinę Karinę kontrolės komisiją gen. P. Liatuko vadovaujami Lietuvos kariai lapkričio 21–27 dienomis karinės operacijos metu sutriuškino bermontininkus. Sumaitotos bermontininkų kariuomenės kolonos traukė pakeliui viską plėšdamos per Lietuvą Prūsijos link. Gruodžio 15 dieną Lietuvos kariuomenė galutinai išstūmė bermontininkus iš Lietuvos. Reikėtų paminėti, kad kovinėse operacijose prieš užnugaryje sėkmingai veikė šaulių ir partizanų būriai ir tai kariuomenės vadas paminėjo savo raportuose Respublikos Prezidentui ir krašto apsaugos ministrui. 1920 metų vasario 21 dieną, komunistų pakurstyti, pradėjo maištauti Kauno įgulos Panemunėje dislokuotų dalinių kariai. Nors maištas jau vasario 23 dieną buvo numalšintas, jausdamas atsakomybę dėl šio įvykio (maišto metu gen. P. Liatukas Panemunėje, atvykus derėtis dėl kareivių revoliucinio komiteto reikalavimų, buvo suimtas ir drauge su kitais karininkais uždarytas į artilerijos pulko areštinę) vyriausiasis kariuomenės vadas P. Liatukas, paleistas iš areštinės, parašė raportą,

Lietuvos prezidentas Antanas Smetona ir kariuomenės vadas gen. lttn. Pranas Liatukas tarp karininkų 4 pėstininkų Lietuvos Karaliaus Mindaugo pulko šventėje Kaišiadoryse, 1920 m.

prašydamas Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną atleisti iš einamų pareigų. Vasario 23 dieną 12 valandą Respublikos Prezidentas jo prašymą patenkino ir vyriausiuoju kariuomenės vadu paskyrė gen. S. Žukauską. Tą pačią dieną išleistame paskutiniame įsakyme kariuomenei gen. P. Liatukas padėkojo bendražygiams – karininkams ir kariams: „Valstybės Prezidento įsakymą sekant, nuo Krašto apsaugos ministerijos valdytojo ir Vyriausiojo kariuomenės vado pareigų pasitraukdamas, reiškiu širdingą padėką visiems bendradarbiams – kariškiams: karininkams, karo valdininkams ir kareiviams, su pasišventimu dėjusiems savo pastangas ir guldžiusiems galvas už Tėvynę – Lietuvą. Niekuomet neužmiršiu tų sunkių laikų, kada jūs, kelis mėnesius paeiliui negaudami algos, o kartais dėl sunkaus susisiektimo, mažai gaudami ir maisto, kaip liūtai puolėt bermontininkus ir išvijot juos iš Lietuvos. Ir nebūdamas Vyriausiuoju Vadu, aš visuomet būsiu su jumis, nes pasilieku Jūsų tarpe. Tikiuosi, kad ateityje narsi mūsų kariuomenė daugiau rūpinsis Lietuvos, negu savo reikalais. Šį įsakymą perskaityti visose kuopose, baterijose ir eskadronuose.“ Naujasis kariuomenės vadas gen. S. Žukauskas paskyrė gen. P. Liatuką eiti vietinės kariuomenės brigados vado pareigas, o liepos 13 dieną pervedė į ypatingųjų reikalų generolo prie vyriausiojo kariuomenės vado pareigas. 1920 metų rugpjūčio 5 dieną Prezidentas A. Stulginskis gen. P. Liatuką išleido į atsargą. Už karinę tarnybą ir nuopelnus gen. P. Liatukas buvo apdovanotas kryžiumi „Už Tėvynę“ [Vyčio Kryžiaus ordino analogas] ir Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Išėjęs į atsargą, 1920 metų rugsėjo 6 dieną P. Liatukas pradėjo dirbti Valstybės išdo vyriausiuoju išdininko pavaduotoju, o nuo 1921 metų

liepos 15 dienos iki 1922 metų kovo 12 dienos jam teko eiti ir vyriausiojo išdininko pareigas. 1922 metų spalio 29 dieną P. Liatukas pradėjo dirbti Lietuvos banke Emisijos skyriaus vedėju. Čia dirbant, įvyko esminis pokytis ir jo asmeniniame gyvenime – jis vedė banko tarnautoją Vandą Baranauskaitę. Po kurio laiko jiems gimė sūnus Vytautas ir duktė Vanda.

1924 metų lapkričio 22 dieną vidaus reikalų ministro Z. Starkaus įsakymu P. Liatukas buvo paskirtas Šakių apskrities viršininku. Šias pareigas jis ėjo iki 1926 metų pavasario. Atsisakęs apskrities viršininko pareigų, persikėlė gyventi į gimtinę – Padievaičių kaimą. 1928 metais Liatukai apsigyveno Kaišiadorių apskrities Žaslių valsčiaus Kurmiškių kaime, kur buvo nusipirkęs nemažą ūkį. Nuo 1933 metų apsigyveno Kaune, kur turėjo butą Aukštaičių gatvėje. P. Liatukas labai domėjosi istorija. Jo namuose buvo gausu knygų lietuvių, rusų, vokiečių, latvių, lenkų kalbomis, daug žemėlapių, prie kurių praleisdavo ne vieną laisvesnę valandą. 1940 metų birželio mėn. sovietams okupavus Lietuvą ir P. Liatukui nustojus mokėti pensiją, vienintele šeimos maitintoja tapo žmona Vanda, kuri tuo metu dirbo Kauno m. socialinio aprūpinimo skyriuje. Lietuvą okupavus vokiečiams, tik 1943 metais P. Liatukui vokiečiai pradėjo mokėti 40 markių pensiją, o 1944 metų pensiją padidino iki 180 markių. Šeimos materialinė padėtis pagerėjo, tačiau atėjo antra sovietinė okupacija. Draugai ir bičiuliai, prisimindami bolševikų siautėjimą 1940–1941 metais, įkalbinėjo P. Liatuką su šeima trauktis į Vakarus, tačiau generolas to nė girdėti nenorėjo. Jis tvirtai buvo nusprendęs likti Lietuvoje ir 1944 metų liepos mėn. su šeima išvyko į savo ūkį Padievaičio kaime. Spalio mėn. žmona su vaikais grįžo į Kauną, nes sūnus Vytautas Kauno universitete studijavo mediciną, ten pat įstojo ir duktė Vanda. 1945 metų sausio 2 dieną į Kauną grįžo ir P. Liatukas. Ramios dienos truko neilgai. Jau sausio 30 dieną į Liatukų butą įsiveržė 3 sovietiniai saugumiečiai: Dušanskis, Matulaitis ir Kiseliovas, kurie P. Liatukui pateikė arešto ir kratos orderį. Padarę bute kratą, saugumiečiai vonios kambaryje rado (matyt, patys padėjo, kad turėtų įkalčius) L.A.A.S. organizacijos neužpildytus pažymėjimus, šios organizacijos narių sąrašui sudaryti blanką. P. Liatukas kategoriškai neigė, kad šie dokumentai priklauso jam, tačiau tai nepadėjo.

Nutarimas P. Liatuką suimti NKVD Kauno skyriaus viršininko papulkininkio Voroncovo buvo pasirašytas 1945 metų sausio 31 dieną [jau po suėmimo ir kratos]. NKVD Kauno skyriaus tardymo skyriaus viršininkas kpt. Kiseliovas nutarime

rašė, kad „Pranas Liatukas, priešišškai nusiteikęs Tarybų valdžios atžvilgiu, stojo į antitarybinės kovos prieš Tarybų valdžią Lietuvoje kelią. Jis yra vienas iš aktyvių antitarybinės organizacijos, veikiančios Lietuvos TSR teritorijoje, kurios tikslas organizuoti būdu su ginklu rankoje nuversti Tarybų valdžią Lietuvoje ir atkurti buržuazinę-fašistinę santvarką, vadovų“. Susipažinus su P. Liatuko baudžiamosios bylos medžiaga, išaiškėja, kad nutarimas dėl P. Liatuko suėmimo buvo priimtas Tauragės sovietinio saugumo teikimu. 1944 metų pabaigoje Tauragės apskrities saugumiečiai organizavo didelę vadinamosios „antitarybinės karinės organizacijos „Jūra“ bylą. Tardymo metu vienas iš suimtųjų išvardijo 13 aktyviausių šios organizacijos narių, nurodė, kad buvęs Lietuvos kariuomenės generolas Liatukas aprūpindavo šią organizaciją nelegalia literatūra, laikraščiais ir rašomąja mašinėle spausdintais atsišaukimais. Taip pat jis nurodė, kad šios organizacijos narys yra ir P. Liatuko sūnus Vytautas. Gera įsigilinus į bylą būtų galima drąsiai teigti, kad tai sovietinė melagiena, tačiau sovietiniams saugumiečiams buvo pretekstas Liatukų bute padaryti kratą bei suimti Praną ir Vytautą Liatukus. Be to, sovietai dar jautė neapykantą generolui už Nepriklausomybės Kovas, kai jo vadovaujami Lietuvos kariai sutriuškino bolševikus Zarasų operacijoje. Sausio 31 dieną, 2 val. 10 min., prasidėjo P. Liatuko tardymas. Jį tardė NKVD jaunesnysis leitenantas Mitrofanovas. Pirmiausia jam teko papasakoti savo biografiją, po to tardytojas pareiškė, kad jis žino, jog Liatukas vadovauja „nacionalistinei organizacijai“, ir reikalavo, kad šis sakytų tiesą. Į tai generolas kategoriškai atsakė: „Aš sakau tiesą ir dar kartą kartuju, kad aš jokiai nacionalistinei organizacijai nepriklausiau ir nepriklausau. Jokios nacionalistinės organizacijos, veikiančios Lietuvos TSR teritorijoje, vadovu aš nebuvau ir šiuo metu nesu. Su tarybų valdžia aš niekada nekovojuau ir šiuo metu nekovoju. Nuo tardytojų aš nieko neslepiu ir prašau manimi tikėti, nes tai tiesa, o ne melas.“ Nepaisant visų saugumiečių pastangų, šių savo parodymų P. Liatukas ir vėliau nepakeitė.

Nepaisant to, kad P. Liatukas nepripažino jam inkriminuojamų kaltinimų, 1945 metų vasario 14 dieną saugumietis kpt. Kiseliovas pasirašė kaltinimą: „Aš, Lietuvos TSR NKVD Kauno miesto skyriaus tardymo skyriaus viršininkas valstybės saugumo kapitonas Kiseliovas, išnagrinėjęs tardymo medžiagą Nr. 518 ir atsižvelgęs į tai, kad yra pakankamai įrodymų, jog Liatukas Pranas, Domininko sūnus, gyvenantis Lietuvos TSR teritorijoje, priešiško nusiteikimo Tarybų valdžiai pagrindu įstojo į nacionalistinę, antitarybinę karinę organizaciją „Lietuvos

laisvės armija“, kur, be šito, buvo ir šios organizacijos, kuri kėlė sau uždavinį vesti organizuotą kovą su Tarybų valdžia Lietuvoje, siekiant atkurti Lietuvoje buržuazinę-fašistinę santvarką, vadovu. T.y. Liatukas įvykdė nuskaltimą pagal RTFSR BK 58-1a ir 58 – 11 str. str., todėl nutariau: Vadovaujantis RTFSR BTK 128 ir 129 str., patraukti Liatuką Praną, Domininko sūnų, kaltinamuoju pagal BK 58 – 1a ir 58 – 11 str. str., apie ką pranešti kaltinamajam ir paimti jo parašą.“ Parengtinis tardymas buvo baigtas, nuosprendis paskelbtas ir 1945 metų liepos mėn. Kauno saugumiečiai P. Liatuką perdavė į NKVD Vilniaus I [Lukiškių] kalėjimą. Žmona ir duktė ilgai nežinojo, kur yra generolas. Atsakymo ieškojo Kaune ir Vilniuje, tačiau veltui. Tik po kurio laiko gavo žinutę, kad jis kalinamas Vilniuje. Norėdami palengvinti kalinio dalią, jos pradėjo vežti jam siuntinėlius su maistu. Tačiau 1945 metų rugsėjo mėn. pradžioje sargybinis atsisakė priimti siuntinį. Nieko nepaaiškino. Artimieji per pažįstamus stengėsi sužinoti, kas įvyko. Dukrai Vandai pavyko prasimušti į priėmimą pas Justą Paleckį. Ji meldė jo atsakyti, kas ištiko tėvą. J. Paleckis liepė ateiti kitą dieną. Atėjus jai buvo įteiktas justicijos kapitono, NKVD kariuomenės Lietuvoje prokuroro padėjėjo Ogurcovo pasirašytas raštas: „Jį Jūsų užklausimą pranešu, kad pilietis Liatukas Pranas, Domininko s., gimęs 1876 m., mirė Vilniaus kalėjimo ligoninėje.“ Pagal mirties aktą, pasirašytą NKVD Vilniaus I kalėjimo ligoninės vyr. gydytojo M. Nachimovskio ir budinčio gydytojo Gončario, P. Liatukas į kalėjimą buvo atgabentas „staigaus išsekimo su ryškiais avitaminozės ir senatvės požymiais būsenoje“, todėl iš karto buvo uždarytas į kalėjimo izoliatorių, o rugpjūčio 20 dieną paguldytas į ligoninę. Rugsėjo 2 dieną 20 val. 30 min. ligoninėje ir mirė. Mirties priežastis – skrandžio vėžys ir dėl senatvės sutrikusi širdies veikla. Drauge su generolu kalėjė kaliniai pasakojo, kad jis buvo atsisakęs atsakinėti į tardytojų klausimus ir tardymo metu atkakliai tylėjo. Kad palaužtų P. Liatuką, jie statydavo jį prie sienos ir ištisas paras neleisdavo jam atsistėti, kol nugriūdavo, neleisdavo miegoti, nemaitino ir kitaip sadistiškai tyčiodavosi, tačiau žemaitiško generolo charakterio palaužti nesugebėjo... Jų žodžiais, generolas mirė kameroje nakties metu. Dar ir šiandien artimieji tiksliai nežino generolo mirties aplinkybių ir kur palaidoti jo palaikai... 1990 metų balandžio 9 dieną Lietuvos Respublikos prokuratūros nutarimu generolas leitenantas Pranas Liatukas reabilituotas neradus jo veiksmuose nusikaltimo sudėties.

1995 metais Padievaičio kaime jam buvo pastatytas paminklinis akmuo. x

1

2

VASARIO 16-OJI PRIEŠ ŠIMTĄ METŲ

TEKSTAS: Birutė Malaškevičiūtė

NUOTRAUKOS: Alytaus kraštotyros
muziejaus rinkiniai

Rokiškio krašto
muziejaus rinkiniai

Šiomet Vasario 16-ąją minėjome 103-įsias Lietuvos valstybės atkūrimo metines. „Lietuvai vasario mėnuo yra brangiausias iš visų mėnesių, nes vasario 16 d. 1918 m. Lietuva buvo paskelbta nepriklausoma“ – 1921 metais rašė „Moters“ žurnalas. Jam antrino ir „Lietuvos ūkininkas“: „Vasario 16 diena yra tautos ir visos Lietuvos šventė. Tą dieną visi Lietuvos piliečiai pasipuošę vėliavomis ir tam tikrais

1. 1921 metų Vasario 16-osios minėjime Alytuje, anot ELTA korespondento, dalyvavo 4–5 tūkst. žmonių.

1921 metų Vasario 16-osios minėjimo Alytuje metu buvo priimta visuotinė rezoliucija, skelbusi, jog bus dedamos visos pastangos, kad Vilniaus ir Klaipėdos kraštas būtų grąžinti Lietuvai.

obalsiais atmena visus kovotojus dėl Lietuvos laisvės. Tą dieną Lietuvos piliečiai sustiprina savo dvasią ir įgauna daugiau pasiryžimo vartyti tolimesniems darbams, kurie galėtų dar labiau sustiprinti nepriklausomos Lietuvos pagrindus.“ Kaip ši šventė buvo minima lygiai prieš 100 metų? Nors neturime laiko mašinos, dėl to meto spaudos pabandykime nusikelti į 1921 metų vasario 16 dieną.

PATARIMAI, KAIP ORGANIZUOTI VASARIO 16-OSIOS IŠKILMES

Kalbėdami apie Vasario 16-osios minėjimą 1921 metais, turime neužmiršti, kad atkurta Valstybė gyvavo dar tik trejus metus. Buvo bandoma kurti Valstybės valdymo sistemą, siekiama užsienio valstybių pripažinimo, nustatyti Valstybės sienas, pasirašant sutartis su kaimynais, dar buvo gyvi Nepriklausomybės Kovų aidai, rūpesčio kėlė užgrobtas Vilniaus kraštas, neaiškus Klaipėdos likimas. Knibždėjo skeptikų, netikėjusių ir abejojusių dėl savo šalies gebėjimo būti nepriklausomai ir tvarkytis savarankiškai. Nenuostabu, kad šios šventės išvakarėse spaudoje pasirodė rekomendacijų, kaip reikėtų organizuoti minėjimus, ką akcentuoti šventinėse kalbose, kad žmonės suprastų savos Valstybės svarbą.

Vasario 13 dieną „Lietuva“ išspausdino „Vasario 16 d. obalsiai“, kuriuose buvo suformuluoti pagrindiniai šventės šūkiai.

1. Laisvę pažinę jungo nevilksim.
2. Vilnius mūsų protėvių sostinė ir buvo ir bus.
3. Prie jūrų, marių į platų pasaulį.
4. Laisvę pažinę dėl laisvės kovojam.
5. Tėvų žemės neduosim, svetimos neimsim.
6. Į Vilnių per Aušros Vartus.

7. Lietuvių giminės talkon.
8. Pabaltijurio tautos vienybėje.
9. Lietuvos galybė – mes patys.
10. Laisvas su laisvu laisvei apginti.
11. Mes patys susirasim draugų.
12. Šventa tiesa mum duoda galybę.
13. Laimėsime per skausmą – gyvensim džiaugsme.

Vasario 15 dieną tame pačiame dienraštyje paskelbta 20 punktų, kas turėtų būti akcentuojama šventės metu. Visų jų nevardysime, tačiau pateiksime tuos, kurie ir šiandien, prabėgus 100 metų, yra aktualūs.

1. Nepriklausomybės sąvoka ir reikšmė žmogaus gyvenime: branginame ir suprantame tik jas nustojus; kūno ir dvasios nepriklausomybė.

2. Valstybės nepriklausomybės sąvoka ir reikšmė. Pavyzdžiai. Kitų mažų tautų nepriklausomybė ir sulyginimas jų gyvenimo ir mūsų prieš ir po įsigijimo nepriklausomybės.

3. Santykiai tarp valstybės ir nepriklausomybės; įrodant, kad vienas be kito nebūna.

16. Kaip pavienio žmogaus, taip valstybiniame gyvenime pasitikėdami tik savo jėgomis ir savistoviai sau laimę iškovoję, galime būti, ramūs už jos neišnykimą ir patvarumą.

17. Nepriklausomybė reikalinga nuolatinio jos saugojimo ir labiausiai išvidinių pajėgų žmogaus įtempimo, kad ji galėtų plėtotis ir duoti vaisių.

20. Dvasios vergai tik negerbia nepriklausomybės ir reikia rūpintis išrauti vergovės liekanas, pridiegta mums per ilgus priespaudos metus.

Beje, reikėtų paminėti, kad šventės metu įvairių tautų atstovai kalbas sakė savo gimtąja kalba.

Taip pat buvo viliamasi, kad „Kauno ir visos Lietuvos miestų namų savininkai ir gyventojai kuo gražiausiai papuoš savo namus ir gyvenamuosius butus tautinėmis vėliavomis, kilimais ir vakare užžiebs languose šviesą. Pageidaujama, kad namų papuošimai būtų baigti vasario 15 d. 6 v. vak.“ »

Nepriklausomybė reikalinga nuolatinio jos saugojimo ir labiausiai išvidinių pajėgų žmogaus įtempimo, kad ji galėtų plėtotis ir duoti vaisių.

1. 1921 metų Vasario 16-ąją iškilmingai atidarytas Karo muziejus.
2. Dienraštis „Lietuva“ 1921 metais vasario 16 dienos numeriu visus sveikino su švente ir kvietė linksmintis.
3. 1921 metų Vasario 16-osios minėjimas Alytuje. Kartu su lietuviais šia švente džiaugėsi ir vietos žydai.

KAIPGI BE DEGUTO ŠAUKŠTO...

Nereikėtų stebėtis, kad 1921 metais buvo stengiamasi atkurtos valstybės piliečiams aiškinti Vasario 16-osios svarbą. Mat buvo dalis gyventojų, kurie abejojo, kad šis sprendimas teisingas ir reikalingas, prie to prisidėdavo ir įvairiausi agitatoriai. Savaitraštis „Socialdemokratas“, kurio šūkis buvo „Visų šalių proletarai, vienykitės!“, rašė: „Trys metai atgal, vasario 16 dieną a. a. Taryba paskelbė Lietuvą nepriklausoma valstybe. Lietuvos valdžia ir dalis visuomenės pasirinko 16 vasarį kaip mūsų palyuosavimo dieną, kaip tautos šventę. Pasirinko nevykusiai, nes tą dieną sudarė Taryba, atsiskyrusi nuo savo visuomenės, gi pačiam jos akte nebuvo nieko, kas galėtų sužadinti liaudyje šviesią kilnaus žygio atmintį.

Liaudis tame nedalyvavo ir todėl paskelbtoji šventė iš karto pasidarė „kaziona“ šventė, raginama milicijos, keliama ura-patriotų, bet be platesnio atbalsio antplaukio.

Mes nededam ypatingos svarbos pačios dienos paskyrimui. Mums visų pirma rūpi atvirai pasakyti, kiek atatinka gyvenimo tikrenybei tie skurdūs žodžiai ir dirbtinai išpūsti jausmai mūsų tautininkų, kuriais norima pripildyti tautos šventę.

Buržuazinė visuomenė džiaugėsi, Lietuvai patapus liuosai ir nepriklausomai. Dangun keldama tautos laimėjimus, ji didžiuojasi „demokratinė, darbo žmonių“ respublika ir jos tvarka. Lietuvos darbininkai ir mažąžemiai valstiečiai, Lietuvos tikroji demokratija visai to džiaugsmo neprivali. Lietuvos darbo žmonės toli gražu dar neliuosi ir labai priklausomi.“

ŠVENTINIS KAUNAS

Iškilmingiausiai 1921 metų Vasario 16-ąją šventė laikinoji sostinė – Kaunas, kuriame „jau vasario 15 dien. miesto gatvės pradėjo puošti vėliavomis ir vainikais; jautėsi nepaprastas žmonių judėjimas. Nepriklausomybės gi iškilmių dieną nebuvo matyti nei vieno namo, ant kurio neplevėsuotų tautinė vėliava.“ „16 vasario laikinoji Lietuvos sostinė plevėsuoja daugybe vėliavų ir vainikų. Langai papuošti garbingos praeities mūsų kunigaikščių paveikslais.“ Buvo paskelbta ir oficiali renginio programa, kurioje detaliai nurodoma, kas kur turi rinkti, kur vyks Šv. Mišios, kaip turės vykti šventinės eitynės: „Vaikštynėse einama tokia tvarka: pirmas raitas pilietis neša Valstybės vėliavą. Du ginkluoti kareiviai nuogais kardais joja abišaliai.“ „Oraganizuotės norinčios sudėti vainiką ant žuvusiųjų kapų neša jį kiek pirmiau savo vėliavos“. „Nors oras šaltokas, bet žydra dangaus mėlynė ir skaisiti auksinė saulutė traukte traukia iš namų ir didina ūpą. Atskiros organizacijos, susispietę aplink savo vėliavą, traukia ketedron ar Rotušės Aikštėn.“ Tvarką eitynėse prižiūrėjo šauliai.

Taigi, „tuoj po pamaldų prasidėjo mieste vaikštynės su dainomis, muzika ir prakalbomis, Žaliajam Kalne – kariuomenės parada prie muzikos, armotų šaudymo ir orlaivių viršų burzgimo. Po parados ir kariuomenė su dainomis pavaikštė miesto gatvėmis. Laisvės Alėja tikrai reiškė savo vardo reikšmę, nes toji gatvė pilnutėlė žmonių bangavo. Miesto organizacijos iškilmingai atlankė karžygių kapus ir sudėjo vainikus. Ta proga apdovanoti invalidai Vyties kryžiais. Visa, kas teko piliečiui matyti, nelengva buvo suimti galvon. Koks skirtumas tarp 1918 ir šių metų Vasario! Tai džiaugiamės ir turime kuo džiaugtis“.

Beje, tą dieną 15 valandą Prezidentas Aleksandras Stulginskis iškilmingai atidarė Karo muziejų, jį pašventino kunigas Jonas Mačiulis-Maironis. Iškilmėse dalyvavo Seimo ir Vyriausybės nariai, taip pat garbūs svečiai iš užsienio, kariuomenės atstovai. Itin gausi buvo Latvijos Respublikos delegacija (1921 metų vasario 16 dieną Latvija pripažino Lietuvą „de jure“).

„Steigiamojo Seimo rūmai nepaprastai išpuošti ir apšvieti. Prasidedant Posėdžiui, buvo pastebėtas nepaprastas judėjimas, surištas su dideliu ūpo pakilimu.

Renkasi daug svečių. Lygiai 5 val. po pietų atidengiamas posėdis. Dalyvauja visi Seimo nariai, ministerių kabinetas, užsienio valstybių atstovai.“

Susirinkusiuosius sveikino Steigiamojo Seimo Pirmininkas Prezidentas Aleksandras Stulginskis: „Šiandien, vasario 16 d., lietuvių tautai tenka džiaugsmu minėti pamečiui trečią kartą tą garbingą valandą, kai senoj Gedimino pily, mūsų sostinėj Vilniuj, buvo tartas reikšmingas tautos žodis, jog Lietuva privalo būti atstatyta nepriklausoma valstybė. Šit nuo tos – taip pavadiniau - mūsų laisvės dienos suėjo trys metai, trys kuriamos valstybės darbo metai, trys kovų dėl mūsų nepriklausomybės metai. Per tą palyginti neilgą laikotarpį mes, sunkaus karo nuterioti, žiaurių okupacijų nuvarginti, suskubom tiek sutvarkyti savo valstybinį gyvenimą, kad galim jau pasigirti mūsų teisėtu, demokratinio būdu, visų piliečių išrinkta šalies ir tautos atstovybe, tikruoju krašto šeimininku, Steigiamuoju Seimu. Nelengvomis tad aplinkybėmis, per kovas, mums lemta yra žengti pamažėl į priekį, kuriant ir stiprinant mūsų valstybės tvarką viduj ir nustatant josios santykius su kitomis valstybėmis.“

Po to „Seimo Sekretorius skaito gautus pasveikinimus, kurie sutinkami delnų plojimu.“

Šventinį vakarą, 18 valandą, miesto teatre – opera „Birutė“. Rotušėje vakare Prezidentas garbius svečius pakvietė į pokylį.

Iškilmes vainikavo 19 valandos fejerverkai. Kaune buvo taikomi tam tikri judėjimo naktimis apribojimai, tačiau švenčių metų „vasario 15 d. galima vaikščioti iki 1 v., o 16 d. visą naktį“.

„MŪSŲ NEPRIKLAUSOMYBĖ – MES PATYS“

Taip apibendrindamas 1921 metų Vasario 16-osios šventę Kaune rašė laikraštis „Laisvė“. Tačiau šventė ne tik Kaunas, šventė ir visa Lietuva. Antai, Alytuje, kaip pranešė ELTA, šventinime minėjime „dalyvavo 4–5 tūkstančiai“. Renginio metu buvo priimta visuotinė rezoliucija: „Mes keli tūkstančiai Alytaus miesto ir apylinkių gyventojai, susirinkę iškilmingai švęsti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo dieną, reiškiamo mūsų pirmam teisėtam Lietuvos šeimininkui – Steigiamajam Seimui, kad kovoti dėl Tėvynės nepriklausomybės nesiliausim ir pastangų nesumažinsim tol, kol Vilnius ir Klaipėda nebus mūsų.“

Klaipėdos krašto lietuviai, jausdami palaikymą, save taip pat laikė Lietuvos dalimi, ir „Klaipėdos Lietuvių Klubas Nepriklausomybės paskelbimo vasario 16 dieną visų lietuvių draugijų nariams [Susivienijimo, Klūbo, Aidos, Jūros] surengė vakarą, kuriame buvo pranešimas, muzikos, dainų ir šiaip jau pasilinksminimo“. Vengiant provokacijų vakare galėjo dalyvauti tik gavę pakvietimus.

Vasario 16 dieną visos lietuvių įstaigos Klaipėdos krašte nedirbo.

Naumiestyje „prakalbų buvo ties V. Kudirkos nameliu, iš gimnazijos balkono ir ties miesto valdyba. Iškilmėse visų tautų ir viso vietos organizacijos nariai apsiėmė dalyvauti. Atsisakė tik „profesinė sąjunga“, teisindamasi, kad „įsakymo“ iš centrinės valdybos Vilkaviškyje neturinti!..“

Patriotiškas ukmergiškis, įkvėptas kalbų, jog reikia saugoti Lietuvos miškus, išsakė pastabų dėl šventinio miesto papuošimo: „Pas mus jau tokia „mada“. Ar tau kokia demonstracija, ar manifestacija, ar paprastas vakarėlis – tai didžiausias pagražinimas – eglutė. Tas pat ir 16 vasario šventėje. Ukmergės piliečiai gerų norų vedami pagražino miestą šiaip kas galėjo. Pasižiūri – tik žalia, eglutės, eglutės ir galo nesimato. Juk lengvai tas eglutes gali pamainyti eglės šakos. O dabar per vieną šventę 500 egliųčių sunaikyti. Jei taip toliau bus, tai greitai jos iš Lietuvos šalelės išnyks.“

Buvo apgailestaujama, kad kai kuriose vietovėse gana vangiai rinkosi į šventę, kitur – verčiau važiuo į turgų, nei minėjo šią dieną, atsirasdavo provokatorių ir propagandininkų. Tačiau tą dieną dauguma šventė ir džiaugėsi (tik ne visi savo įspūdžiais dalijosi ne tokioje gausioje to meto spaudoje, nėra daug išlikusių ir tų dienų nuotraukų.), jog „Vasario 16 d. sukako lygiai trys metai, kai Lietuva, vilksi kelis amžius moskolių jungą, kentėjusi keletą metų sukios vokiečių okupacijos vargus, pagaliau, pakėlė savo balsą, visam pasauliui pareikšdama norinti gyventi laisvu nepriklausomu gyvenimu. Laisvės troškimo ugnelė, rusėjusi lig tol pelenuose, ūmai išaugo į didžiausią liepsną, kuri uždegė krūtinės tūkstantinių minių“. x

AUTOTRANSPORTO PRIEMONIŲ KLASIFIKACIJA. I DALIS

TEKSTAS: Jonas Rinkevičius

Statistikos duomenimis, pasaulyje kasmet vidutiniškai pagaminama 34–37 mln. lengvųjų automobilių bei 14–15 mln. sunkvežimių ir autobusų su tradiciniais vidaus degimo varikliais. Susigaudyti gaminamų autotransporto priemonių jūroje nelengva, todėl lengvieji automobiliai, sunkvežimiai ir autobusai pagal jiems būdingus parametrus skirstomi į klases. Bendros klasifikavimo sistemos nėra. Kiekviena automobilius gaminanti šalis turi savo kriterijus, labiausiai atitinkančius jos automobilių kūrimo ir eksploatavimo ypatybes. Ypač skiriasi Vakarų Europos, NVS šalių bei JAV, Japonijos klasifikavimo kriterijai. Be to, valstybinių institucijų priimtų autotransporto priemonių klasifikacinius parametrus koreguoja laikas, naujų transporto priemonių atsiradimas. Populiarūs pasaulio šalių automobilių žurnalai, verslo organizacijos remiasi klasifikacijomis, orientuojančiomis skaitytoją bei būsimą pirkėją į automobilių rinką.

Lengvųjų automobilių klasifikacija

2009 metais pasaulyje serijiniu būdu buvo gaminama daugiau negu 2 700 įvairių lengvųjų automobilių modelių ir jų modifikacijų. Pagal europinę sistemą „Automotive News Europe“, atsižvelgiant į svarbiausius parametrus (matmenis, cilindų darbinį tūrį, santykinę kainą), automobiliai suskirstyti į šešias klases (A, B, C, D, E, F). Be to, atsižvelgiant į kėbulo tipą bei pravažumą, į sistemą įtrauktos šios klasifikacinės grupės: G (kupė), H (kabrioletai ir rodsteriai), I (visureigiai) ir J (vienatūriai). 2009 metų katalogo duomenimis, lengvųjų automobilių ratų pavara buvo: priekinių ratų (62 %), galinių ratų (17 %), visų keturių ratų (21 %). Be tradicinių kėbulų, gali būti įrengti ir naujadarai: kupė-hečbekas, kupė-sedanas su žemesniu negu tradicinių automobilių stogu. Ekologiniais sumetimais kai kuriuose naujausiuose mini, mažos, kompaktinės bei vidutinės klasės automobiliuose įrengiama hibridinė (vidaus degimo variklis + elektros variklis) jėgainė arba elektrinė pavara. Nustatant automobilio klasę svarbiausiu parametru laikomi jo gabaritiniai matmenys. Tos pačios klasės automobilio kaina priklauso nuo jo paskirties, kėbulo tipo, talpos, komplektiškumo, salono įrengimo. Kiti gretimų klasių parametrai – cilindų darbinis tūris (litražas), variklio galia, degalų sąnaudos, automobilio masė ir kiti rodikliai yra panašūs.

A (mini) klasė. Pirmieji labiausiai pavykę šios klasės automobiliai yra „Fiat 500 Topolino“ (1936 m., Italija) ir „Morris Mini“ (1959 m., Anglija). Pastarojo racionali agregatų komponuotė (skersai automobilio priekyje įrengtas variklis, priekinių ratų pavara) taikoma iki šiol. Dabar šios klasės automobiliai nėra populiariūs. Jie palyginti pigūs, ekonomiški, manevringi, tačiau ne tokie saugūs, neištaigūs, netalpūs, jų varikliai

neilgaamžiai. Statistikos duomenimis, jų pagaminama 0,8–0,9 mln. per metus, daugiausia Japonijoje. Išryškėja dvi mini klasės automobilių grupės: miesto automobiliai ir užmiesčio (plento) automobiliai, skirti važinėti į kolektyvinius sodus, vilas ir pan. Tokių automobilių nuperkama nedaug ir jais dažniausiai važinėja moterys.

B (maža) klasė. Šiuolaikinio mažos klasės automobilio bruožai susiformavo septintajame dešimtmetyje. Ryškiausias šios klasės atstovas yra „Fiat 127“ (1971 m., Italija).

Šios klasės automobiliai populiariesni už mini automobilius. Dabar jų vidutiniškai pagaminama 4 mln. per metus. Šiuolaikinis mažos klasės automobilis yra optimali transporto priemonė tiek miestui, tiek ir užmiesčiui. Vyrauja hečbeko 2, 4, 5 vietų kėbulas ir priekinių ratų pavara. Dažnas modelis yra kelių modifikacijų: sportinis dviejų vietų kabrioletas, penkių vietų universalas, visureigis (džipas) ir pan. Šios klasės automobiliai turi keturis (rečiau tris) cilindrus, skersai automobilio priekyje įrengtus benzininius (su įpurškimo sistema) arba dyzelinius variklius. Galingesni ir greitesni turi daugiavožtuvius variklius su turbokompresorinio oro pripūtimo sistema. Variklio alkūninio veleno sūkių skaičius kiek mažesnis už mini automobilių (palyginkime – 6 500 ir 8 100 min-1), todėl jų varikliai yra ilgaamžiškesni. Naujausio automobilio („Honda City“) varikliui 100 km reikia 5 litrų degalų, o dyzeliniam varikliui („Citroën AX Top Diesel“) – 4,5 litro. Visi varikliai turi išmetamųjų deginių neutralizatorius ir tenkina griežčiausius ekologijos reikalavimus.

Transmisijos agregatai racionaliai sukomponuoti viename agregate su varikliu ir priekiniu tiltu. Vietoj įprastos 5–6 pakopų pavarų dėžės ketvirtadalyje automobilių galima įrengti automatinę (hidraulinę-mechaninę, frikinę-diržinę) pavarų dėžę.

1

3

4

1. Mini klasės automobilis „Mini Cooper“ (Anglija)
2. Mažos klasės automobilis „Škoda Fabia“ (Čekija)
3. Kompaktinės klasės automobilis „VW Golf VI“ (Vokietija)
4. Vidutinės klasės automobilis „Toyota Avensis“ (Japonija)

Automobiliuose komplektuojama standartinė įranga: vairo stiprintuvas, stabdžių ABS, įvairios pasyviosios ir aktyviosios saugos priemonės. Pasaulyje ir Lietuvoje populiariausi Vakarų Europos šalyse bei Japonijoje pagaminti mažos klasės automobiliai. Populiariausi Lietuvoje buvo „Ford Fiesta“, „Mazda 2“, „Nissan Micra“, „Opel Corsa“, „Škoda Fabia“.

C (kompaktinė) klasė. Skirtingai negu mini ir mažos klasės automobiliai, šios klasės automobilių atsiradimo istorija siekia automobilizmo pradžią. Ryškiausias ir populiariausias šios klasės atstovas yra „Volkswagen Käfer“ (1945 m., Vokietija), neoficialiai pripažintas geriausiu pasaulyje automobiliu. Šiuolaikinės komponuotės (variklis priekyje skersai automobilio, kartu su varikliu ir priekiniu tiltu įrengta transmisija, hečbeko kėbulas) kompaktinės klasės automobilis susiformavo septintajame dešimtmetyje. Labiausiai vykusiais šios klasės atstovais laikomas „Austin-Morris“ (1962 m., Anglija), „Austin 1800“ (1964 m., Anglija), „Renault 16“ (1965 m., Prancūzija). Dabar kompaktinės klasės automobiliai yra labiausiai paplitę. Jų pagaminama ir realizuojama 14 mln. per metus. Tai optimali transporto priemonė. Pagal dinامينius rodiklius jie lenkia mažos klasės automobilius, o kai kurie susilygino su vidutinės klasės modeliais.

Kompaktinės klasės automobiliai priskiriami prie penkiaviečių (nors laisvai gali tilpti keturi suaugę žmonės) ir yra universalios paskirties. Jie gali turėti įvairius kėbulus (hečbeko, sedano, universalų, sportinį) bei skirtingą durų skaičių (2, 3, 4, 5). Populiariausi automobiliai su hečbeko kėbulais; prirėkus galima padidinti jų bagažinę.

Variklio tipą, jo darbo tūrį ir pasiekiamą galią galima pasirinkti derinant su pagrindine automobilio paskirtimi. Saugumą ir ištaigą lemiančia bazine įranga šie automobiliai mažai nusileidžia

2

vidutinės klasės automobiliams. Papildomai galima įsigyti visus įmanomus šiuolaikinius komplektavimo elementus.

Populiariausi šio laikotarpio kompaktiniai automobiliai buvo „Audi A3“, „Ford Focus“, „Renault Megane“, „VW Golf“.

D (vidutinė) klasė. Šiuolaikinis vidutinės klasės automobilis yra ideali transporto priemonė penkių asmenų šeimai. Palyginti su kompaktinės klasės automobiliais, jie yra saugesni, ištaingesni, galingesni.

Istoriškai Europos šalyse ir JAV susiklostė skirtinga vidutinės klasės automobilio samprata. Europoje, kur vyko du pasauliniai karai, vyravo tendencija gaminti mažesnius automobilius. JAV visais laikais gyveno daugiau pasiturinčių žmonių ir todėl čia populiariūs didesni, ištaingesni šios klasės automobiliai. Sąlygiškai vidutinės klasės automobilius galima skirti į vidutinę europietišką D1 automobilių klasę. (jų ilgis 4,4–4,7 metro), ir didelę vidutinę amerikietišką D2 automobilių klasę [4,7–5,0 metrai]. Pagal minėtus klasifikavimo požymius pirmajai grupei priskirtini vokiški automobiliai: „Audi A4“, BMW 3, C klasės „Mercedes-Benz“, „Volkswagen Passat“, japoniški „Toyota Carina“. Antrajai grupei priklausytų vokiški automobiliai „Audi A6 1.9 TDI“, BMW 725 TDS, „Mercedes-Benz E320 T 4Matic“, anglų „Jaguar XK8“, amerikietiški „Buick Century 3.1L V6“, „Chevrolet Malibu 2.4L 16V“, „Chrysler Stratus LE 2.0“, „Dodge Avenger 2.5L V6“.

Daugiausia šios klasės automobilių pagaminama JAV (kasmet 4,5–6 mln.), o iš Europos šalių – Vokietijoje (apie 2 mln.). Populiariausi yra „Audi“, BMW ir „Mercedes-Benz“. Lietuvoje populiariausi vidutinės klasės automobiliai buvo „Audi A4“, „Ford Mondeo“, „Škoda Octavia“, „VW Passat“. »

E (didelė) klasė. Iš kitų išsiskiria galios rodikliais, ištaiga, didele kaina. Tokių automobilių nedaug gaminama Europoje ir palyginti daug JAV. Ateityje jų gamybą gali dar labiau riboti sugriežtinti ekologijos reikalavimai tradiciniams didelės galios varikliams, kurie netenkina išmetamųjų deginių taršos normų.

E klasei priklausytų vokiški automobiliai „Audi A8 4.2 FSI Quattro“, „BMW 7 Active Hybrid“, S klasės „Mercedes-Benz“, angliškas „Bentley Brooklands“, amerikietiški „Buick Lucerne 4.6“, „Cadillac Eldorado 4.6 V8 32V“, „Chrysler Concorde 3.2 V6 24V“, „Ford Crown Victoria“, „Lincoln Town Car 4.6 V8“. Šios klasės automobiliai yra 5–5,6 metro ilgio (ilgiausias serijinės gamybos automobilis – „Lincoln Town Car“), o V6 ir V8 variklių galia – 147–294 kW (200–400 AG). Su tokiais automobiliais galima važiuoti iki 250 km/h greičiu, įsibėgėjimo iki 100 km laikas tesiekia 5–10 sekundžių. Šios klasės automobiliai iš kitų išsiskiria automatizavimo lygiu ir tuo, kad juose pagal individualius užsakymus galima sukomplektuoti papildomą įrangą, todėl jų kaina prieinama tik labai turtingiems žmonėms. Pagrindiniai didelių automobilių privalumai yra erdvumas, ištaiga, funkcionalumas. Dėl didelės kainos Lietuvoje jų parduodama nedaug.

F (representacinė) klasė. Tai ypatinga didelių automobilių klasė. Šių automobilių gaminama taip pat nedaug, nes jie labai brangūs. Čia taikomi kiti konstravimo kriterijai, nes svarbiausia yra ne variklio ekonomiškumas, bet jo galia, važiavimo greitis, ištaiga. Šios klasės simboliu laikomas angliškas „Rolls-Royce“. Jo šlovė neblėsta jau daugiau negu 100 metų (nuo 1907 m.), kai buvo pagamintas „Rolls-Royce Silver Ghost“. Šiuolaikinius representacinės klasės automobilius sąlygiškai galima suskirstyti į tris grupes: pigesnius, gaminamus pagal individualius užsakymus ir labai greitus – sportinius.

Pirmajai priskiriami vokiški „BMW 750i“, „Mercedes-Benz E500“ bei angliškas „Rolls-Royce Ghost“. Pirmasis turi V12, kiti du – V8 benzininius 191–250 kW (200–300 AG) galios variklius bei 4–5 vietų sedano kėbulus.

Antrajai grupei priskiriami automobiliai su specialiai pagamintais kėbulais (nestandartinio ilgio, su neperšaunamais tamsintais stiklais, 4–6 durų, su 2–3 krėslų eilėmis). Juos pagal užsakymus gamina karaliams ir prezidentams, įvairių šalių atstovybėms, milijonieriams ir milijardieriams. Automobilių salonuose įrengiami fakso, interneto ir kitokio ryšio aparatai, videoaparatura, baras ir pan. Čia visus rekordus pagal variklio cilindrų skaičių bei darbinį tūrį (W16, 8 l), galią

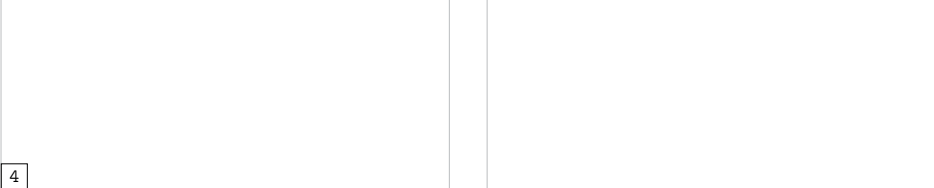
1

2

3

4

5

6

7

1. Didelės klasės automobilis „Volvo S 60“ (Švedija)
2. Representacinės klasės automobilis „Audi A8L W12“ (Vokietija)
3. Labai galingas ir greitas representacinis automobilis „Bugatti Veyron 16.4“ (Prancūzija)
4. Kupė grupės automobilis „Peugeot 407 Coupe“ (Prancūzija)
5. Rodsterių grupės automobilis „Porsche Boxster“ (Vokietija)
6. Kupė-kabrioletų grupės automobilis „VW Eos“ (Vokietija)
7. Visureigių grupės automobilis „Volvo XC90 2.5“ (Švedija)
8. Vienatūrių grupės automobilis „Ford Focus C-MAX 1.6i“ (Vokietija)

[736 kW/1001 AG], važiavimo greitį (iki 407 km/h) ir kainą (kainuoja 1,5 mln. eurų) lenkia prancūzų automobilis „Bugatti Veyron 16.4“ su sedano kėbulu. Juos pagal užsakovų pageidavimus nuo 2005 metų gamina įmonė „Bugatti Automobiles S.A.S“ Molsеме [dabar įmonė priklauso koncernui „Volkswagen Group“]. Nuo 2008 metų šio automobilio pagrindu gaminami ir rodsteriai.

Trečiajai grupei priklauso ypač greitai ir galingi sportiniai automobiliai, galintys važiuoti 250 km/h greičiu. Tai – vokiški „Audi S8“, „Mercedes-Benz S600“, angliškas „Jaguar J12“ su turbobenzininiais varikliais V12. Lietuvoje jų įsigyja tik labai turtingi verslininkai, kolekcionieriai.

G (kupė) grupė. Kupė automobiliai taip vadinami dėl jiems būdingo kėbulo tipo – dvejų durų, su nuolaidžia stogo linija. Kupė sėdimos vietos išdėstytos pagal schemą 2+2, t. y. dvi normalios vietos priekyje ir dvi itin ankštos vietos ant galinių sėdynių. Tačiau esama tiek erdvių keturviečių, tiek grynai dviviečių kupė. Be to, tikrieji kupė turi atskirą bagažinę, o pseudokupė bagažo skyrius jungiasi su salonu. Kupė automobiliai gali būti įvairių klasių (nuo mažos iki didelės), variklio cilindrų skaičius – nuo 4 iki 12. Lietuvos rinkoje kupė perkami retai. Dažniausiai jų įsigyja verslininkai.

H (kabrioletų ir rodsterių) grupė. Pagrindinė jų ypatybė – atviras kėbulas. Kabrioletai būna keturviečiai (arba 2+2), turi minkštą sulankstomą stogą, o rodsteriai yra tik dviviečiai, su nuimamu arba sulankstomu stogu. Kabrioletai ir rodsteriai yra labai populiarūs šiltuose kraštuose ir skirti daugiau pramogai. Kabrioletai sukurti kupė pagrindu, o rodsteriai yra originalūs automobiliai. Lietuvoje kabrioletai ir rodsteriai nelabai paklausūs, jų nupirkama nedaug.

I (visureigių) grupė. Dabar pramonė gamina įvairių klasių, skirtingos paskirties bei komponuotės visureigius. Pagal paskirtį visureigius sąlyginai galima suskirstyti į tris grupes: tikruosius (skirtus blogiems keliams), plento ir sportinius. Jiems būdinga visų ratų pavara, didelis protarpis bei vagon tipo kėbulas. Dabar visureigiai gaminami su nuolat jungtais varančiaisiais tiltais [AWD arba Full time sistema] bei su galinių ratų pavara ir laikinai įjungiamu priekiniu tiltu (4WD arba Part time sistema). Plento ir sporto visureigiai dar vadinami SUV (Sport Utility Vehicle). Jie skirti sportui, aktyviam poilsiui. Šių visureigių pradininku laikomas rusų gamybos automobilis VAZ-2121 „Niva“ [1977 m.]. Sportinių visureigių variklis dažnai būna įrengtas vidurinėje važiuoklės dalyje tarp ašių (pavyzdžiui, „Ferrari“, „Porsche“).

Tokią agregatų komponavimo schemą dar 1902 mrtais pasiūlė amerikietis Č. Kotas.

Visureigiai gali turėti skirtingos konstrukcijos važiuoklę ir kėbulą. Kėbulas gali būti sumontuotas ant rėmo arba pats atstoti laikančiąją konstrukciją. Jų gali būti ir labai mažų (iki 4,1 m), ir labai didelių (daugiau negu 4,6 m). Jų kėbulai būna penkių (ilga ratų bazė) arba trijų (trumpa ratų bazė) durų. Keleivių vietų skaičius svyruoja nuo 4 iki 11. Pagal valdymo savybes bei ištaigą vieni jų panašūs į krovinius, kiti – į įprastus lengvuosius automobilius. Juose gali būti įrengtas benzininis arba dyzelinis variklis, kurio galia svyruoja nuo 51 kW [69 AG] iki 255 kW [347 AG]. 2008 m. galingiausias SUV segmento visureigis buvo „Mercedes-Benz G55 AMG“ [jo techniniai duomenys: benzininis variklis V8, cilindrų darbinis tūris 5,5 l, variklio galia 373 kW/507 AG/6100 min-1/ 700 Nm].

Lietuvoje visureigiai yra populiarūs. Jų nupirkama vidutiniškai 10 proc. nuo bendro įsigytų automobilių skaičiaus.

J (vienatūrių) grupė. Šie automobiliai turi erdvų vientisą [su salonu sujungtas bagažo skyrius] kėbulą. Jo vidinė erdvė lengvai transformuojama: keičiamas krėslų išdėstymas, bagažo skyrius išplečiamas salono sąskaita. Vienatūriai automobiliai gali vežti 5–7 žmones. Jie užima tarpinę padėtį tarp didelių universalų ir mikroautobusų, sukurtų komercinių automobilių pagrindu. Jų variklio galia svyruoja nuo 44 iki 128 kW [60–174 AG]. Dabar vienatūriai automobiliai populiarūs visame pasaulyje, taip pat ir Lietuvoje. Tokius automobilius dažniausiai įsigyja įvairios įstaigos, firmos, verslininkai, eiliniai žmonės.

Pastaruoju metu komerciniais tikslais, siekiant pritraukti pirkėją, vis dažniau vartojama prestižinio automobilio sąvoka. Praktiškai prestižiniais gali būti laikomi visų čia išvardytų klasių automobiliai. Jie pasižymi didesne ištaiga, geresnėmis dinaminėmis savybėmis, aukštesniu saugos lygiu, tačiau yra brangesni negu tos pačios klasės automobiliai su standartine įranga. x

MADAME CHANTAL CUKINIŲ APKEPAS

TEKSTAS: Vytautas Radzevičius
NUOTRAUKA: Julius Kalinskas (15mm.lt)

Lietuvoje cukinija yra populiarius vaisius (nors mes ją laikome daržove, biologiškai cukinija – vaisius kaip ir pomidoras). Ši paprasto moliūgo atmaina kilusi iš Amerikos, o vardą gavo itališką („zucchini“ yra mažybinis žodžio „zucca“ pavadinimas, o „zucca“ reiškia moliūgą).

Kartais cukinijos užauga labai didelės. 2014 metais Kanadoje, prie Niagaros, Giovanni Batista Scozzafava užaugino 2,52 metro ilgio cukiniją – tai laikoma pasaulio rekordu.

Patiekalai iš cukinijos lengvai pagaminami. Kaip ir šis receptas – gavau jį iš Prancūzijoje gyvenančios giminaitės ponios Chantal. Gero apetito!

6 valgytojams reikės:

- 800 g cukinijos
- 4 kiaušinių
- 300 g grietinės
- 150 g „Tilžės“ sūrio
- druskos ir juodųjų pipirų – pagal skonį

Gaminimas:

- Cukinijas perpjaukite išilgai per pusę ir supjaustykite griežinėliais. 5–8 minutes pakaitinkite garuose.
- Trintuve susmulkinkite sūrį. Išplakite kiaušinius. Pridėkite druskos ir pipirų, sumaišykite su grietine bei dviem trečdaliais sūrio. Sudėkite cukinijos gabalėlius ir išmaišykite.
- Gautą mišinį supilkite į sviestu ar aliejumi išteptą kepimo formą, apibarstykite likusiu sūriu ir kepkite pusę valandos 200 laipsnių temperatūroje. x

SVEIKINAME

Sveikiname jubilatus ir sukaktuvininkus!

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-oji rinktinė
RAMUTĖ JABLONSKIENĖ – 40 m
VIRGINIJUS BUOKAS – 50 m.

Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-oji rinktinė
JONAS BARTULIS – 75 m.
ALDONA ŽYGELIENĖ – 65 m.
LAIMA ŠERMUKŠNIENĖ – 45 m.
JANINA ŽABARAUSKAITĖ – 30 m.

Vakarų (Jūros) šaulių (Klaipėdos apskr.) 3-ioji rinktinė
DONATAS ŽUOLYS – 80 m.
LIUDAS KLIMAS – 75 m.
LINA SURVILAITĖ – 55 m.
KAZYS LINDELIS – 45 m.

Alfonso Smetonos šaulių (Panevėžio apskr.) 5-oji rinktinė
VYTAUTAS ANATANAS INDRAŠIUS – 90 m.
ROMUALDAS MISEVIČIUS – 55 m.
ASTA MISEVIČIENĖ – 50 m.
MARIUS JUKNYS – 45 m.
DEVIDAS JONAS SEMĖNAS – 45 m.
DONATAS GAUŠA – 35 m.
LINA BLUŽAITĖ – 35 m.
KAMILĖ NANYTĖ – 20 m.

Suvalkijos šaulių (Marijampolės apskr.) 4-oji rinktinė
ANTANAS OBELEVIČIUS – 95 m.
KAZIMIERAS PETRAITIS – 70 m.
ROMUALDAS RAMANAUSKAS – 70 m.
VYTAUTAS LEKEŠIUS – 65 m.
RASA LIETUVNINKIENĖ – 50 m.
ANTANAS JONAS KVEDERAS – 45 m.
MARIUS ŠLYTERIS – 40 m.
ARTŪRAS ŠIMKUS – 35 m.

Nuoširdžiai užjaučiame metodininką Ričardą Puodžiuką mirus Mamai.

Plk. Plano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šauliai

Netekus Mamos ir Močiutės užjaučiame šaulius Alvydą ir Liną Danauskus.

Plk. Plano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šauliai

Redakcija

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių (Šiaulių apskr.) 6-oji rinktinė
JUOZAS VISMANTAS – 80 m.
AINIS ŽELVIS – 50 m.
VYGANDAS RAMOŠKA – 50 m.
SAULIUS URBELIS – 45 m.
MANTAS STEPANAVIČIUS – 30 m.
VIKTORIJA LAKSAITĖ – 20 m.
BRIGITA VIRMAUSKAITĖ – 20 m.

LDK Kęstučio šaulių (Tauragės apskr.) 7-oji rinktinė
ONA KURLINKIENĖ – 70 m.
JONAS TRAKŠĖLYS – 60 m.
DARIUS VIRVILAS – 50 m.
ALGIMANTAS BATVINIS – 50 m.
ALINA GAILIUVIENĖ – 35 m.
TOMA VALANČIŪTĖ – 35 m.
VIKTORIJA ŠMITAITĖ – 20 m.

Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-oji rinktinė
PRANAS TRAKINIS – 70 m.
PRANAS LIUTKUS – 60 m.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių (Utenos apskr.) 9-oji rinktinė
PETRAS JASIŪNAS – 75 m.
VIDA STARČIKOVIEŅĖ – 60 m.
GYTIS GRUZDAS – 50 m.
NIKOLAJUS GUSEVAS – 50 m.

Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-oji rinktinė
VYTAUTAS ŠAIKUS – 65 m.
MINDAUGAS ŽILINSKAS – 65 m.
RASA RIMIDYTĖ – 60 m.
EDUARDAS DAUJOTIS – 60 m.
IGNAS JONYNAS – 50 m.
JUOZAS MILIAUSKAS – 55 m.
TOMAS PIEŠINA – 45 m.
ŠARŪNAS VILKELIS – 45 m.
LORETA ALIMIENĖ – 40 m.
ROBERTAS HINZ – 40 m.
MINDAUGAS REINIKIS – 40 m.
MARIUS SADAUSKAS – 40 m.
JUSTINAS ŽALYS – 40 m.
TOMAS ŽELVYS – 40 m.
BEATA ŠLIACHTOVIČ – 20 m.

UŽJAUČIAME

Po ilgos ir sunkios ligos mirus šauliui **EUGENIJUI MARTINKUI**, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Karaliaus Mindaugo 10-osios rinktinės šauliai

Nuoširdžiai užjaučiame mielą bendražygį dim. gen. Česlovą Jazerską dėl brolio – Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio dim. mjr. **VACLOVO JAZERSKO** [1952–2021] mirties. Amžinybėn iškeliavo garbingos Tėvynės gynėjų Jazerskų giminės atstovas, tebūnie jam lengva tėvų ir protėvių žemė, tesiils ramybėje.

Nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti Lietuvos gynybinius pajėgumus, koordinacinės tarybos pirmininkas dr. Audrius Skaistys

Mirus paskutiniam Šaulių sąjungos įkūrėjo ir ideologo Vlado Putvinskio anūkui, tremtiniui, pirmosios Lietuvoje atkurtos Šaulių sąjungos Centro valdybos nariui **RIMANTUI PŪTVIUI**, nuoširdžią užuojautą reiškiamo sūnui, Klubo tarybos nariui Stasiui, dukrai Julijai, žmonai Irenai, giminėms ir artimiesiems.

LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubas

Nuoširdžią užuojautą reiškiamo LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo Vilniaus skyriaus narei **REGINAI VRUBLIAUSKIENEI** dėl mylimos mamytės mirties.

LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo taryba

Mirus mylimam Broliui, nuoširdžiai užjaučiame **RAMUTĖ JABLONSKIENĖ**. Butrimonių gimnazijos jaunųjų šaulių būrelio vadovė.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vadas ir šauliai

Mirus mylimai mamai, nuoširdžiai užjaučiame **IGORJ KVEDERAVIČIŲ**, Alytaus m. Motiejaus Aldonio 101-osios kuopos šaulį.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vadas ir šauliai

Mirus mylimai mamai, nuoširdžiai užjaučiame Igorj Kvederavičių, Alytaus m. Motiejaus Aldonio 101-osios kuopos šaulį.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vadas ir šauliai

18

VERTIKALIAI:

1. V Viena iš tų, kurios „Mūs žingsnius telydi“.
2. Gyvūnas, kurio pirkimą savo politinei reklamai naudojo R. Paksas.
3. Istorinė sritis dab. Latvijoje ir Lietuvoje (didžiausias miestas Latvijoje – Jelgava, didžiausias miestas lietuviškojoje dalyje – Joniškis).
4. Miestelis Molėtų r. savivaldybėje, prie kurio 1920 metų lapkričio 17–21 dieną įvyko Lietuvos kariuomenės ir Lenkijos kariuomenės L. Želigovskio junginio kautynės (po kurių buvo sustabdyta tolesnė lenkų armijos agresija).
5. Miestas Zarasų r. savivaldybės teritorijoje, Sartų ežero pietinėje pakrantėje (žinomiausia dėl žirgų žiemos lenktynių).
6. Vakarų Lietuvos upė, dešinysis Nemuno intakas, prie kurios yra žvejų gatvinis kaimas.
7. Lietuvos poetas, eseistas, literatūros kritikas, vertėjas (1964–2020 m.), 2006 metais apdovanotas Nacionaline kultūros ir meno premija.
8. Antrasis Lietuvos prezidentas, signataras, vienas Lietuvos krikščionių demokratų partijos steigėjų, agronomas.
9. Miestelis Marijampolės savivaldybės teritorijoje, 25 km į rytus nuo Marijampolės, kurio valsčiuje 1945 metų balandžio 13 dieną įvyko partizanų ir NKVD dalinių Būdininkų kautynės, o rugpjūčio 5–9 dieną Palių kautynės.
10. Daugiametis visžalis augalas su gulsčiais dvišakiais šakotais antžeminiais, kartais požeminiais stiebais, iš kurių auga statūs ągliai ir pridėtinės šaknys (juos rinkti ir naudoti puokštėms, vainikams draudžiama).
11. Traukinių „kelio“ metalinės dalys.
15. Lietuvos kompozitorius, dirigentas, pedagogas, profesorius, pirmasis lietuvių kompozitorius, savo kūryboje plačiai panaudojęs sutartines, parašęs baletą „Jūratė ir Kastytis“ (1884–1948).
18. Ežeras Šiaurės Rytų Lietuvoje, Zarasų r., 1,5 km į šiaurės vakarus nuo Visagino, Gražutės regioniniame parke.
20. Orientacinis prietaisas, kuriuo orientuojamasi pasaulio šalių atžvilgiu.
21. Kompiuterinis žaidimas, kurio pagrindinis tikslas – sukurti „Amžinos jaunystės eliksyrą“.
22. Kaimas Šakių r. savivaldybės teritorijoje, kairiajame Nemuno krante priešais Jurbarką.
24. Vienas žymiausių latvių rašytojų realistų, vaizdavusių kaimo gyvenimą, kurio „Sivėjų dienos Silmačiuose“ laikoma žymiausia lyrine romantine latvių komedija.
25. Pirmoji ir ilgiausiai veikusi specializuota Lietuvos fantastikos leidykla, pavadinta senovinės upės, tekėjusios dabartinės Baltijos jūros vietoje, vardu (maždaug prieš milijoną metų, Pleistocene buvo 2 700 km ilgio, prasidėjo Laplandijoje, tekėjo dabartinės Botnijos įlankos teritorija, Baltijos jūra į Vakarų Europą, kur turėjo milžinišką deltą, užėmusią beveik visą dabartinę Šiaurės jūrą).

KRYŽIAŽODIS „TRUMPIAUSIAS MĖNUO“.

26. Miestas Baltarusijoje – kur pastatyta potenciali „atominė bomba“, netoli Vilniaus.
27. Ežeras Vakarų Lietuvoje, Telšių rajone, apie 4 km į šiaurės rytus nuo Varnių, Varnių regioniniame parke – reliktas didžiausio kada nors Žemaitijoje telkšojusio ežero.
31. Daugiametė šakniastiebė gėlė, mielai auginama darželiuose.
32. Senovės baltų vyriausiasis žynys, prižiūrėjęs šventąją ugnį, vadovavęs religinėms apeigoms, laidotuvėms.
33. Labai tyliai skraidantis naktinis plėšrus paukštis.
35. Augalas, paplitęs nuo JAV pietinės dalies iki Pietų Amerikos šiaurės rytinės dalies, iš kurio sulčių gaminamas likeris ir pulka, tekila (pas mus auginama kaip kambarinis augalas).
41. Arklio aprangos dalis – raitelio pasėdas.
42. Giminės ar kraujo ryšių susieta grupė (airių ir škotų patriarchalinė giminė, valdoma stipraus valdovo).
43. Miestas Bulgarijoje, kuriame nuo 1892 metų gyveno ir dirbo J. Basanavičius.
44. Šventvietė ir aukojimo vieta baltų religijoje (įvedus krikščionybę, jų vietose buvo pastatyta kryžių, koplytstulpių, stogastulpių).
45. Kieta uoliena arba atskiras jos gabalas.
47. Ežeras Šiaurės Rytų Lietuvoje, Zarasų r. (Ilgalinos r. paribyje), vienas didžiausių Lietuvos ežerų (6-asis pagal dydį).
48. Viena žinomiausių lietuviško roko grupių.
49. Prūsų žemė, esanti pusiasalyje, kurį iš trijų pusių supa vandenys: iš vakarų – Aistmarės, Baltijos jūra ir Kuršių marios, iš rytų – Deimenos upė (čia ribojasi su Nadruva), o iš pietų – Priegliaus upė (riba su Notanga).
50. Senoji lietuvių vasaros saulėgrįžos šventė, vėliau sutapatinta su švento Jono diena.

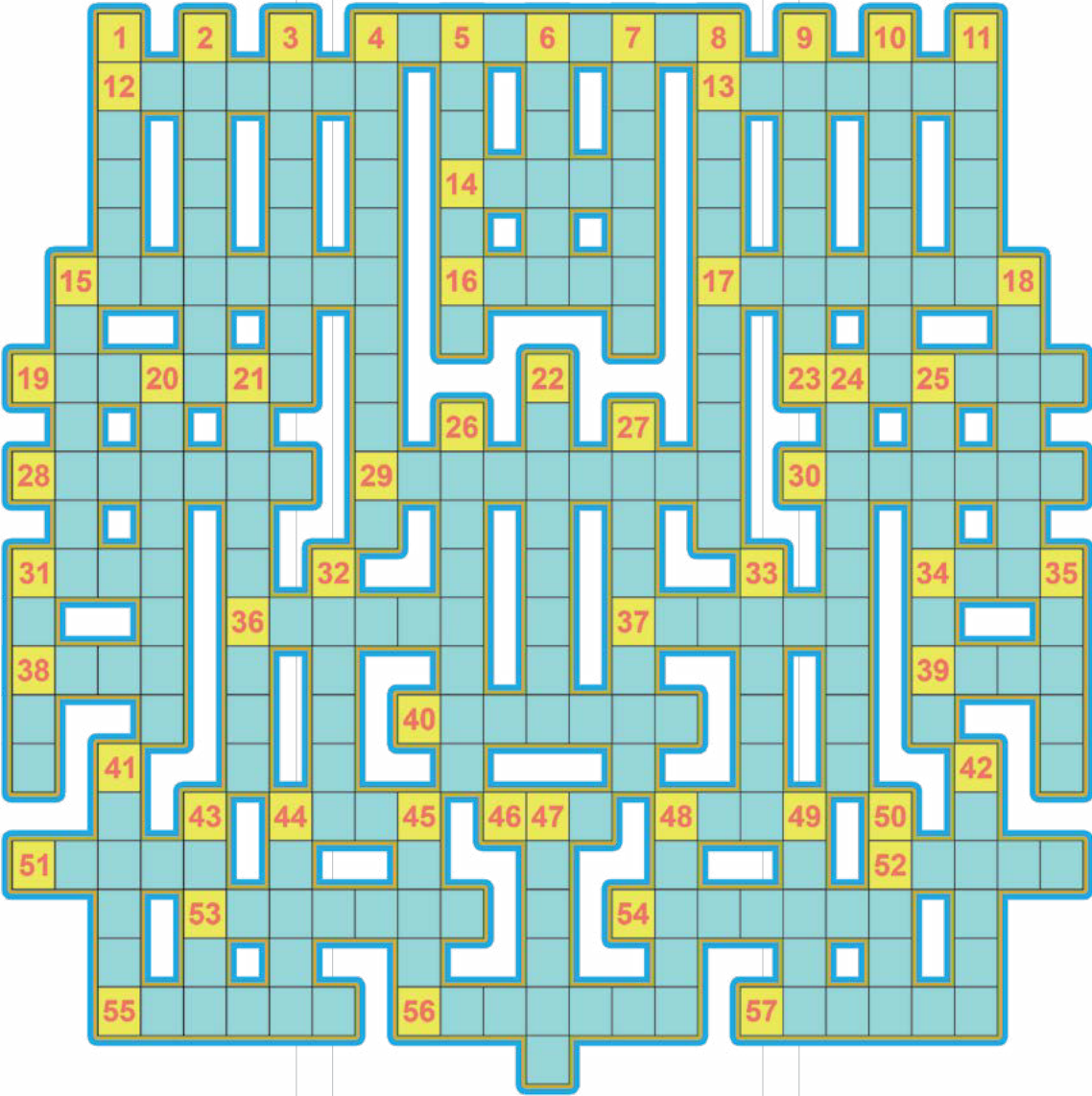
HORIZONTALIAI:

4. Kunigaikštis, įkūręs Vilnų.
12. Miestas Telšių r., kuriame 1417–1864 metais buvo Žemaičių vyskupijos centras.
13. Miestas Vakarų Lietuvoje, Žemaitijoje, Karšuvos žemumoje, kairiajame Jūros upės krante (apskrities ir rajono savivaldybės centras).
14. TV laidų vedėjos Mildažytės vardas.
15. Miestelis šalia Kauno, kurios moterų rankinio komanda šiemet antrus metus iš eilės iškovojo LRF taurę.
16. Pirmasis afroamerikietis JAV prezidentas.
17. Pirmųjų lietuviškų kalendorių rengėjas (jo kalendoriuose buvo populiarinamos mokslo žinios, teikiami praktiniai patarimai valstiečiams).
19. Kritulių rūšis, kai krinta labai smulkūs skystieji krituliai (dėl menkos masės lašelių kritimo greitis labai mažas, jie krinta iš žemųjų sluoksnių debesų arba iš rūko).

23. Žymus Norvegijos dramaturgas, dažnai vadinamas „šiulaikinės dramos tėvu“, kurio pjesės dažnai buvo laikomos skandalingomis, nes autorius nebijojo peržengti įprastų Viktorijos epochos moralės normų ir rašyti apie realų, o ne idealizuotą pasaulį.
28. Kaimas Kupiškio r. savivaldybės pietryčiuose, į rytus nuo Šimonių, 8 km į šiaurę nuo Svėdasų (iki XIX amžiaus pradžios vadinosi Aluotėliais, iki 1921 metų – Jonava).
29. Miestelis šiaurės rytinėje Plungės rajono savivaldybės teritorijos dalyje, prie Sruojos upės, 20 km į šiaurės rytus nuo Plungės, kurio kapinėse palaidotas Stanislovas Narutavičius (1862–1932), Vasario 16-osios Nepriklausomybės signataras.
30. Lietuvos aktorius, režisierius, dainų autorius ir atlikėjas, vaidinęs „Keistuolių teatre“ (1991–2014).
31. Plūkto molio grindys (grendymas) įvairiuose statiniuose.
34. Upė Lietuvoje; Mituvos dešinysis intakas (prasideda Raseinių rajone).
36. Ketvirtas pagal dydį Jupiterio palydovas, kurį 1610 metais atrado Galilėjo Galilėjus.
37. Kūno dalis, kuri, anot vieno filmo pavadinimo, gali vizginti šunį.
38. Vienas žymiausių Lietuvos popmuzikos prodiuserių.
39. Kiek didesnis už varną jūrinis paukštis (gyvenantis ir Baltijos jūroje).
40. Judrus, nuolat čiulbantis kikiolinių šeimos, panašaus į žvirblį dydžio, labai spalvingas paukštis (aplink snapo pamatą raudona juostelė, pakaušis ir kaklo šonai juodi, nuo skruostų ir ausų gerklės link eina balta juostelė).
44. „Duokim garo“ laidos vedėjos Stašaitytės vardas.
46. Paprastas įrankis, adata, skirta pradurti skylėms tankiose, kietose medžiagose ar skylėms praplatinti.
48. Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinė.
51. Nedidelė apskrita, ovali arba pailga lėkštašlaitė neryškia papėde Žemės paviršiaus pakiluma.
52. Smulkus žuvies kaulas.
53. Žinių, duomenų apie ką nors skleidimas, norint išpopuliarinti, išgarsinti.
54. Jūroje vadinamasis meteorologinis reiškiny, pasireiškiantis smarkiu vėjo sustiprėjimu.
55. Parazitinis rugio grybas.
56. Garbės ženklas, suteikiamas už ypatingus nuopelnus.
57. Ukrainoje gimęs Lietuvos kompozitorius, pedagogas (žymiausi kūriniai: opera „Kelionė į Tilžę“, baletas „Eglė žalčių karalienė“). x

Atsakykite į kryžiažodžio klausimus ir siųskite atsakymus paštu iki kovo 15 d. į „Trimito“ redakciją adresu:

Žurnalas „Trimitas“ Lietuvos šaulių sąjunga Laisvės al. 34, 44240 Kaunas

KRYŽIAŽODŽIO ATSAKYMAI

Kryžiažodis „Margasis“. Atsakymai.

Vertikaliai:

1. Furija.
2. Palapinė.
3. Sekminės.
4. Krezas.
6. Jemenas.
8. Plėvelė.
9. Maniška.
10. Klivija.

11. Jupiteris.
13. Anatolija.
19. Išjodinėjimas.
20. Kernavė.
22. „Katedra“.
23. Tūkstantmetis.
27. Žuvintas.
28. Stintelė.

30. Asveja.
32. Viskis.
36. Bestija.
38. „Ašmenys“.
41. „Iliada“.
42. Taktas.
44. Magas.
45. Peris.

Horizontaliai:

2. Perkūnas.
5. Pajauta.
7. Europis.
11. Jamaika.
12. Mezgėja.
14. Paneriai.
15. Panda.
16. Stela.

17. Našlaitė.
18. Silkė.
21. Skėtė.
24. Kaukas.
25. Rivjera.
26. „...Stiklai“.
27. Žaltys.
29. Sandra.
31. Dituva.
33. Vasabi.
34. Ventė.
35. Ainis.
36. Bitė.
37. Mėta.
39. Omas.
40. „Sigutė“.
43. Matė.
46. Seina.
47. Klonas.
48. Barzda.
49. Adenas.
50. Suopis.x

Sveikiname prizo, dėlionės „Lietuvos kariai“ ir šauliško kalendoriaus laimėtoją **Gerdą Visockienę** iš Jurbarko.

SUDARĖ: Kastytis V. Stumbrys

Nepamirškite nurodyti savo atgalinio adreso ir telefono numerio, nes vienas iš atsakiusiųjų burtų būdu gaus prizą - unikalią 1 000 detalių dėlionę „Lietuvos kariai“ ir Šaulių sąjungos sieninį kalendorių. Sėkmės!

TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS

+
**Užsiprenumeruok
„TRIMITĄ“ ir
paragink kitą!**

2021 metais žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

Žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūkių. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose ir internetu:

www.zurnaluprenumerata.lt
www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina:

12 mėn. – 20 eurų
6 mėn. – 10 eurų
3 mėn. – 5 eurai